

**T.C.
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ**

**DÂNİŞMENDZÂDE ŞEVKET GAVSÎ'NİN
GÜLZÂR-I ŞEBÂB'ININ TRANSKRİPSİYONU
VE İNCELEMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Tuğba BİRDAL

**Enstitü Anabilim Dalı : Türk Dili ve Edebiyatı
Enstitü Bilim Dalı : Eski Türk Edebiyatı**

Tez Danışmanı: Doç. Dr. Ozan YILMAZ

MART - 2013

T.C.
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

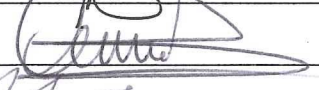
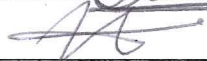
DÂNİŞMENDZÂDE ŞEVKET GAVSÎ'NİN
GÜLZÂR-I ŞEBÂB'İNİN TRANSKRİPSİYONU
VE İNCELEMESİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Tuğba BİRDAL

Enstitü Anabilim Dalı : Türk Dili ve Edebiyatı
Enstitü Bilim Dalı : Eski Türk Edebiyatı

Bu tez 03/06/2013 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından Oybirliği / Oyçokluğu ile kabul edilmiştir.

JÜRİ ÜYESİ	KANAATİ	İMZA
Doç. Dr. Bayram Ali KAYA	KABUL	
Doç. Dr. Ömer Yılmaz	KABUL	
Doç. Dr. Hacım SAHİN	KABUL	

BEYAN

Bu tezin yazılmasında bilimsel ahlak kurallarına uyulduğunu, başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunulduğunu, kullanılan verilerde herhangi bir tahrifat yapılmadığını, tezin herhangi bir kısmının bu üniversite veya başka bir üniversitedeki başka bir tez çalışması olarak sunulmadığını beyan ederim.

Tuğba BİRDAL

06/03/2013

ÖNSÖZ

19. yüzyıl Osmanlı Devleti'nin hakimiyetinin sarsıldığı pek çok konuda diğer devletlerden geri kaldığı, siyasi üstünlüğünün zayıfladığı bir dönemdir. Siyasi hayattaki sıkıntılar doğal olarak sosyal ve kültürel alanlara da yansımıştır. Devleti yeniden eski gücüne ulaştırmak için muhtelif çareler aranmış, devletin tekrar ileri bir seviyeye gelmesi adına Batı'nın teknolojisinden ve biliminden yararlanılması kararlaştırılmıştır. Bu sebeple Avrupa'ya devlet adamları ve öğrenciler gönderilmiş, bu öğrencilerin orada eğitim almaları sağlanmıştır. Çeşitli bilimleri öğrenen aynı zamanda da Batı edebiyatından etkilenen bu gençler, yurda döndüklerinde yeni bir edebiyat vücuda getirmeye çalışmışlardır. Edebiyatımızda eski ve yeni çatışmasının öne çıktığı bu dönemde bazı şairler eski edebiyata sıkı sıkıya bağlı kalmış, bazıları ise yeni bir edebiyat oluşturmak için klasik edebiyatı görmezden gelmeye çalışmışlardır; ancak yüzyılların birikimini ihtiva eden klasik edebiyattan kopmak kolay olmamıştır. 19. yüzyılın ikinci yarısında yaşamış olan Şevket Gavsî de klasik edebiyata gönül veren ve bu yönde şiirler kaleme alan; ancak daha çok Mevlevîliği ve musikîşinaslığıyla tanınan bir sanatkardır.

Klasik edebiyatta döneminde adı duyulmuş veya duyulmamış, edebî açıdan incelenmeye değer pek çok şair ve eser bulunmaktadır. Gülzâr-ı Şebâb'ı tez konusu olarak seçmemizin nedeni de zamanında adından söz ettirmiş olmasına rağmen tespit edebildiğimiz kadarıyla bugüne kadar üzerinde herhangi bir çalışmanın mevcut olmadığı eseri günümüz edebiyat dünyasına kazandırarak kültürümüze katkıda bulunmaktır.

Çalışmamızın başında yaptığımız araştırmalar sonucunda Gülzâr-ı Şebâb'ın Beyazıt Devlet Kütüphanesi'nde ve İSAM'da tıpkıbasımlarını tespit ettik ve edebî yönden değerli gördüğümüz bu eseri çalışmaya karar verdik.

Çalışmamız dört bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde Şevket Gavsî'nin hayatı, edebî kişiliği, eserleri hakkında bilgiler verdik. Muhtelif kaynaklardan yararlanıp aynı zamanda da eserden edindiğimiz bilgilerle hayatı ve tarikatı hakkında çıkarımlarda bulunduk. Kaynaklarda ekseriyetle musikîşinas olarak geçen Şevket Gavsî'nin edebî yönü ve şairliği ile bilgileri eserden hareketle oluşturduk. İkinci bölümde eserin tür ve

şekil yönünden incelemesini yaptık. Nazım şekilleri, nazım türleri, vezin, kafiye- redif, dil-üslup, atasözleri ve deyimler gibi unsurları ele aldık. Üçüncü bölümde eserin muhteva yönünden incelemesine yer verdik. Önemli bulduğumuz dinî ve tasavvufî kavramlar ile birtakım beşerî unsurları ele aldık. Çalışmamızın son bölümünde ise metnin transkripsiyon ve imlasında izlenen yol, transkripsiyon tablosu ve Gülzar-ı Şebâb'ın çeviriyazılı metnine yer verdik. Bu bölümde Arapça ve Farsça ibarelerin, hadislerin tercümelerini dipnot ile gösterdik.

Bu çalışmamda, bana her daim vakit ayırarak hoşgörüyle yol gösteren, desteklerini benden esirgemeyen; metnin okunmasında, tamirinde ve bu hale gelmesinde büyük pay sahibi olan, saygıdeğer hocam ve tez danışmanım Doç. Dr. Ozan YILMAZ'a, lisans ve yüksek lisans döneminde kendilerinden çok şey öğrendiğim, tez çalışmam boyunca karşılaştığım zorlukların aşılmasında bana yardımcı olan saygıdeğer hocalarım Doç. Dr. Bayram Ali KAYA, Yard. Doç. Dr. Mehmet Emin ERTAN ve Yard. Doç. Dr. Selçuk Kürşad KOCA'ya, benden desteklerini esirgemeyen sevgili arkadaşlarım Arş. Gör. Gülşen CANDAN, Arş.Gör. Gülay AÇAR, Arş. Gör. Elmas FERİK'e ve Nagihan ÇETİN'e, varlıkları yaşam sevincim olan aileme, hususiyetle de annem Necla BİRDAL'a teşekkürü bir borç bilirim.

Tuğba BİRDAL

06/03/2013

İÇİNDEKİLER

KISALTMALAR LİSTESİ.....	iv
TABLolar LİSTESİ.....	v
ÖZET.....	vi
SUMMARY	vii

GİRİŞ	1
-------------	---

BÖLÜM 1: DÂNİŞMENDZÂDE ŞEVKET GAVSÎ'NİN HAYATI, KİŞİLİĞİ, BAĞLI OLDUĞU TARİKAT, MEVLEVİLİĞİ VE MUSİKİŞİNASLIĞI

1.1. Hayatı	6
1.1.1. Doğum Tarihi ve Yeri, Eğitim Durumu.....	6
1.1.2. Kişiliği.....	6
1.1.3. Ölüm Tarihi ve Yeri.....	7
1.2. Edebî Kişiliği	7
1.2.1. Şairliği	7
1.2.2. Mahlası.....	12
1.2.3. Musikişinâslığı.....	12
1.2.4. Dil ve Üslûp Özellikleri	13
1.2.5. Nazire Yazdığı ve Etkilendiği Şairler	17
1.3. Eserleri	20

BÖLÜM 2: DÂNİŞMENDZÂDE ŞEVKET GAVSÎ'NİN GÜLZÂR-I ŞEBÂB'ININ ŞEKİL YÖNÜNDEN İNCELENMESİ

2.1. Şekil Özellikleri	21
2.1.1. Kasideler	23
2.1.2. Tarihler.....	26
2.1.3. Gazeller	28
2.1.4. Terbî	29
2.1.5. Tahmîs.....	30
2.1.6. Müstezâd	31

2.1.7. Murabba	32
2.1.8. Mesnevî.....	32
2.1.9. Kıt'a	33
2.1.10. Tercî-i Bend	34
2.2. Kafiye-Redif.....	34
2.2.1. Kafiye.....	34
2.2.2. Redif.....	35
2.3. Edebî Sanatlar	37
2.3.1. Teşbih.....	37
2.3.2. İstiare.....	37
2.3.3. Tenâsüb	37
2.3.4. Tezat.....	37
2.3.5. Leff ü Neşr	38
2.3.6. Tekrir.....	38
2.3.7. Mübalağa.....	38
2.3.8. İstifham	38
2.3.9. Hüsn-i Ta'lil	39
2.3.10. Cinâs	39
2.3.11. İştikâk.....	39
2.3.12. Telmîh	39
2.4. Deyimler.....	39

BÖLÜM 3: GÜLZÂR-I ŞEBÂB 'IN MUHTEVÂ YÖNÜNDEN İNCELENMESİ 42

3.1. Din ve Tasavvuf İle İlgili Kavramlar	42
3.2. Din.....	42
3.2.1. Allah.....	42
3.2.2. Melekler	46
3.2.3. Peygamberler	47
3.2.3.1. Hz. Muhammed	47

3.2.3.2. Hz. İsa.....	48
3.3. Ahiret İle İlgili Kavramlar	49
3.4. Tasavvufî Kavramlar.....	50
3.4.1. Kâbe	50
3.4.2. İhlas	51
3.4.3. Hakikat	52
3.4.4. İlm-i Ledün	52
3.5. Tarihî ve Efsânevî Kahramanlar	53
3.5.1. Eflatun ve İbn Sînâ.....	53
3.5.2. İskender	53
3.5.3. Cem	54
3.5.4. Leyla	55
3.6. Aşk, Âşık ve Sevgili İle ilgili Kavramlar.....	55
3.6.1. Aşk	55
3.6.2. Âşık	57
3.6.3. Sevgili	60
BÖLÜM 4: METNİN TRANSKRİPSİYONUNDA İZLENEN YOL, TRANSKRİPSİYON TABLOSU, TRANSKRİPSİYONLU METİN.....	66
4.1. Metnin Transkripsiyonunda İzlenen Yol	66
SONUÇ.....	173
KAYNAKÇA	174
EKLER.....	177
ÖZGEÇMİŞ.....	232

KISALTMALAR LİSTESİ

A.e.	: Aynı eser
a.g.e.	: Adı geçen eser
b.	: Beyit
c.	: Cilt
DİA	: Diyanet İslam Ansiklopedisi
G.	: Gazel
haz.	: Hazırlayan
K.	: Kaside
Kt.	: Kıta
Mes.	: Mesnevi
Muh.	: Muhammes
Mur.	: Murabba
Müst.	: Müstezat
s.	: Sayfa
sa.	: Sayı
T.	: Tarih
Tah.	: Tahmis

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1: Transkripsiyon Alfabesi.....	67
Tablo 2: Vezinler.....	169

Tezin Başlığı: Dânişmendzâde Şevket Gavsî'nin Gülzâr-1 Şebâb'ının transkripsiyonu ve İncelemesi

Tezin Yazarı: Tuğba BİRDAL

Danışman: Doç.Dr. Ozan YILMAZ

Kabul Tarihi: 06.03.2013

Sayfa Sayısı: vii (ön kısım) + 232 (tez)

Anabilimdalı: Türk Dili Edebiyatı

Bilimdalı: Eski Türk Edebiyatı

Dânişmendzâde Şevket Gavsî, Mevlevî ve musikîşinas bir şairdir. 19. yüzyılın son çeyreğinde yaşamış olmasına rağmen klasik edebiyata gönül vermiş ve şiirlerinde klasik edebiyata dair unsurları ustaca kullanmıştır. Yedi eseri vardır. Bunlar; Gülzâr-1 Şebâb, Bahâr-1 Hevesim adlı iki şiir mecmuası, Kavâid-i Fârisiyye, Müntehâbât-1 Fârisiyye, Nesirlerim adlı üç risalesi, babasını konu ettiği Şâir Dâniş Bey adlı küçük bir eseri ve manzum “Tarîh-i Enbiyâ”dır. Gavsî, şiirlerini Mevlevî kimliğinin tesiriyle, tasavvufî neşve çerçevesinde yazmakla beraber beşerî aşka yönelik de şiirler yazmıştır. Onun şiirlerinde hicran, zamandanve felekten şikayet gibi konular sıklıkla yer alır.

Bu çalışmada onun hayatı ve edebî şahsiyeti hakkında bilgi verilmiş, Gülzâr-1 Şebâb adlı eseri önce şekil bakımından ardından da muhteva bakımından incelenmiş ve eserin transkripsiyonlu metni ortaya konulmaya çalışılmıştır. Çalışmamızda Gülzâr-1 Şebâb'ın edebiyat tarihimizdeki yerinin belirlenmesi amaçlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Gavsî, Gülzâr-1 Şebâb, Şiir

Title of the Thesis: Dânişmendzâde Şevket Gavsî and one of his works: Gülzâr-ı Şebâb

Author: Tuğba BİRDAL

Supervisor: Assoc. Prof. Dr. Ozan YILMAZ

Date: 03.06.2013

Nu. of pages: vii (pre text) + 232 (main body)

Department: Turkish Language and **Subfield:** Classical Turkish Literature

Dânişmendzâde Şevket Gavsî is a musician and Mevlevian poet. Although in the last quarter of the 19th century lived in he devoted to classical literature and he skillfully used the elements of classical literature in his poems. He has seven works: Gülzâr-ı Şebâb (poem collection), Bahâr-ı Hevesim (poetry collection), Kavâid-i Fârisiyye (about Persian grammar), Müntehâbât-ı Fârisiyye (selected Persian poems), Şâir Dâniş Bey (about his father's life) and Târih-i Enbiyâ (the history of prophets in verse). His poems under influence of his Mevlevian identity are related to sufic topics and humanistic love. His poems usually contain topics such as separation, complaint from time and destiny.

In this study, firstly, Dânişmendzâde Şevket Gavsî's life and literary identity were introduced. After, Gülzâr-ı Şebâb, one of his works, in terms of form and context was analyzed. Then, the text of Gülzâr-ı Şebâb was transcribed. Purpose of our study is determination of Gülzar-ı Şebâb in the Classical Turkish Literature.

Keywords: Gavsî, Gülzâr-i-Şebâb, Poetry

GİRİŞ

Çalışmanın Amacı

Çalışmamızın amacı 19. yüzyılın sonunda ve 20. yüzyılın ilk yarısında yaşamış olan Dânişmendzâde Şevket Gavsî ÖZDÖNMEZ'in "Gülzâr-ı Şebâb" adlı eserini çeviriyazıya aktararak gün yüzüne çıkarmaktır. Dîvân edebiyatı, 13. yüzyılda başlamış, 16. yüzyılda en verimli devrini yaşamış 19. yüzyılda ise son devrini sürmüş olarak tasavvur edilir. Biz de 19. yüzyıl Dîvân edebiyatı alanına ışık tutması için bu asırda yaşamış, Mevlevîlik tarikatına mensup Şevket Gavsî'nin eserini incelemeye çalıştık.

Çalışmanın Önemi

Osmanlı Devleti, hakimiyetinin son dönemlerinde sosyal ve siyasal buhranlar içinde kalmış ve bu yıllarda hemen her konuda olduğu gibi edebiyat alanında da eski-yeni çatışmalarına sahne olmuştur. Çalışmamızın önemi, Tanzimatla gelen yeni edebiyat akımı karşısında Klasik edebiyat geleneğini sürdüren, kullandığı mazmunlar, sanatlar ve nazım şekilleriyle Klasik edebiyata dair bir eser olan ve şimdiye kadar kimse tarafından çalışılmayan "Gülzâr-ı Şebâb " adlı eserin Latin harflerine aktarılarak gün ışığına çıkarılması, bu minvalde tarihimize ve kültürümüze katkıda bulunulmasıdır.

Çalışmanın Konusu

Çalışmamızın konusunu 19. yüzyılın son çeyreğinde yaşamış ve eser vermiş olan Dânişmendzâde Şevket Gavsî ve onun eseri olan Gülzâr-ı Şebâb oluşturmaktadır. Ele aldığımız bu eserin daha iyi anlaşılması adına eserin yazıldığı yıllarda Osmanlı Devleti'nin içinde bulunduğu sosyal, kültürel ve siyasi yapı ile Dîvân edebiyatının genel durumu hakkında bilgi vermeyi gerekli buluyoruz:

19. yüzyıl Osmanlı Devleti'nin varlığını sürdürebilmek adına Avrupa medeniyetini örnek almak mecburiyetinde kaldığı birasırdır. Bu, aynı zamanda yer yüzündeki diğer Türkler için hazin ve amansız bir çağdır. (Banarlı,1971:804) Osmanlı pek çok alanda etkisini yitirmekte, eski gücünü giderek kaybetmektedir. Bunun engellenmesi için çare arayışlarına girilmiş, muhtelif çıkar yollar düşünülmüştür. 17. yüzyılda başlayan duraklamanın ardından 18. yüzyılda da süren askerî, teknolojik ve ekonomik gerileme, devletin Batı karşısında kendini yenilemesini zorunlu kılmış, bu uğurda pek çok yenilik

yapılmıştır. İlk etapta askeri eğitim müesseseleri kurulmuş, bu öğretim kurumlarında okutulacak ders kitaplarının hazırlanması amacıyla yönelik olarak Encümen-i Dâniş, eğitim-öğretim işleriyle doğrudan ilgilenmek içinse Maârif-i Umûmiyye Nezâreti kurulmuştur. Başta gazetecilik olmak üzere yayın hayatına canlılık gelmiş bu çabalar yenileşme hareketinin güçlenmesinde önemli bir etken olmuştur. (Ünver, 1988: 131)

Tüm çabalara rağmen, önceki yüzyıllarda başlamış olan Osmanlı Devleti'nin çöküşü, 19. yüzyılda da olanca hızıyla sürmüş ve devleti yönetenler bu duruma son vermek adına Batı dünyasıyla iletişim kurmanın ve Batının tekniğinden yararlanmanın gereğine iyiden iyiye inanmışlardır. İmparatorluğun 19. yüzyılın başındaki padişahı III. Selim'dir. Yüzyılın diğer padişahları ise IV. Mustafa, II. Mahmud, Abdülmecid, Abdülaziz, V. Murad ve II. Abdülhamid'dir. Bu sırada dış güçlerin Osmanlı Devleti üzerindeki saldırgan emelleri devam etmiş ve devlet yıkılma tehlikesiyle karşı karşıya kalmıştır. (Mengi, 1999: 227) Aynı zamanda devlet, içerideki tehlikelerle de uğraşmıştır. Fransız İhtilali'nin ardından Osmanlı Devleti içinde milliyetçilik akımı güçlenerek toplum bütünlüğünü tehdit eder duruma gelmiş, çıkan isyanlar zaten sıkıntıda olan Osmanlı Devleti'ni iyice zor duruma düşürmüştür.

Yapılan yenilikler kolay kabul edilmemiş, zaman zaman engellerle karşılaşmıştır. Bu engellerin başında Yeniçeri Ocağı gelmektedir. III. Selim bir türlü ıslah edilemeyen bu ocağa karşı, Nizâm-ı Cedîd adı verilen yeni bir ordu kurmuştur. Bu orduya tamamen Fransız harp bilgileri öğretilmiş, harp usullerine dair Fransızca eserlerin tercümesine devam edilmiştir. (Banarlı, 1971: 814) II. Mahmud döneminde Yeniçeri Ocağı ortadan kaldırılmış, bu sayede yenilikler karşısındaki büyük bir engel yok olmuştur. Yeniçeriliğin kaldırılması ve Tanzimat'ın ilanı, askerî ve siyasi hayata yönelik reformların iki önemli unsurudur.

Toplumda çeşitli alanlarda yapılmaya çalışılan yenilik hareketlerine paralel olarak 19. yüzyıl Türk edebiyatında da edebî türler ve içerik açısından yeni bir edebî anlayışın ortaya çıkmaya başladığı görülmektedir. Yenilik hareketlerinin, toplumun asırlardır süren alışkanlıklarını birden bire değiştirmesi oldukça zor bir durumdur. (Ünver, 1988: 131) Bu nedenle edebiyat alanındaki değişiklikler diğer alanlardaki gibi keskin olmamıştır. Köklü bir geçmişe sahip olan Dîvân edebiyatı bütün hayata yansımış, şairler bu gelenek çevresinde yetişmiş, estetik zevk anlayışları Dîvân edebiyatına göre

şekillenmiştir. Hâl böyle olunca yeni ortaya çıkan edebiyat eskiden tamamıyla kopmamış, özellikle şiirde eskiyle yeni arasında mühim bir farlılık olmamıştır. Muhteva dışındaki unsurlar, dil, vezin, nazım şekilleri önemli ölçüde aynıdır. Yeniliği savunan pek çok şair, Klasik şiirin kaidelerine bağlı kalarak eserler vermiştir. Banarlı'nın bildirdiğine göre bu şairler bir taraftan yeni edebiyatı kurmak ve yaşatmak için çalışmışlar; fakat bir taraftan da gönüllerinde derin, hatta sevgili bir yeri olan eski edebiyattan, bilhassa eski şiirden ve onun dilinden, zevkinden ve ananesinden bir türlü kopmamış hatta kopamamışlardır. (Banarlı, 1971: 972)

Batı edebiyatını örnek alarak yeni bir edebiyat anlayışı vücuda getirme çabalarının yanı sıra, Klasik edebiyatın usta şairlerini örnek alarak eski şiire yeniden hayat verme çalışmaları bu yüzyılda Dîvân şiiri açısından çok mühim bir adımdır. (Mengi,1999:229) 1861 yılında kurulan Encümen-i Şuarâ adındaki edebî topluluk çalışmalarını 1862 yılına kadar özenle, aksatmadan sürdürmüştür. Ortak zevki paylaşan, bir yerde toplanıp şiir ve edebiyat sohbetleri yapan, Klasik şiirin yeniden canlanması için "Sebk-i Hindî" akımını benimseyen, tasavvufa yeni bir soluk getirmeye uğraşan şairler topluluğu içinde Leskofçalı Galip, Hersekli Arif Hikmet, Osman Şems Efendi, Halet Bey, Recaizâde Celal Bey, Yenişehirli Avni, Üsküdarlı Hakkı vardır. Daha sonra Namık Kemal ile Ziya Paşa da bu toplantılara katılmış, şiirle ilgili eleştiri ve tartışmalara dahil olmuşlardır. Arif Hikmet hem topluluğun hem de son dönem Dîvân şiirinin en önemli temsilcisi olarak nitelendirilmektedir. (Tanpınar, 1997; 261; Kaya, 2007: 20)

Bu topluluk içinde Klasik şiiri birtakım yönleriyle eleştirenler hatta tahkir edenler, eski şiire "nev-zemin" bir yol açmaya çalışanlar, aruzun yanında hece veznini, halk şiirini ve sade Türkçe'yi benimseyenler, gazellerine gelenekten farklı olarak başlık koyanlar, yeni söyleyiş tarzları deneyenler, yeni temalar arayanlar da yok değildir. Şiirin sözlük ve içeriğinde bazı yenilikler yaptıkları görülen topluluk mensuplarının Klasik şiir estetiğine fazla zarar vermeden yenileşmeyi denedikleri söylenebilir. (Kaya, 2007: 21) Bu şairler kendilerinden sonra gelen şairleri de etkilemişlerdir. 1862 senesi başlarından itibaren sıklıkla görülen ve çoğu kişisel nitelikte olan muhtelif olaylar sebebiyle topluluğun faaliyetleri aksamaya başlar ve akabinde Encümen-i Şuarâ topluluğu dağılır.

Bu devirde Mahallileşme akımını sürdüren şairler de bulunmaktadır. Mahallileşme, Türk edebiyatının kendi içinden yerlileşmesi ve yeni vatanla, bu vatanla yaşayan

milletle, onun Türkçesi ile onun adet gelenek göreneklere ile kendi içinden bir edebiyat vücuda getirmek demektir. (Banarlı, 1971:955) 15. yüzyılda şair Ahmed Paşa'nın ve çağdaşlarının şiirlerinde Dîvân edebiyatına nüfuz etmeye başlamış olan bu akım 18. asırda Nedîm'de en güçlü temsilcisini bulmuştur. 19. yüzyılda ise mühim oranda gerilemiştir. Bundan öteye yaratıcı olamayan şairlerin, taklitle yetindikleri görülmüştür. (Kabaklı, 2002: 393) Bu gruba dahil olan şairler arasında Enderunlu Vâsîf, Hızırağazâde Sa'îd ve Fatîm Efendi sayılabilir.

Dîvân edebiyatının hemen her döneminde dinî-tasavvufî şiirlerin hatırı sayılır bir ağırlığı olmuştur. Bu yüzyılda da, bu dönem şairleri arasında herhangi bir tarikatın mensubu olmayan şair yok gibidir. Dolayısıyla her şairin eserinde tasavvufî şiirler görülebilir. Tasavvufun telmih ve mecazlarından, tasavvufî terimlerden sıklıkla yararlanmışlardır. Buna rağmen daha önceki dönemlerde görülen muvaffakiyete bu dönemde ulaşamamıştır. Genellikle şairler, eskiyi tekrarlamış, orijinal bir söyleyişe vâkıf olamamışlardır. (Ünver, 1988: 136 ; Kaya, 2007; 20)

Dîvân şiirine olan bağılıktaki kırılma noktasının ileri safhaya geldiği bu dönemde kaside nazım şeklinin içerikle ilgili yönlerinin ortadan kalkmaya başladığı, nesipsiz kaside yazımının yaygınlaştığı ve mahlassız kaside örneklerinin kaleme alındığı görülmektedir. (Andı,1997: 104-105; Kaya, 2007: 23)

Mesnevî bu asırda en az kullanılan nazım şekli olurken, gazel muhtevadaki faklılıklara rağmen en çok tercih edilen nazım şekli olmuştur. Daha önceki devirlerde binlerce beyitten oluşan mesnevîler bu yüzyılda pek yazılmamış, yazılanlar da çok kısa tutulmuştur. Dönemin mesnevî örnekleri arasında Keçecizâde İzzet Molla'nın "Mihnetkeşan" ve "Gülşen-i Aşk" adlı mesnevîleri, Mehmet İzzet Paşa'nın Yusuf u Züleyha'sı, Ziya Paşa'nın Harabat Mukaddimesi, Osman Nevres ve Gavsî'nin eserlerindeki küçük mesnevîler sayılabilir. (Andı, 1997; 46; Özgül, 2000; 6; Kaya, 2007; 24) Ayrıca gazellere başlık konulması, mahlassız gazellerin yazılması, nâ-tamâm gazellerin yazılması bu dönemde gazel nazım şekli üzerindeki değişiklere örnek olarak gösterilebilir.

Bu yüzyılda itibar edilen diğer nazım şekilleri terkib-i bend, terci-i bend, şarkı ve tarih kıtalarıdır. Özellikle tarih kıtalarının sayısında mühim bir artış görülmektedir. 19. yüzyılın bir hayli hareketli olan sosyal ve siyasi olaylarının edebiyata aksetmesiyle

şairler oldukça fazla sayıda tarih düşürmüşlerdir. şarkılar da oldukça fazla ilgi görmüş, sadece aşk ve sevgili üzerine değil, çeşitli konularda da şarkılar yazılmıştır. Matbu dıvânlarda önemli yer tutan şarkılar, genellikle bestelenmiştir.

19. yüzyıl edebiyatımızda bir geçiş dönemi olarak nitelendirilebilir. Siyasi ve sosyal açıdan yaşanan pek çok değişikliğin edebiyata da yansıdığı âşikârdır. 19. yüzyılın ikinci yarısından itibaren edebî tür ve şekillerde yer ve mahiyet değişimi oluşmaya, Klasik şiirimizi o zamana kadar idare eden tabular hemen her sahada yıkılmaya başlamıştır. Bunun doğal bir sonucu olarak da edebî türlerin tümünde gelenekten yer yer uzaklaşmalar, birtakım değişiklikler görölür. Bazı şairler yeni şiir arayışlarına girmişlerdir; ancak bu sürecin de temelinde Dıvân şiiri geleneği vardır. Yüzyılların birikimi onlar için zemin oluşturmuş ve bu dönemde keskin ayrımlar olmamıştır. (Tanpınar, 1997; 79; Andı , 1997;15, Kaya, 2007; 24)

BÖLÜM 1: DÂNİŞMENDZÂDE ŞEVKET GAVSÎ'NİN HAYATI, KİŞİLİĞİ, BAĞLI OLDUĞU TARİKAT, MEVLEVİLİĞİ VE MUSİKİŞİNASLIĞI

1.1. Hayatı

1.1.1. Doğum Tarihi ve Yeri, Eğitim Durumu

Dânişmendzâde Şevket Gavsî 1290/1873 yılında Silistre muhafızı ve şehit Müşîr Musa Paşa'nın torunu, Mudanya kaymakamlığında bulunan Hasan Dâniş Bey'in oğlu olarak dünyaya gelmiş, Edirne Askerî Rüşdiyesi'ni bitirdikten sonra İstanbul'da bir süre Mülkiye Mektebi'nde eğitim görmüştür. İlk ve orta öğretimden sonra okumamış, genç yaşında harbiye Nezâretine bağlı "Bâb-ı Seraskeriyye Levâzım Dairesi Mümeyyizliği"nde memuriyete başlamıştır. (İnal, 1958; 275; Özalp, 1986: 89) Gavsî, Harbiye Nezâreti'nin muhtelif dairelerinde yirmi sekiz yıl görev yapmış; fakat 1908 yılında uygulanan genel memur tasfiyesinde kadro dışı bırakılmak suretiyle emekli edilmiştir. Bundan sonra hayatını öğretmenlik mesleğiyle kazanan Gavsî, kırk iki yıl bu mesleği yapmıştır. (İnal,1958; 275; Kaya, 2012; 312) Aynı zamanda musiki çalışmaları ile de meşgul olmuştur.

1.1.2. Kişiliği

İbnülemin Mahmut Kemal'in bildirdiğine göre maddi imkanlarının iyi olduğu dönemlerin kıymetini bilmediğinden hayatının son zamanları pek iyi geçmemiş olan şair, müsriflik derecesinde cömertliğiyle ve düşkünlere yardım çok sevmesiyle tanınır. Hayatının son demleri, yalnızlığın ve yoksulluğun bütün acılarını uzun beyaz sakallarının altında gizlemekle geçer. (İnal, 1988: 131) Karamsar ve melankolik bir kişiliğe sahip olan Gavsî'nin bu durumu eşinin genç yaşta ölümüyle de iyice artmış, şair ölümü isteyecek kadar hayattan vazgeçmiştir. Gülzâr-ı Şebâb'ın son kısmında bulunan mesnevîde eşinin ölümünden sonra duyduğu acı ve ızdırabı, dünyada yaşamanın onun için anlamsız olduğunu, bu dünyanın ona dertten başka bir şey vermediğini şu şekilde dile getirir:

Şu yerdeki ben garībim eyvāh
Dünyā da degil midir fenāgāh

Ben gitmeliyim o yāre bī-şek
Lāzım mı bu derd-i dehri çekmek

Al cānımı ey İlah-ı 'ālem
Bu hāle nasıl tayansun ādem

"Maḥviyyet içinde bir esīri,
Ḥikmet ne yaşatmada" dinir mi

Gerdende [bu] ḥükm-i kudretim āh
Bī-rūḥda çekdir[me]sin Allāh

(Mes. 3-59, 60, 61, 62)

1.1.3. Ölüm Tarihi ve Yeri

1954 yılında vefat etmiş, Edirnekapı'da defnolunmuştur. (İnal, 1958: 275)

1.2. Edebî Kişiliği

1.2.1. Şairliği

Büyük mutasavvıf ve düşünür Mevlânâ'nın eğitim sistemi üç esas üzerine kurulmuştur: "Şiir, semâ ve musiki." Mevlânâ, duygu ve düşüncelerini insanlara şiirle duyurmuştur. Onun bütün eserleri, özellikle Dîvân-ı Kebîr ve Mesnevî'si, Osmanlı aydınını etkilediği gibi, şairlerini de etki altına almıştır. Osmanlı şairlerinin bir kısmı Dîvân geleneği içerisinde Mevlânâ'dan etkilenmiş, bir kısmı ise, Mevlevî kültürünü merkez tutarak Dîvân edebiyatı geleneğinden yararlanmıştır. (Mermer, vd., 2009: 13)

Şevket Gavsî de Mevlevî kültürüyle yetişmiş, Mevlevîliği ve musikişinaslığı ile bilinen bir şairdir. Dîvân edebiyatının son dönemlerinde yaşamış olmasına rağmen Klasik edebiyata gönül vermiş, bu yönde eserler kaleme almış, Dîvân edebiyatının mazmunlarını, hayallerini ustalıkla kullanmıştır. Şiirlerinin bir kısmında beşerî, bir

kısımında da Mevlevî olmasının da tesiriyle tasavvufî unsurlar yer almaktadır. Ona tam bir mutasavvıf demek mümkün değildir; ancak tasavvufu, tasavvufî aşkın luzumlarını layıkıyla bilir.

Mevlevîliği ve musikişinaslığı pek çok kaynakta zikredilen Gavsî, Yenikapı Mevlevîhânesi dervişlerinden olup on sekiz yıl burada Mesnevî okutmuştur. Şiirlerinde 'semâ, semâzen' vb. kelimeler sıklıkla geçmekle beraber, şair aşağıda verilen beyitte Mesnevî okuduğunu zikreder:

Gülsitân-ı Meşnevîden bûy-ı ma' nâ şemm idüp

Bülbül-i bî-dil mişâli ' aşk ile taldı fu 'ad (G.8-3)

Semâ, dönmek, semâ eylemek gibi terimlerden sıklıkla yararlanan şair, birçok beyitte bu kelimeleri zikreder. Şairin aşkla yanan gönlü, adeta bir Mevlevî dervişi gibi aşkın semâsına çıkmış, semâ eder:

O mâhîñ havl-i hâlinde döner seyyârdır gönlüm

Semâ-yı ' aşka çıkmışdır, semâ' ın eyliyor icrâ (G.2-4)

Mahmut Kemal Nâal'ın naklettiği bir gazelinde, aşağıda verilen dizelerle Mevlevîliğini ve aşk üzerine görüşünü samimi bir üslûpla anlatmaktadır:

Vâkîf-ı sırr-ı süveydâ olmadan dâna-yı aşk

Zevk-i sevdâyî-i iclâl eylemiş Mevlâ-yı aşk

Âşık u ma'şûk mazmun ile nâsûtilere

Feyz-i lâhûtiyi tazmîn eyliyor ma'nâ-yı aşk

Eylemiş ervâh-ı illiyyîni ser-mest-i müdâm

Neşve-i vecd-âverine cür'a-i sahbâ-yı aşk

Mebde'-i ilm-i yakîn ü menba'-ı ilm-i ledün

Pür-maâlîdir ser-â-ser kenz-i lâ-yefnâ-yı aşk

Şâhid-i ismet-serây-ı manevîdir masdarı
Tıynet-i pâk-i beşer olmuşsa da me'vâ-yı aşk

Atf-ı çeşm-i ibtisâr it çâr bâğ-ı 'unsura
Cezbe mâhiyyâta vermiş çehre-i zibâ-yı aşk

Kâinâtı etmiş esrâr-ı tevellâ Mevlevî
Nâle-senc olmakda bezm-i evliyâda nây-ı aşk

Mesnevî-hân oldu tûbâ üzre murg-ı bâğ-ı huld
Vâlih-i esrâr-ı aşk oldukda Mevlânâ-yı aşk

Aşk tahsîl eylemek müşkildir ey sûret-perest
Âh [kim] bir bahr-i mevc-â -mevc imiş deryâ-yı aşk

Âşık-ı nâlişgerim firkatde Gavsî el-gıyâs
Vakf-ı sahrâ-yı cünûn itdi beni Leylâ-yı aşk

1308 (İnal, 1958; 143)

Yukarıdaki mısralar Gavsî'nin Mevlevî tarikatına intisap ettiğini göstermekle birlikte, tasavvufî neşve çerçevesinde dile getirilmiş ifadeler olarak da değerlendirilebilir. Şiirlerinde geçen birtakım ifadelerler de buna delil olarak gösterilebilir. Devrin edebî hayatının etkisiyle, o devirde yaşayan pek çok şairin bir tekkeye yahut bir tarikata bağlı olduğunu daha evvel de zikretmiştik. Bu sebeple Gavsî'nin bazı şiirlerini de tasavvufî yönden değerlenmenin doğru olacağını düşünmekteyiz. Gavsî de çağdaşları gibi zaman zaman tasavvufu bir sığınak olarak görmüş, gönül kırıklıklarını bu yolda teselli etmeye çalışmış olmasına rağmen, onda tasavvuf düşüncesi çok derinlere inememiştir. Şiirlerinin büyük bir kısmında rind-meşrep tavırlar sergileyen şairin dizeleri beşerî aşk üzerinde değerlendirilse de onun şiirlerinde tasavvufî terimlerin varlığını ve tasavvuf düşüncesini yadsımanın doğru olmayacağı kanaatindeyiz.

Gavsî, kendisinden çok etkilendiği Muallim Naci'ye yazdığı bir naziresinde, şiirlerindeki ışık saçan bir feyzden bahseder. Tasavvuf felsefesinde feyz, Allah'tan gelen bir lütuf olarak, Allah'ın tecellisinin zuhuru şeklinde ifade edilir. Gavsî'nin şiirlerinde

feyz kelimesi sıklıkla geçer, şair, kendini Allah'ın feyziyle dolu hisseder. Onun sözü tasavvurlarının ışığının yansımasıdır:

Fikrimiñ raḥşānlıgım ' arz eyliyor Ğavşī sözüm

Olmada şî' rimde bir feyz-i mücellâ mevc mevc (G.5-6)

Şairliğiyle övünen Gavsî, "Tefahür" adlı gazelinde Mesnevîden etkilendiğini, onun manasını idrak edip dilsiz bülbül gibi aşkla dolduğunu söylerken, kendini Mesîhâ-ruh olarak tasavvur eder, feyzinin sözlerini mana vadisinden taşmış su gibi kalemine yansımış olarak ifade eder:

Feyz-i fikrim cūş-ı ṭab' ım eyledikce izdiyâd

Hâlet-i sehḥârî-i ḥāmemde itdi iştîdâd

Bir Mesîhâ-rūḥum ey Ğavşī olur iḥyâ-nişâr

Vādî-i ma' nâda taşmış âb-ı şî' r-i ḥāme-zâd (G.8-1, 4)

Gavsî, bazı beyitlerinde kalemini kusursuz olarak tasavvur ederken bazılarında ise kalemini duygularını ifade etmekte yetersiz görür, kaleminin hata ettiğini dile getirir. Özellikle tasavvufî mana taşıyan beyitlerinde bu durum gözlenebilir. Sevgiliyi anlatmada, onun yüceliğini vasfetmede kalem aciz kalır:

Yok yok idiyor ḥaṭâ bu ḥāmem

Taḥrîre degil sezâ bu ḥāmem (Mes.3-15)

Gavsî, şiirlerinde kalemini bir takım terkiplerle sıfatlandırır. O, adeta hayal kalemiyle yazar, ne vakit sevgiliyi ansa, sevgilinin hayali zuhur etse, onun aşkı şairin kaleminde can bulur:

Vechiñi taşvîr iderken olur

Zülfüñe dîl-beste bu kilik-i ḥayâl (G.24-3)

Şair yaşadığı sıkıntıların da etkisiyle keder, acı, ölüm gibi kavramları şiirlerinde ekseriyetle işler. Kalemni de kederli sözlerin yazarı olarak tasavvur eder:

Mâlî me'âl-i hüzn ile kilik-i keder sühan

Yokdur fu'âdîñ oldığı bir laḥzâ rûy-ı şen (G.27-1)

Gavsî'nin yazdığı şiirler, onun yaşadığı dönemde de ilgi görmüş ve takdire şayan bulunmuştur. Gülzâr-ı Şebâb'ın takrîzler bölümünde yer alan şiirler de Gavsî'nin, döneminde takdir edildiğini göstermektedir. Muallim Feyzi, şiirin ve şairliğin önemini zikrettiği dizelerinde, şiirin âlemlere hayat kaynağı ve kişiyi ölümsüz kılanın da bıraktığı eserlerin varlığı olduğunu dile getirirken bu genç şaire öğütler vermektedir:

Şi' r ile nâmnı ibkâya çalış

Zindedir şi' r ile dâ' im ebrâr

Var mıdır kıymeti cânsız cesediñ

Cesed-i ' âleme cândır eş' âr

Mu' alim Feyzi

Muhammed Celâl, Gülzâr-ı Şebâb'ı adeta taze bir güle benzetmiş, Gavsî'nin şiirlerindeki ahenk ve musiki unsurunu hissettirmiştir:

Rengin o kadar ki dense lâyıķ

Gülzâr-ı Şebâba tâze bir gül

Âheng ile aldı kilik-i Ğavşî

Gülzâr-ı Şebâba karşı bülbül

Muhammed Celâl

Halil Edip'in yazdığı dizeler, bu eserin ve Gavsî'nin ne kadar takdire şayan olduğunu dile getirmektedir:

Ta' ĩr idiyor bûyı meşâm-ı dil ü cânı

Gülzâr-ı Şebâb' ın ne kadar gâliye-sâdır

Ey şâ' ir-i nev-reste bu mecmû' añı el-ḥaķ

Erkân-ı sühan eylese taḳdîr sezâdır

Halil Edip

İbn Ömer Cevdet ise yazdığı uzun takrizde Gavsî'ye övgülerini şu şekilde dile getirir:

Mestî-i ḥaķîḳate ḳarînsin

1.2.2. Mahlası

Dânişmendzâde Şevket Gavsî, kaynakların bazılarında sadece Gavsî Bey olarak geçer. Şiirlerinde Gavsî mahlasını kullanan şairin mahlası, sürdürdüğü hayatla paralellik gösterir. Gavs sığınma, iltica etme anlamlarına gelir. Kendisine sığınıldığı zaman "kutba", gavs denir. Sûfiler darda kaldıkları zaman " yetiş ya gavs, medet ya gavs, imdat ya pîr" diye feryat ederler. Bu şekilde kutbun manevi himayesine iltica ederler. Çeşitli tarikatlara göre farklı kişiler bu şekilde anılmıştır. (Uludağ, 2001: 144)

Şevket Gavsî de yaşamı boyunca elinden geldiği kadar düşkün gördüğü kimselere yardım etmiştir. Daha önce de zikredildiği gibi bazı kaynaklarda gereğinden fazla cömert olarak geçer. Bu özelliği yaşlılık hayatında onu zor duruma soksa da Gavsî, etrafındakilere elinden geldiğince yardım etmeye devam etmiştir. Hâl böyle olunca sığınacak bir liman arayan şairin, bu mahlası almış olabileceğini düşünmekteyiz.

1.2.3. Musiki İnâşları

Mevlevî musikisinin bu asırda bu denli inkişafında musikişinas Osmanlı hükümdarı III. Selim ve musikiye vâkıf olan II. Mahmud'un büyük tesirleri olmuştur. Sûzidilârâ terkihiyle bir Mevlevî âyini besteleyen Selim, Mevlevîlere daima teveccühkâr davranmıştır. İstanbul'daki Mevlevîhanelere ekseriyetle devam etmiş, buralardaki faaliyetlerin artmasına vesile olup değerli bestekârların, kudümzenlerin ve neyzenlerin yetişmelerini sağlamıştır.

20. yüzyılın ilk yarısında 19. yüzyılda olduğu gibi büyük bir hareketlilik gösterememiş ancak sekiz âyin bestelenmiştir; fakat âyinlerin notaya alınması ve bunların İstanbul Konservatuvarında neşredilmesi önemli bir durum olarak göze çarpmaktadır. (Ergun, 1942: 405-406)

Şevket Gavsî bazı kaynaklara göre orta derecede, bazı kaynaklara göre ise üstâdâne ney üfler. Aynı zamanda bazı kaynaklarda "Neyzen Şevket Gavsî" olarak yer alır. (Özalp, 1986: 89, 90) Yenikapı Mevlevîhanesi Neyzenbaşısı Hilmi Dede'den ney dersleri almıştır. Bütün Mevlevî dergâhlarının içinde bulunduğu hafta âyinlerine neyi ile iştirak

ederken aynı zamanda peşrev ve semâiler de bestelemiştir. Eserinde ahenk unsurlarını ustalıklı kullanmasında da musikişinaslığının etkisi büyüktür.

Ruhi ÜNGÖR'ün " Güfteler Antolojisi"nde Gavsî'nin nihavent makamında bestelediği bir şarkı bulunmaktadır:

Vuslatınla kâmiyab ettin beni
Bahtiyarım çünkü sevdim ben seni
Aşkına vakfeyledim cân u teni
Bahtiyarım çünkü sevdim ben seni
(Üngör, 1981: 815)

Son devrin ünlü neyzenlerinden Mehmet Emin Yazıcı'ya alafranga notayı öğreten Şevket Gavsî'nin (Ergun, :669; Kaya, 2012: 312) Peyam gazetesinde musiki üzerine yazılmış makaleleri ve bunların yanında şiirleri de vardır. (Şahin, 2000: 19)

"Edebiyat-ı Musikiyye: Mûsîkimiz ve Taksimler" adlı makalesine Yard. Doç. Dr. Erol BAŞARA tarafından bir makale çalışması yapılmıştır. Diğer makaleleri: Adâib-ı Musiki, Peşrevler, Beste, Osmanlı Musikisi ve Armoni, Nota, Musiki Savtı ve Musiki Alatu, Musiki Aleti, Sultan Selim-i Salis'dir.

Ailesinde de musikişinâslar olan Gavsî'nin kayınbiraderi musiki ve ud hocası Udî Azmi Bey'dir. (Özalp, 1986: 133) Şiirlerinde de geçen pek çok makam adı, çalgı ismi ve musiki teriminden hareketle onu musikişinas bir şair olarak adlandırmak doğru olacaktır:

Çalsun ol muṭrib ṭarablar bezme baḥş itsün hemân
Sen dahı şarkı oḡu ṭurma amân ey dem-şî'âr (G.9-5)

1.2.4. Dil ve Üslûp Özellikleri

Gavsî, Mevlevî neyzenlerindedir. Onun hayatı tıpkı ney gibi ızdıraplar içinde geçmiştir. Ney, vatanından sevdiklerinden ayrı kalmanın verdiği acıyla sürekli inleyiş içindedir. Gavsî de hayatındaki medcezirlerden kaynaklanan bunalımları şiirlerine yansıtmış, genellikle karamsar melankolik şiirler yazmıştır. Harâbâtî halini sıklıkla hissettiren şairin şiirlerinde genellikle hayattan ve felekten şikayet, acı, ızdırap âh u feryatlar yer almaktadır. Asaf Halet Çelebi'nin "Defter-i Meşâhir" adlı eserinde yer alan

ve sade dille kaleme aldığı "Efsane-i Hayat" ünvanlı uzun manzumede, tasavvufî neşve çerçevesinde ve hikemî tarzda şu dizeleri yazar:

Bir dem ki yok idi bize bir nefes
Nefes idim ozaman değildim kafes
İmkan caddesinde çalındı ceres
Koydular bu parlak eyvane beni

Dediler gördün ya uryan geldin sen
Bilir misin niçün giyan geldin sen
Unuttun aslını hep yan geldin sen
Çektiler en sonra dîvâne beni

Bildim ki bilmek değil imiş bilmek
İlim defterini hüner imiş silmek
Yaşamak demekmiş candan çekilmek
Vuslatmış götüren hicrâne beni

Çiğim sularsa hep serâb imiş
Şerâb dediğim bütün şer âb imiş
Renk renk görünenler hep türâb imiş
Attıran benmişim zindâne beni

Gelmişsin madem şu gabra yüzüne
Uyma nefsin her tatlı sözüne
Ruhundan gelsin yükselmek özüne
Erdiren bu yoldur şükranı beni

Serini ver de sırrını sakla
Çıkarma kurusa ağzında bakla
Gülecek şeyler çok sen gülme asla
Belledi çok kimse dîvâne beni

Muhabbet var ikeb şehvetten sakın
Güzeli ruhunla sev edeb takın
Şehvetine galibdir Hakka yakın
Sokmasın seni, sokan kane beni

Son sözüm şudur kardeşim sana
Her şeyi hoş görüp yaşa pür sefa
Karışma hikmete bu dünya ru'ya
Korkuyu ne hacet beyane beni

(Kara vd.,:89)

Sade dille kaleme aldığı bu dizelerinde dünya hayatına boşvermişlik, Allah'a yöneliş, doğru yolu tercih etme gibi kavramlar yer alırken, şair "kardeşim " hitabıyla karilerine nasihat eder. Bu Klasik edebiyatta pek görülmeyen bir söylemdir. Nâbî'nin öncüsü olduğu hikemî tarzın özelliklerini diğer şiirlerinde de görmek mümkündür. Şiirlerinde bir takım ayet ve hadislerden de yarlanan şair, kişiyi ve toplumu olumsuz etkileyen durumlara karşı öğütler vermiştir:

Bî-şübhe anı görür o çeşmân
Kim nefsine olmaya nigh-bân

(Mes.2-30)

Meydân-ı 'ademde görme vardır
Ol nûrı o demde görme vardır

(Mes.2-31)

Yok ol var olursun ol zamân sen
Bu fikrime gel inan inan sen

(Mes.2-32)

Çeşmiñdeki şirk çirkini sil
Gör kendiñi şoñra sensin ol bil

(Mes.2-33)

Şiirlerinde halk söyleyişlerine de yer veren şair; gam çekmek, ah etmek, âh çekmek, dara çekilmek, dîvâna çekilmek vb. deyimlerden sıklıkla yararlanır. Tanzimat ve

Cumhuriyet devirlerinde yaşamış olmasına rağmen Avrupaî edebiyattan çok, Klasik edebiyata meyleden Gavsî, devrinin değişen ve giderek ivme kazanan yeni şiir anlayışına da tamamen yabancı kalamamıştır. Çağdaşı olan bazı şairlerde de gördüğümüz Batı dillerinden gelen bir takım kelimelere yer verilmesi, yeni temaların kullanılması, dilde sadelik arayışları, gazellerine başlıklar vermesi gibi bazı teşebbüslere şiirlerinde rastlamak mümkündür.

Gavsî, aynı zamanda şiirlerinin çoğunda hasbihal eder gibi yazar. Sevgiliye 'siz' diye hitap eden şairin, bu tasavvuru da yeniliğin etkisiyledir:

Sebeb buña siziñ ey meh-cemâl sevdâñız

Biliñ bu Ğavşî-i zârı ki ‘aşka oldu rehîñ (G.28-5)

Nükte-i bî-mişl ile tavşîfe taḥşîş eylemiş

Kilk-i nev-üslûbunı Ğavşî hoş-gû zülfüne (G.37-8)

Ağlama, ağlayış gibi kelimelere eserinde çokça yer veren şair farklı bir tasavvurla ağlayışı göz çeşmesinin musluğunu açmasına benzetir:

Muşluğunu açdı çeşme-i çeşm

İcrâ-yı dem itdi rûya pür ḥaşm (Mes.3-51)

Gavsî aynı zamanda çağının getirdiği birtakım teknolojik unsurlara da eserlerinde yer verir, bunlardan hareketle yeni tasavvurlar oluşturmaya çalışır. Yeniliği göz ardı etmemekle birlikte Klasik edebiyat kültürüyle yetişmiş bir Mevlevî olan şair, Mesnevî okumasının da etkisiyle bazı şiirlerinde Farsça kelime ve tamlamalara sıklıkla yer verir, şiirlerinde aynı kelimenin farklı dillerdeki karşılıklarını da kullanır. Kilk-kalem, leb-dudak, meh-ay, yol-rah, ab-su, gülüş-hande, sühan-söz, göz-çeşm vb.

Kendi dönemindeki ve daha önceki şairlere nazireler de yazmış olan Gâvsî, döneminde tam olarak herhangi bir edebî oluşumun içinde bulunmamış, Dîvân edebiyatı tarzında şiirler yazmış, mûsikîşinas bir şairdir.

1.2.5. Nazire Yazdı ve Etkilendi Şairler

Bir şairin şiirine başka bir şairce aynı ölçü uyak ve redifte yazılan benzerine "nazîre" denir. Klasik Türk edebiyatının en köklü geleneklerinden biri olan nazirecilik, şairlerinin kimi zaman bir mektep, kimi zaman ise tanzir ettikleri şiirin şairine olan üstünlüklerini gösterme fırsatı olarak addettikleri bir sahadır. Yediden yetmiş herkesin şiirle uğraştığı bir toplumda, tekkede okunduğunda tekke sahiplerine, meyhanede okunduğunda meyhane müdavimlerine hitap edebilecek kadar geniş bir yelpazeye sahip olan Klasik Türk şiiri nazire sayesinde daha da yaygınlaşma imkânına kavuşmuştur. Şairliğe henüz gönül veren birinin üstat olarak kabul ettiği bir şairin şiirinden ilham alarak onun şiirine benzeyen bir başka şiir vücuda getirmesi bu şiirde bir usta-çırak ilişkisi ortaya çıkardığı gibi şairlerin birbirlerine hünerlerini ispatlayabilmeleri için gerekli olan bir "er meydanı" hüviyetini taşımaktaydı. Nazirenin Klasik Türk edebiyatının gelişiminde büyük pay sahibi olan İran edebiyatı mahsullerinin dilimize uyarlanışına olan katkısı düşünüldüğünde ehemmiyetinin ciddiyeti sarıh bir şekilde anlaşılacaktır.

Şevket Gavsî "Gülzâr-ı Şebâb" adlı eserinde eski-yeni tartışmasının tarafları olan Muallim Naci ve Recaizâde Mahmut Ekrem'in şiirlerine nazîreler yazmıştır. Tanzimat döneminde Klasik edebiyatın savunucusu ve öncüsü durumundaki Muallim Naci'nin şiirlerine yazılmış olan iki nazîresi vardır. Ayrıca bir nazîre Recaizâde Mahmut Ekrem'e bir nazîre de Reşit Bey Efendi'ye yazılmıştır.

Muallim Naci'ye yazdığı ilk nazîre "mevc mevc" redifli olup altı beyittir, fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün kalıbı kullanılmıştır

Sâhil-i dil-cûyî oğşar oldı deryâ mevc mevc

Bûse-çîn-i yek-digerdür baħr u ğabrâ mevc mevc (G.5-1)

beyti ile başlar.

İkinci nazîre "habîr" redifli olup beş beyitten oluşur. Bu nazîre de fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün kalıbıyla yazılmıştır

Giryezâr-ı bâl ki cism-i nizârımdan ħabîr

Oldu sîr-âbî-i çeşm-i çeşmesârımdan ħabîr (G.13-1)

beyti ile başlar.

Gavsî'nin şiirlerinde Muallim Naci'nin tesiri büyüktür. Şair Muallim Naci'yi ölümüne tarih düşürecek kadar sever ve onun fikirlerine itibar eder. Onu mucize sözler söyleyen bir söz üstâdı, hikmet sahibi bir şair, yüce edebiyatçı olarak tasavvur eder. Yazmış olduğu tarihte onun ölümünden duyduğu derin üzüntüyü dile getirir:

Âh gâ'ib eyledik bir fâzl-ı dānāyı āh
Olmadayken müstaẓî-i şems-i 'irfānı vaṭan

Hāme-i üslûb-sāz-ı şî'r ü hikmetle hemān
Eyliyordı 'āleme neşr-i füyûz-ı 'ilm ü fen

Rūhı şād olsun cinānda ol edīb-i a'zamīn
Sāye-i zātü'n niṭākeynide ḥaşr olsun o ten

Çıkdı dilden "dāl" dır tārīḫi Ğavsî ḥüznüme

"Göçdi 'uqbāya Mu'allim Nāci-i mu'ciz-sūḫan" (1310) (T. 20-1,2,3,4)

Muallim Naci'nin şiirlerine yapılan iki terbîde de fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün veznini kullanmakla birlikte ilk terbî dokuz bend, ikinci terbî ise beş bendden oluşmaktadır. Bu şiirler;

Öyle bir zevk-i ledün aldım ḥiṭābu'llāhdan
Öyle bir sırr-ı celī gördüm kitābu'llāhdan
Öyle bir feyz-i nazar buldum ki bābu'llāhdan
Çeşm-i ḥāḫḫ-bīnān olur ḥāk-i derimden müstenīr

(Terbi 1-1)

Ehl-i hālim hālime 'uşşākı müştāk eylerim
Şavt-ı zıkr-i cezbe-dārım zīb-i eşvāk eylerim
Ni' me-i tevḥīdi 'aks-endāz-ı āfāk eylerim
Ḥāḫḫ beni inṭāk ider ben Ḥāḫḫı intāk eylerim

(Terbi 2-1)

dizeleriyle başlarlar.

Muallim Naci'ye yazılan ilk tahmîs aynı vezinle kaleme alınmış olup yedi bendli ve "gözlerin" rediflidir.

Sevdiğim leb-rîz-i şādî itdi bālî gözleriñ
Añlatır gönümce şîrîn bir me'âli gözleriñ
Çünkü olmuş nûr-ı 'ulviyyetle mālî gözleriñ
Bir zamândır oldı cāsûsu 'l-leyālî gözleriñ
Düşman-ı h̄'âb itdi her şāhib-ḥayâli gözleriñ (Tah.1-1)

İkinci tahmîs "hayretde" redifli olup mefâîlün mefâîlün mefâîlün mefâîlün vezniyle yazılmış ve beş bendden oluşmuştur:

'Avâlim hûş-ı sūzân fikr-i âteş-bâr ḥayretde
Ne sırdır bilmiyor seh̄hârî-i güftâr ḥayretde
Bu ḥâl-i pür-melâlimde bütün efkâr ḥayretde
Perîşân vaşl-ı hicrânında dil dil-dâr ḥayretde
Devâ-sâzın bırakmış ḥâlet-i bîmâr ḥayretde (Tah.2-1)

Gavsî'nin eserinde Recaizâde Mahmut Ekrem'in şiirine yazılmış bir nazîre vardır. Sekiz beyitten oluşan bu şiir "göster" redifli ve mef'ûlü fâ'ilâtün mef'ûlü fâ'ilâtün vezinlidir.

Ey mâh-ı âsumâni bir âb u tâb göster
Keşf it niķâb-ı rüyı bir âfitâb göster (G.15-1)

beytiyle başlar.

"Çeşmin" redifli gazeli Reşit Bey 'in aynı redifteki gazeline yazılmış olup altı beyitten oluşur:

Ḥayret-âmûz-ı şu'ûr-ı şu'arâdır çeşmiñ
Şûriş-engîz-i ḥayâlât-ı dehâdır çeşmiñ (G.22-1)

Şevket Gavsî'ye tesir eden diğer bir şair de devrinin ünlü şairi Şeyh Gâlib'dir. Onun şiirlerinde Gâlib'in ve Sebk-i Hindî akımının yansımaları hissedilir.

Derûn âteş birûn âteş dü-çeşmim mağz u ser âteş

Bu âteşhane-i tende gönül düzahnişân oldı

Yanıktır kalb-i nâşâdım ezelden âteş-i ğamla

Kerem kıl büs bütün yandırdı nârîñ pür figân oldı

(Kt.1-1)

1.3. Eserleri

Gülzâr-ı Şebâb İstepan Matbaası'nda 1894 yılında İstanbul'da basılmış bir şiir mecmuasıdır. 110 sayfa olan bu eserin satır sayıları değişiklik göstermektedir. Beyitlerin her bir mısraı alt alta yazılmıştır. Matbu olan eser, Beyazıt Devlet Kütüphanesi'nde K.25990, İSAM'da ise NUH.158093'te kayıtlıdır.

Şairin "Bahar-ı Hevesim" adlı bir şiir mecmuası daha vardır. 1891 yılında neşredilmiştir. Mecmuanın ayrıntılı bilgilerini yaptığımız araştırmalara rağmen tespit edemedik. Kaynaklarda sadece böyle bir eserin varlığından bahsedilmektedir.

Gavsî'nin diğer bir eseri olan "Manzum Tarîh-i Enbiyâ", peygamberler tarihini ele alır. 1895 yılında İstepan Matbaasında basılmıştır ve 34 sayfalık küçük bir eserdir. Bu eser İSAM'da YA.121352'de kayıtlıdır.

İbnülemin Mahmut Kemal'in bildirdiğine göre Müntehâbât-ı Fârisiyye, Kavâid-i Fârisiyye ve Nesirlerim adlı üç risalesi ve ayrıca babasını konu edindiği "Şair Dâniş Bey" adlı manzum, küçük bir eseri daha vardır. (İnal,131; Kaya, 313)

BÖLÜM 2: DÂNİŞMENDZÂDE ŞEVKET GAVSÎ'NİN GÜLZÂR-I ŞEBÂB'ININ ŞEKİL YÖNÜNDEN İNCELENMESİ

Gülzâr-ı Şebâb'da takrizler kısmının ardından Şevket Gavsî'nin yazdığı "İfade" kısmı bulunmaktadır. Bu kısımda şair, eseri niçin neşrettiğini şöyle dile getirir:

" İfade

"Gülzâr-ı Şebâb"ım bahâr-ı zükâ güneşiniñ nâme-i feyyâzânesiyle perveriş-yâb-ı belâgat olmadığımı mu'terifim. Ancak sevdâlar içinde yaşayan bir gönülde, nâzik nâzik hayâllerle rûhı ihtizâza getirecek derecede huşûle gelen temevvücât-ı nesîm-i hissiyyâtıñ, acı, tatlı giryelerden neş'et iden jâle-i sirişk-i maħabbetiñ Gülzâr-ı Şebâbda açdırdığı ezhâr-ı eş'âr, müntesibîn-i edebiñ - teşvîk maħşadıyla - mün' atif olacaķ hüsn-i nazârına mazhar olursa -bundan üç sene evvel neşrettigim (Bahâr-ı Hevesim) de dedigim vech ile -bir nümüvv-i tâm ve irtikâ göstermege günden güne kesb-i isti' dâd idebilecegi tabî'îdir. "Gülzâr-ı Şebâb"ıñ ihtivâ eylediği taħayyülât gül-desteleri, şükûfe-dân-ı şâ' iriyyetiñ elvân-ı bedî' asından in' ikâs u intişâr idecek olan bûy-ı raġbete nâ' iliyyetle reng-pezîr-i gül-güne-i maħcûbiyyet olacağından emîn bulunduğum cihetle erbâb-ı edeb ü ' irfânıñ enzâr-ı ğaħa-baħşâlarına taġdîmine cesâret itdim.

Ğavsî"

2.1. Şekil Özellikleri

"Klasik edebiyatımızda mürettep bir eser meydana getirilirken genel olarak öncelikle dîbâce kısmına yer verilir ve şairler bu kısımda kendi hayatlarıyla, eserleriyle şiir ve edebiyat hakkındaki düşünceleriyle ilgili bilgiler verirler. Akabinde ise şiirler belli bir düzen içinde, genellikle nazım şekilleri esas alınarak düzenlenirler. Bu düzene göre mürettep bir dîvânda şu bölümler bulunur:

1. Kasideler, 2. Terci-i Bend, Terki-b-i Bendler, 3. Küçük Mesnevîler, 4. Tarihler, 5. Musammatlar 6. Şarkılar, 7. Gazeller, 8. Mukatta'ât (Rubâi, kıt'a, dü-beyt vb.), 9. Müfredât." (Deniz, 2005:29; Kaya, 2007: 81)

19. yüzyılda edebiyatımızda olan bazı yenilik ve farklılıkları göz önünde bulundurduğumuzda incelediğimiz eserlerde bir takım değişikliklerin olabileceği düşünülebilir.

Gülzâr-ı Şebâb adlı eser daha çok bir mecmua'ya niteliği taşımaktadır. Mecmua, Klasik edebiyatta seçme yazı ya da şiirlerin bir araya getirilmesiyle oluşturulmuş kitaplar için kullanılan bir kavramdır. Bu kelime, Tanzimat'tan sonra dergi anlamında da kullanılmıştır. Klasik Türk edebiyatında manzum edebî eserlerin başında dîvânlar ve mesnevîlerin ardından mecmualar gelmektedir. Bu mecmualar devrin edebî anlayışını şairlerin eğilimlerini ve birbirlerine bakış açılarını göstermeleri bakımından önemlidir. Aynı zamanda mecmualar dîvân tertip etme imkânı bulamamış ya da dîvânı kaybolmuş veya kaynaklarda hakkında fazla bilgi bulunmayan şairler için de önemli kaynaklardır. Modern antolojilerin öncüsü olan mecmuaları muhtevalarına göre ikiye ayırmak mümkündür. Bunlar, nazîre mecmuaları ve şiir mecmualarıdır. Eserlerin değeri hazırlayanın zevki ve ilim seviyesine değişir. Düzeni, sayfa sayısı, boyutu ve muhtevası bu bağlamda farklılık gösteren mecmualar içinde çok düzenli ve özenle hazırlanmış olanları olduğu gibi, çok dağınık düzensiz olanları da vardır. Bizim incelediğimiz eser bir şiir mecmuası şekilde hazırlanmıştır. (Mermer vd., 2009: 22, 23)

Eserin başında takrîzler yer alırken daha sonrasında tevhid, naat ve methiye türündeki kasideler sıralanmıştır. Eserde ilk şiirler olarak "Tevhîd" başlığı altında bir adet münâcât ve "Na't-ı Şerif-i Nebvî" başlığı altında bir adet naat bulunmaktadır. Münâcât on altı beyitten oluşurken, naat murabba nazım şekliyle yazılmış olup beş benddir.

Bu şiirin ardından üç adet methiye yer almaktadır. İlk methiye on dokuz beyit olup ikinci methiye on yedi beyit, üçüncü methiye "Diğer" başlığı altında ve on birbeyittir.

Bunların akabinde tarihler bölümü gelir, 'Vefat Tarihleri' başlığıyla tarihler bölümü iki kısma ayrılmış, bu tarihler kime yazılmışsa o kişinin isim ve sıfatlarını barındıran başlıklar verilmiştir.

Tarihler kısmında otuz üç adet tarih vardır. Ayrıntılı bilgileri "Nazım Türleri ve Şekilleri" bölümünde verilecek olan tarihleri "Gazeller" izler. Eserde otuz dokuz adet gazel bulunmakla beraber bu gazellerin iki adedi noksan gazel olup diğerlerinin beyit sayısı 5-7 arasında değişmektedir.

Gazeller başlığının altında şairin yazdığı gazeller ve diğer şairlerin şiirlerine olan nazîreleri bulunmaktadır. Klasik edebiyatın genelinde olmayan Tanzimat sonrasında Namık Kemal ile başlayan gazellere isim verme bu eserde de vardır. Birkaç gazel hariç diğer şiirlerin hemen hepsinin başlığı vardır. Başlıklar bazen gazelin redifi bazen de vurgulanmak istenen söz veya söz öbeklerinden seçilmiştir. Şair yazdığı nazîrelere "Nazîre" başlığı koymakla birlikte, birkaç nazîre hariç hangi şairin şiirine karşılık olarak yazıldığını da dipnot olarak eserin alt kısmında vermiştir.

Gazellerin ardından "Terbî" başlığıyla şiirler gelir, bu şiirlerin de kimin şiirine yazıldığı belirtilmiştir. Akabinde tahmîsler yer almakla birlikte, tahmîslerin ardından manzûmeler gelir. Bu kısımda "Ahbâbında Bir Zât Tarafından Diğer Bir Zâta Cevâben" başlığıyla açık bir mektup bulunmaktadır. Bu husus da daha önceki eserlerde pek karşılaşılmayan bir hadisedir. Daha önce de zikredildiği gibi dönemin özelliklerinin bir yansıması olarak düşünülebilir. Mesnevî tarzında yazılmış bu şiir on beş beyitten oluşur.

Ardından iki adet murabba yer alır. İlk murabba "Hakikat" başlığı altında verilmiş ve yedi bendden oluşmuştur. İkinci murabba " Makber-i Hâheri Ziyarete Giderken Vapurda" başlığını taşır ve sekiz benddir. Gavsî'nin eserinde tam bir düzen yoktur. Bu iki murabbanın ardından tercî-i bend gelir, altı betten oluşan bu şiir "Makber-i Hâherde" başlığını taşır. Akabinde tekrar bir murabba vardır." Hazan-dîde Bir Bağçede" başlığı taşıyan bu şiir yedi benddir. Bunları takiben üç mesnevî yer alır.

"Kanlıca Körfezinde Bir Gece" başlığındaki mesnevî otuz üç beyitten oluşur. Ardından gelen "Bir Bağ Hatırası" adlı mesnevî altmış iki beyitten oluşur, Gavsî'nin en uzun mesnevîsidir. Sonraki mesnevînin başlığı yoktur kısa bir şiirdir ve altı beyitten oluşur. Mevnevîlerin bu denli kısa olması dönem edebiyatının tesiriyledir.

Eserin en sonunda "Bir Kaç Kıtâ" başlığıyla altı kıta yer alır. İlk kıta iki beyit, ikinci kıta dört beyit, üçüncü kıta iki beyit, dördüncü kıta dört beyit ve son kıta iki beyit şeklindedir.

2.1.1. Kasideler

Kaside "niyet etmek, yaklaşmak" anlamlarında "kasada" kökünden gelen Arapça bir kelimedir. Genellikle bir kişiyi övmek adına yazılırlan şiirlere denir. 9 beyitten 100 beyte kadar aynı aruz kalıbıyla yazılmış ve gazel gibi aa ba ca da... şeklinde kafiyelenen

bir nazım şeklidir. Kasidenin ilk beytine "matla", son beytine "makta", en güzel beytine "şâh-beyt" ya da "beytü'l-kasîd" denir. Kasidenin sonunda şairin mahlasını söylediği beyit ise "taç-beyt"adını alır. Taç beyit kasidenin son beyti olabileceği gibi sondan bir önceki beyit de olabilir. Bu şiirler genellikle dört bölümden oluşurlar: Nesf veya teşbîb, medhiyye, fahriyye ve dua. İşledikleri konulara göre farklı adlar alırlar ; Allah'ın birliğini anlatan kasidelere "Tevhîd", Allah'a yalvarıp günahların bağışlanmasını dilemek için yazılanlara "Münâcât", Hz. Peygamber ve dört halife için yazılanlara "Naat"; padişah, sadrazam, vezir gibi devlet büyüklerini övmek için yazılanlara "Medhiyye" , padişahın tahta çıkışının kutlanması adına yazılanlara "Cülûsiyye" ve birini yermek için yazılanlara "Hicviyye" denir.(İpekten,1994;28)

Gülzâr-ı Şebâb'daki ilk şiir "Tevhîd" başlığı altında verilmiş olup on altı beyittir. Genellikle kaside nazım biçimiyle yazılan tevhîdi Gavsî mesnevî nazım şekliyle yazmayı tercih etmiştir. fe'ilâtün, fe'ilâtün, fe'ilün vezniyle yazılmıştır.

Ey vücûd u ' ademiñ Hıllâk'ı
Kâdir u muqdir u Hayy u Bâkî
beyitiyle başlar,

Dehenimden seni tevḥîd iden
Yine sensin yine sensin yine sen

beyitiyle sona erer. Allah'ın isimleri ve yüceliği zikredilmiştir.

İkinci kaside "1310 Senesi Cülûsu Hakkında Medhiyye-i Hazret-i Şehriyâri" başlığı altında yazılmış bir methiyedir ve on dokuz beyitten oluşmuştur. Bu şiirde mesnevî nazım şekli tercih edilerek yazılmıştır. Methiye olması hasebiyle burada vermeyi uygun görüyoruz. Padişah Abdülhamid Han'ın tahta çıkışı vesilesiyle yazılmış olan bu şiirde mef'ûlü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün vezni kullanılmıştır.

Her yerde bir nişâne-i ḥazz oldı rû-nümâ
Her sūda bir terâne-i faḥr oldı şevḳ-zâ
beyitiyle başlar,

Ġavşî kulu daġi bu nazmla du' ā kılar
Her an var ol cihānda sen ey şehriyār var

beytiyle sona erer. Bu beyit aynı zamanda "taç-beyit"tir.

Üçüncü kaside "309 Senesi Şehr-âÿîn Cülûsu için Sitayiş-i Hazret-i Hilâfet-Penâhî"
başlığıyla verilmiş bir sitayiş olup on yedi beyitten meydana gelir, fâ'ilâtün fâ'ilâtün
fâ'ilâtün fâ'ilün vezniyle yazılmıştır.

Pâdişâh-1 baġr u ber sultân-1 dehr-i muntaẓam
Tâc-dâr-1 taġt-1 devlet şehriyār-1 muġteşem
beytiyle başlar,

"Pâdişâhım şevket ü iġbâl ile biñler yaşa"
Cümlesiyle oldu bu nazm-1 bihînim muġteşem

beyitiyle sona erer. Taç-beyit son beyitten iki beyit önce verilmiştir:

Başla ey Ġavşî du' āya aç semāya destîni
Çünkü medġ-i şehriyārîsinde 'âcizdir kalem

Dördüncü kaside "1310" başlığıyla verilmiş ve on bir beyitten oluşmuştur. Sultan
Abdülhamid Han'a övgü niteliğinde olan bu şiir, fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün
vezniyle yazılmıştır.

Şıyt-1 saġvet-dâr-1 şâhı virdi dehre zîb ü fer
Rûy-1 dünyâ ÷oldı şevk-i mes'adletle ser-te-ser

beyitiyle başlar ve

Eyliyor her dem du' ā-yı devletiñ Ġavşî kuluñ
Ey şehensâh-1 cihân ey pâdişâh-1 baġr u ber

beytiyle sona erer. Bu beyit aynı zamanda mahlas beyitidir.

2.1.2. Tarihler

Arap harfleriyle yazılan bir olayın oluş yılını ebced hesabıyla gösteren şiirlerdir. Arap alfabesinin, her birinin ayrı ayrı olmak üzere 1'den 1000'e kadar sayı değerleri vardır. Tarih yazarken bu harflerin sayı değerleri esas alınır. Bu yolla yapılan sanata da "tarih düşürme" denir. Tarihler genellikle kıt'a nazım biçimiyle yazılsa da bir beyit, dize, kısa ölçülü bir söz ya da tek sözcükle de tarih düşürülür.(Dilçin, 1983: 502)

Edebiyatımız da pek çok konu için tarih düşürülmüştür. Padişahların tahta çıkmaları, tanınmış kişilerin mühim mevkilere tayinleri, şehzadelerin, sultanların, konu komşu eş dost çocuklarının doğumları, intahar edenler, boynu vurulanlar, şehit olanlar, genel manada ölüm vs. gibi ferdî olayların yanısıra yangın, salgın hastalık, zafer ve fetihler gibi genel hadiselere varana kadar tarihlenmiştir. Ayrıca cami, mescid, medrese, han, hamam, köprü, kışla hastane vs. gibi sosyal ve kültürel bakımdan son derece önemli olan yapılara tarih düşürüldüğü gibi hiç önemli olmayan şeylere de tarih düşürülmüştür. (Yakıt, 1992: 67)

Gavsî, "Gülzâr-ı Şebâb" adlı eserinde otuz üç adet tarih düşürmüştür. Hemen her konuda tarih yazan şair, ölüm üzerine yazılanları " Vefat Tarihleri" başlığı altında toplamıştır. Eserde kıt'a-ı kebîre tarzında yazılmış tarihler de olmak üzere tek beyitlik şiirler de vardır. Tarih düşürülen her şiirin altında ayrıca rakamla da tarihler verilmiştir. İncelediğimiz eserdeki tarihler şu şekildedir:

Bir numaralı tarih Rıza Paşa'ya yazılmıştır. Üç beyitlik bir kıtadır.İki numaralı ve üç numaralı tarihler Sadeddin Paşa'ya yazılmıştır.İlki müfred ikincisi iki beyitlik bir kıtadır.Dört numaralı tarih Süreyya Bey'e yazılmış iki beyitlik bir kıtadır. Beş numaralı tarih İbrahim Bey'e yazılmış iki beyitlik bir kıtadır. Altı, yedi ve sekiz numaraları tarihler Ali Bey'e yazılmış olup altıncı tarih kıta yedinci ve sekizinci tarihler müfreddir. Dokuz numaralı tarih Mahmud Bey için yazılmış bir müfreddir.

On numaralı tarih Merhum "Tarih-Nüvâs-i Selâtin-i Âl-i Osman için" başlığı altında yazılmış beş beyitlik bir gazeldir. On bir numaralı tarih bir kıtadır. Bu şiirde Rüştî isimli bir zatın bir camiyi onarması hadisesine düşürülmüş bir tarihtir. On iki numaralı tarih beş beyitten müteşekkil bir gazeldir. Gavsî bunu kayınbiraderinin doğumu için

yazmıştır." Mini Mini Kayınbiraderim" başlığı altındadır. On üç numaralı tarih Sıtkı isimli birinin çocuğunun doğumuna düşürülmüş bir kıtadır. On dört numaralı tarih "Şemsü'l Ma'arif Mektebi Müdürü Ali Sa'ib Beg'in Mahdûmuna" başlığı altında verilmiş bir kıtadır. On beş numaralı tarih " Sıhhiyye Müfettişlerinden İzzetli Hafız Nuri Bey'in Mahdûmuna" başlığı altında verilmiş bir kıtadır. Hafız Nuri Bey'in oğlunun doğumu için yazılmıştır. On altı numaralı tarih Fuat isimli bir çocuğun doğumuna düşürülmüş bir dübeytdir. On yedi numaralı tarih " Müteallıkâtından Necâtî Bey'in Mahdûmuna" başlığı altında yazılmış beş beyitlik bir gazeldir. On sekizinci tarih yine bir doğuma tarih düşürülmek üzere yazılmış bir müfreddir.

Akabinde "Vefât Târîhleri" gelmektedir. On dokuz numaralı tarih Müfid Paşa için yazılmıştır. "Edîb-i Meşhûr Müfid Paşa Merhûma" başlığı altında olup on beyitten müteşekkil bir kıtadır. Bu tarihte Müfid Paşa'ya övgüler dizip onu "katib-i cevher-i kalem" olarak nitelendirirken ölümünden duyulan üzüntü ve kederi anlatır.

Yirmi numaralı tarih Muallim Naci' nin ölümü üzerine düşürülmüş olup "Şâir ü Münşî-i bî-Nazîr, Muallim-i Şehir Merhûma" başlığı altında beş beyitlik bir kıtadır. Şair onun ölümüyle çok büyük bir kayıp yaşandığından, böyle bir zatın varlığının yüceliğinden, onun söz üstadı, fazilet ve hikmet sahibi oluşundan bahsetmektedir. Yirmi bir numaralı tarih de Muallim Naci'nin ölümü üzerine yazılmış bir müfreddir. Yirmi iki numaralı tarih Abdülhâdî Paşa için yazılmış olup dört beyitlik bir kıtadır.

Yirmi üç numaralı tarih Gavsî'nin amcası Halil Bey'in ölümü üzerine yazdığı "Amcam Halîl Bey Merhûma" başlıklı ve yedi beyitten müteşekkil bir gazeldir. Şair bu manzumede amcasının vefatı üzerine gece gündüz ah u figan ettiğini, gözlerinden yaşlar akıttığını söyler.

Yirmi dört numaralı tarih Hacı İbrahim Efendi'nin ölümü üzerine yazılmış, "Bir Zât-ı Zihâdet-Sıfâta Kitâbe-i Seng-i Mezâr ve Târîh" başlığı altında beş beyitlik bir gazeldir. Bu manzumede Hacı İbrahim Efendi'nin takva sahibi bir zat olduğundan bahsedilir. Bu dünyanın geçiciliği, ibadet ve imanın önemi anlatılmıştır. Yirmi beş numaralı tarih de birinin ölümü üzerine kaleme alınmış yedi beyitlik bir gazeldir.

Yirmi altı numaralı tarih yirmi yaşında vefat eden Ali Efendi için yazılmıştır. Altı beyitten müteşekkil bir gazeldir. Şiirde Ali Efendi'nin çok genç yaşta dünyadan

ayrılmasından hüznün ile bahsedilir. İlk beyitte cihanın faniliği, baki olan tek varlığın Allah olduğu, bunun farkına varılması gerektiği anlatılmakla beraber diğer beyitlerde acı ve hüzünden kaynaklanan sitemkar ifadeler yer alır.

Yirmi yedi, yirmi sekiz, yirmi dokuz ve otuz numaralı tarihler şairin, eşi Nefise Hanım'ın ölümü üzerine yazdığı müfredlerdir. Eşinin ölümüyle adeta kendisinin de dünyadan çıkıp gittiğini anlatan şair, genç yaşında bu üzüntüleri yaşamaktan esef duyar. Otuz bir numaralı tarih Şevket Bey'in vefatı üzerine kaleme alınmış bir müfreddir. Otuz iki numaralı tarih Mustafa Hoca'nın ölümü üzerine yazılmış bir müfreddir. Otuz üç numaralı tarih Ragıp Efendi'nin ölümü üzerine yazılmış bir müfreddir.

2.1.3. Gazeller

Tarihlerin ardından "Gazeller" başlığı altındaki şiirler gelmektedir. Gazel kelimesi Arapça'da "kadınlarla sevgi üzerine konuşmak, söyleşmek" demektir. Sevgiden, sevgilinin aşkından söz eden gazeller, Arap edebiyatında önceleri kasideler içinde bir bölüm olarak görülürken, yedinci yüzyıldan sonra bu adla ayrı bir şekil olarak kullanılmaya başlanmıştır. Nazım terimi olarak gazel, kafiye örgüsü aa ba ca... olan bir nazım şeklinin adıdır. Türk edebiyatında gazeller 4-15 beyit arasında yazılmıştır. 15 beyitten uzun gazellere "gazel-i mutavvel" denirken, gazelin ilk beytine "matla", matladan sonra gelen beyte "hüsn-i matla", gazelin son beytine "makta" ve maktadan önceki beyte ise "hüsn-i makta" denir. Hüsn-i matlanın matladan ve hüsn-i maktan maktadan güzel olmasına dikkat edilir. Gazelin en güzel beytine de "şah-beyt" ya da "beytü'l-gazel" denir. Şair genellikle makta beytinde veya bir önceki beyitte mahlasını söyler. Şairler bazen matla mısralarından birini gazelin sonunda tekrarlarlar buna "redd-i matla" adı verilirken, matla'dan başka bir mısranın tekrarlanmasına ise "redd-i mısra" adı verilir. Bu durum genellikle Tanzimat'tan sonra daha çok kullanılmıştır. Tekrarlanan mısranın ikinci kez anlamlı ve yerinde kullanımına özen gösterilir. (İpekten, 1994: 7)

Dîvân edebiyatında gazel nazım şekli en çok tercih edilen nazım şekillerinden olmuştur. Gavsî de eserinde gazellere daha fazla yer vermiştir. Eserinde 39 adet gazel bulunan şairin, daha önce de zikredildiği gibi, gazellerin çoğunda, Tanzimat'tan sonra yazılmalarının etkisiyle başlıklar vardır ve Gavsî'nin gazelleri ortalama olarak beş-sekiz beyit arasındadır. Gülzâr-ı Şebâb'da beş beyitten oluşan 20 şiir, altı beyitten oluşan 9 şiir, yedi beyitten oluşan 2 şiir, sekiz beyitten oluşan 5 şiir, dokuz beyitten oluşan 1 şiir

ve 2 tane de dört beyitten oluşan noksan gazel bulunmaktadır. Şair daha çok beş beyitten oluşan gazel örneklerine yer vermiş, beyit sayısının beşi aştığı şiirlerde genellikle geleneğe uygun olarak altı ve sekiz beyitli gazeller yazmıştır.

Gazelerde çoğunlukla fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün veznini kullanan şairin gazellerindeki vezin dağılımı şu şekildedir:

3, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 13, 14, 19, 21, 31 ve 31 numaralı gazeller fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün, fâ'ilün vezniyle; 1, 2, 12, 20 ve 23 numaralı gazeller mefâ'ilün mef'ûlün mefâ'ilün mefâ'ilün vezniyle; 4, 11, 17 ve 19 numaralı gazeller mef'ûlü mef'ûlü mef'ûlü fe'ûlün vezniyle, 15 ve 16 numaralı gazeller mef'ûlü fâ'ilâtü mef'ûlü fâ'ilâtün vezniyle; 27 ve 34 numaralı gazeller mef'ûlü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün vezniyle ; 18, 22 ve 25 numaralı gazeller fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün vezniyle, 24 numaralı gazel müfte'ilün müfte'ilün fâ'ilün vezniyle; 39 numaralı gazel müstef'ilün müstef'ilün müstef'ilün müstef'ilün vezniyle yazılmıştır.

Başlıklar bazen gazelin rediflerinden bazen de vurgulanmak istenen söz veya söz öbeklerinden seçilmiştir. Şair yazdığı nazîrelere "Nazîre" başlığı koymakla birlikte birkaç nazîre hariç, hangi şairin şiirine karşılık olarak yazıldığını da dipnot olarak eserin alt kısmında vermiştir.

Gazellerinin konusu genellikle beşerî aşk olmakla birlikte zamandan, şahsi durumundan, yaşadığı kayıplardan ve felekten şikayet diğer şiirlerine olduğu gibi gazellerine de konu olmuştur. Gazellerinde tabiat unsurlarına, mûsîkî ve tasavvuf terimlerine, söz sanatlarına sıklıkla yer vermiştir.

2.1.4. Terbî

Terbî sözlük anlamıyla dörtleme demektir. Bir gazelin her beytinin önüne aynı vezin ve kafiye de iki mısra getirilerek yapılan murabbalara da edebiyatta "Terbî" denilmiştir. Bu durumda her bendin son iki mısraı kendisine terbî yapılan şairindir. Eklenen mısralara "zamîme" denir. Az görülmekle birlikte kendi gazeline terbî yapan şairler de olmuştur. Kafiye şekilleri murabba kafiyelerinin aynıdır. aa(aa) bb(ba) cc(ca) Terbîlerde bazen eklenen iki mısra gazel beytinin önüne değil de iki mısraı arasına konur. O vakit kafiye düzeni şu şekildedir: (a)aa(a) (b)bb(a) (c)cc(a). (İpekten, 2004; 216)

Gavsî'nin eserinde Muallim Naci'nin gazellerine bu kafiye şekliyle yapılmış iki adet terbî bulunmaktadır. İlk terbî dokuz bendden oluşurken ikinci terbî beş bendden oluşmuştur. Her iki şiir de fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün vezniyle yazılmıştır.

Öyle bir zevk-i ledün aldım hitâbu'llâhdan
Öyle bir sırr-ı celî gördüm kitâbu'llâhdan
Öyle bir feyz-i nazâr buldum ki bâbu'llâhdan
Çeşm-i hâk-ı binân olur hâk-i derimden müstenîr

İkinci terbi şu mısralar ile başlar;

Ehl-i hâlim hâlîme ' uşşâkı müştâk eylerim
Şavt-ı zîkr-i cezbe-dârım zîb-i eşvâk eylerim
Ni' me-i tevhîdi ' aks-endâz-ı âfâk eylerim
Hâk-ı beni intâk ider ben Hâk-ı intâk eylerim

2.1.5. Tahmîs

"Beşleme" anlamında olan tahmîs aslında bir muhammestir. Bir gazelin ya da bir kasidenin her beyitinin önüne aynı vezin ve kafiyede üç mısra eklenerek yapılır. Kafiyelenişi şu şekilde gösterilir. aaa(aa) bbb(ba) ccc(ca) Tahmîs edebiyatımızda çok kullanılmış bir şekil olup hemen her şârin dîvânında bir ya da birden fazla bulunur. (İpekten, 2004: 223)

Şevket Gavsî'nin eserinde de iki adet tahmîsi vardır. Birinci şiir "Tahmîs" başlığı altında verilmiş, beş bendden oluşmuş ve fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün vezniyle kaleme alınmıştır:

Sevdiğim leb-rîz-i şādî itdi bālî gözleriñ
Añlatır göñlümce şîrîn bir me'âli gözleriñ
Çünkü olmuş nûr-ı 'ulviyyetle mālî gözleriñ
Bir zamandır oldu cāsusu 'l-leyālî gözleriñ
Düşman-ı h̄'âb itdi her şāhib-ḥayālî gözleriñ

Dizeleriyle başlarken, ikinci şiir "Bu Da" başlığı altında verilmiş olup mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün vezinli ve beş bende sahiptir. İkinci tahmîs şu dizelerle başlar,

'Avâlim hûş-ı sūzân fikr-i âteş-bâr ḥayretde
Ne sırdır bilmiyor sehḥârî-i güftâr ḥayretde
Bu ḥâl-i pür-melâlimde bütün efkâr ḥayretde
Perîşân vaşl-ı hicrânında dil dil-dâr ḥayretde
Devâ-sâzın bırakmış ḥâlet-i bîmâr ḥayretde

Tahmîsde de terbîde olduğu gibi tahmîs edilen beyitle eklenen mısralar arasında bir anlam kaynaşması zorunludur. Yoksa yapılan tahmîs başarılı sayılmaz. Gavsî görüldüğü üzere tahmîslerinde oldukça başarılıdır.

2.1.6. Müstezâd

Müstezâdın sözlük anlamı " ziyadeleşmiş, artmış, çoğalmış" demektir. Nazım şekli olarak gazelden türemiş bir nazım şekildir. Uzun dizelere, kısa bir dize eklenerek yazılır. Eklenen bu dizeye "ziyade" denir. Uzun dizenin ölçüsü " mef'ûlü mefâ'îlü mefâ'îlü fa'ilün" ziyâde dizinin ölçüsü de ana kalıbın ilk ve son parçalarından oluşan "mef'ûlü fa'ilün"dür. (Dilçin, 1983:204)

Müstezâdlarda ziyâdeler okunsa da okunmasa da beyitin anlamının bozulmaması ve güzelliğinin azalmaması gerekir. Kısa parçalar çıkarıldığında anlam eksikliği gösteren,

ya da kısa mısraların ayrıca bir güzellik katmadığı müstezâdlar başarılı sayılmazlar. (İpekten, 2004: 23)

Gavsî'nin eserinde 1 adet müstezâd bulunmaktadır. On üç beyitten oluşan bu şiir mef'ûlü mefâîlü mefâîlü fe'ûlün ve (ziyade kısmı) mef'ûlü fe'ûlün vezniyle yazılmıştır.

2.1.7. Murabba

Murabba, "dört köşeli, dörtlü" demektir. Edebiyatta da aynı vezinde dörder mısralık bendlerin birleşmesinden oluşan nazım şekline murabba adı verilmiştir. Murabbalar genellikle 5-7 bend olarak yazılırlar. Daha fazla sayıda bendli murabbalar da görülmüştür. Kafiye bakımından ise ilk bendin dört mısrası kendi aralarında kafiyeli, öteki bendlerin ilk üç mısrası aralarında, dördüncü mısraları da ilk bendle kafiyelidir. Bendlerin son mısraları yalnız kafiye ile bağlanmışsa bu tür murabbalara "Murabba-ı müzdevic" adı verilir. Kafiyeleri aaaa bbba ccca... şeklindedir. Bendlerin sonlarındaki mısralar aynen tekrar edildiğinde ise bunlara "Murabba-ı mütekerrir" denir. Kafiyeleri aaaA bbbA cccA şeklindedir. (İpekten, 2004: 84)

Gavsî'nin eserinde dört adet murabba bulunmaktadır. Bunlardan ilki Hz. Peygamber'e yazılmış bir naat olup murabba-ı mütekerrirdir. Beş bendden oluşur ve fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün veznine sahiptir. İkinci ve üçüncü murabba mef'ûlü mefâîlün fe'ûlün kalıbıyla yazılmıştır, ikinci murabba yedi, üçüncü murabba sekiz benddir. Dördüncü murabba da murabba-ı mütekerrir olup yedi benddir. mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün kalıbıyla yazılmıştır.

2.1.8. Mesnevî

Sözlük anlamı "ikişer, ikişerlik" demek olan mesnevî, aslı Arapça olduğu halde normalde kullanılmayan bir kelimedir. Edebiyatta aynı vezinde ve her beyti kendi arasında ayrı ayrı kafiyeli nazım şekillerine mesnevî adı verilmiştir. İki beyitten başlayarak 20-30 beyte kadar olan kısa mesnevîler yazıldığı gibi, mesnevî şekliyle binlerce beyit süren uzun hikâyeler, kitaplar da yazılmıştır. Beyitler arasında yalnızca konu birliğine dikkat edilmiştir. Aruz bakımından da daha çok "fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün" "fâ'ilâtün fâ'ilâtün, fâ'ilün" mefâ'ilün mefâ'ilün fe'ûlün" "fa'ûlün fa'ûlün fa'ûlün fa'ûl" "

gibi kısa vezinlerle yazılırlar. (Pekten, 2004:59)

Gavsî'nin eserinde dört adet mesnevî bulunmaktadır. İlk şiir " Ahabında Bir Zat Tarafından Diğer Bir Zâta Cevâben Mektup" başlığını taşır. 15 beyitten oluşan bu şiir, açık mektup niteliğindedir.

İkinci şiir "Kanlıca Körfezinde Bir Gece" başlığı altında verilmiştir. 33 beyit olan bu mesnevîde şair, yaşamının sıkıntılarında, hayatına yön veren tasavvurlardan bahseder.

Üçüncü şiir "Bir Bağ Hatırası" başlığıyla verilmiş ve 62 beyitten oluşmuştur. Şair bu mesnevîde, sevdiği ile geçen günlerini anlatır. Gavsî'nin eserindeki en uzun mesnevî bu şiirdir. Akabinde gelen mesnevî nazım şekliyle yazılmış olan şiir geleneğin aksine dönemin moda akımlarının etkisiyle 6 beyitten oluşur.

İkinci ve üçüncü mesnevî mef'ûlü mefâ'ilün fe'ûlün kalıbıyla, dördüncü şiir ise mefâ'ilün fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün kalıbıyla yazılmıştır.

2.1.9. Kıt'a

Sözlük anlamıyla parça demek olan kıt'a nazım terimi olarak iki ya da daha çok 9-10 beyte kadar olan matla ve bazılarında mahlas beyti bulunmayan, gazelde olduğu gibi xa xa xa kafiyeli nazım şeklinin adıdır. Şiirde mahlas beytinin varlığı ve yokluğu, şiirin nazım şeklini değiştiren bir özellik değildir. Kıt'anın en fazla görülen ikiyle beş beyit arasındaki örneklerinde mahlas kullanımı pek yaygın değildir. Uzun kıtalarda ise genellikle mahlas bulunur. (Kurnaz, Çeltik, 2010: 290) Gazellerle kıt'alar konu bakımından birbirinden ayrılır. Gazeller genellikle aşk ve sevgili konularını işledikleri halde kıt'anın konusu daha geniştir. Felsefî tasavvufî bir fikir, bir hayat görüşü bir nükte, bir kişiyi övme ya da yerme bir olayın tarihi, kıtanın konusu olabilir. Kıtalar az ya da çok her şairin dîvânında yer alan bir nazım şeklidir.

Gavsî'nin esrinde bir tarih kıt'aları hariç "Bir Kaç Kıt'a" başlığı altında altı şiir vardır. İlk kıt'a xa xa şeklinde yazılmış olup iki beyitten oluşur. mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilü mefâ'ilün kalıbıyla yazılmıştır. İkinci kıt'a xa xa xa xa şeklinde ve fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün kalıbıyla yazılmış ve dört beyitten oluşmuştur. Üçüncü şiir "Bir Tasvir Zahrına Yazılmıştır" başlığında iki beyitten oluşmuştur. Dördüncü şiir " Bu Da" başlığı

altındadır, diğer şiir gibi o da bir resmin arkasına yazılan beyitler anlamını taşır. Son şiir iki beyitten oluşur, kafiye şekli xa xa dır.

2.1.10. Tercî-i Bend

Tercî, geri çevirme, döndürme tekrar etme anlamındadır. Bend sözcüğü de kemer kuşak bağ anlamlarına geldiği için bend sonlarında aynen veya kafiyece tekrarlanan beyit anlamında da tanımlanmıştır. Tercî-i bendler 8-20 mısralık bendlerin birleştirilmesiyle yapılır. Bend sayıları da 5-7 arasındadır. Bendlere " tercî-hâne" hâneleri birleştiren beyitlere de vasıta, bağ ya da bendiyye denir. (Olgun, 1973: 165; İpekten, 2004: 107; Kurnaz, Çeltik, 2010; 303.) Vasıta beyitleri her bendin sonunda tekrar edilir. Bu sebeple konu bütünlüğüne sahiptir. Tercî-i bendlerde gazel kafiyesi ve öteki bütün mısraların kafiyesiyle olmak üzere iki kafiye şekli vardır. Birincisi aa xa xa...VV , bb xb xb...VV şeklinde devam edenlerdir. İkincisi ise aa aa aa...VV, bb bb bb...VV şeklinde devam edenlerdir. (İpekten, 1994:107) Gülzâr-ı Şebâb'da ikinci tip kafiye kullanılmıştır. "Makber-i Hâherde" başlığı taşıyan bu şiir, altı bendden oluşmuş ve fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün vezniyle kaleme alınmıştır. Bu şiir,

Ey benim hemşire-i nâzik-tenim
Hasretiñle âh kîm sîne-zenim
Rûhuñı ta' ciz ider mi şivenim
Meşhediñ hün-bâr ider çeşmim benim
Gel uyan ey h'âher-i haqq-me'menim
Rûy-mâl-i bîr-i hâk-i ahzenim

bendiyle başlar, vasıta beyiti italik yazı ile göstermeyi uygun bulduğumuz vasıta beyiti her bendden sonra tekrarlanmaktadır.

2.2. Kafiye-Redif

2.2.1. Kafiye

Şair şiirlerinde yarım ve cinaslı kafiyelere de yer vermekle birlikte genel olarak tam ve zengin-tunç kafiyeleri tercih ettiği görülmektedir. Gavsî de pek çok dîvân şairi gibi

Arapça ve Farsça kelimelerle kafiye yapma yolunu seçmiş, böylelikle Türkçe kelimelerle kafiyeyi az şiirinde kullanmıştır. Kafiyelerini oluştururken dikkatli davranan şair kullanacağı kelimelere özen göstermiştir.

Dîvân şiirinde kafiyelerin çoğunlukla aynı dilden kelimelerle yapılmasının yanında gramer bakımından aynı fonksiyona sahip olmaları da önemlidir. (Kaya, 2007: 102) İsimle isim ,sıfatla sıfat, fiille fiil vb. kelimeler birbirleriyle kafiye yapılır, Gavsî de bu hususa genel olarak dikkat etmiştir. Gülzâr-ı Şebâb'da geçen bazı kafiyeler şu şekildedir:

Yarım Kafiye: nazar-ider (K.1/5), mutazam-muhteşem (K.3/1), gam-dem (K.3/10-11) kerem- ni'am (K.3/7-8), gam-cem (G.26/1),vb.

Tam Kafiye: yokdur-çokdur (K.1/4), yer- ezher (K.1/7), rû-nümâ- şevk-zâ (K.2/1), zibûfer- ser (K.4/1), yeter- keder (K.4/6-7), bârık- muvaffık (G.11/2-3), nezâfet-hayâlet (G.16/1-2), yâveri-biri (G.17/1-2), vb.

Zengin-Tunç Kafiye: Azîm- Kerîm (K.1/3), fûrûz- bürûz (K.2/4), fâ'ide-ide (K.2/6), resân-ziyân (T.19/9-10), mezâr-pâyîdâr (T.21/1-3), hâb-şebâb (G.3/1), hicâb-habâb (G.3/3-4), azâd- feryâd (G.4/1-2), fûtûh-sabûh (G.6/1), ruşûh-vüzûh (G.6/3-4), meyhâne-dâne (G.7/1-2), izdiyâd-iştîdâd (G.8/1), meşhûn-hûn (G.10/1),halâyık-hakâyık (G.11/1), tâb-âfitâb (G.15/1),letâfet-nezâfet (G.16/1),rehberi-yâveri(G.17/1),vb.

2.2.2. Redif

Sebk-i Hindî mensubu şairleri örnek alan Gavsî'nin şiirlerinde, redif önemli bir yer tutar. Bu akımı benimseyenler, sözden ziyâde anlama önem vermekle birlikte sözün yavan olmaması için redife sıklıkla yer vermişlerdir. Gavsî şiirlerinde redif, ahenk unsuru olarak mütemâdiyen kullanılır. Şair genellikle kelime bazındaki redifleri tercih etmiş, Arapça Farsça ve Türkçe kelimelere redif olarak yer vermiştir. Eklere daha az itibar etmiştir.

Tek Bir Ekten Meydana Gelen Redifler

‘Azm-i şânîna pâyân yokdur

Gerçi güyende-i vaşfîñ çokdur

(K.1-4)

Tek Bir Kelimeden Meydana Gelen Redifler

Âb-ı âteş-reng ile bu dîde-i mestâne sürh

Sürh gördüm  alem-i rindâne vü meyhâne sürh (G.7-1)

Mir at-ı mücellâ-yı halâyık gicelerdir

 Aks-âver-i esrâr-ı ha âyık gicelerdir (G.11-1)

Hâlet-i teşh r olmuş çünkü meml  zülfüne

Gönlümü mecz b kıldım ben ey âhu zülfüne (G.37-1)

Hem Ek Hem De Kelimeden Meydana Gelen Redifler

Giryezâr-ı b l ki cism-i niz r mdan hab r

Oldu s r- b -i çeşm-i  eşmes r mdan hab r (G.13-1)

Her şeyde ki ins n n olur reh-beri i l ş

Ma r m-ı emel olmaz olur y veri i l ş (G.17-1)

Birden Fazla Kelimeden Meydana Gelen Redifler

 aplayup her s y  env r-ı ha  kat ber  urur

D dede her y nda her  n mihr-i ş n  at ber  urur (G.14-1)

S hil-i dil-c y  o şar oldu dery  mevc mevc

B se-  n-i yek-digerdür ba r u g br  mevc mevc (G.5-1)

2.3. Edebî Sanatlar

Gavsî şiirlerinde hemen hemen bütün edebî sanatları başarıyla kullanmıştır. Genel olarak teşbîh, tekrîr ve tenasüp sanatlarına yer veren şârin eserinde geçen bazı edebî sanatlar şınlardır:

2.3.1. Teşbih

Sâki-i gül-çehreye bakdıķca dîdem mest olur

Ol zamân işte nazarda zîr ü bâlâ mevc mevc (G.5-4)

Buldu necât ğamdan mîr-i Necâti-‘ ünvân

Ay parçası gibi bir ferzende oldu çespân (T.17-1)

Öyle mest oldum içüp bir bâde

Oda bir kıatre idi deryâda (K.1-11)

2.3.2. İstiare

Nice ‘ andelîb-sirişt var ki olur benim gibi eşk-bâr

Ne olur açılsa o ğonçe-fem mütebessim olsa bir an daha (G.1-3)

2.3.3. Tenâsüb

Tâbende olur gerçi siyâhıyla cemâli

Biñ nûr-ı müzehher ile bâriķ gicelerdir (G.11-2)

Vaķt-i ğazân ğazindir ‘ uryân kıalır şecerler

Ezhâr-ı berf şimdi berg-i şetâret olmuş (G.16-3)

2.3.4. Tezat

Ey dil-i ağzen müdâm

Eyle figân subĥ u şâm (T.22-1)

2.3.5. Leff ü Ne

O mâhiñ havl-i hâlinde döner seyyârdır gönlüm

Semâ-yı aşka çıkmışdır semâ'ın eyliyor icrâ (G.2-4)

Yâ Rab olmaz mı ilâcı çâresi bu derdimiñ

Yoğsa bir dermân mıdır aşkım için bu ıztırâb (G.3-2)

2.3.6. Tekrir

Sensin ol Hâzret-i Allâh-ı azîm

Sensin ol Vâhid u Vehhâb u Kerîm (K.1-3)

İşiden söyleyen elbet sensin

Sensin ol şâhib-i kudret sensin (K.1-15)

Dehenimden seni tevhid iden

Yine sensin yine sensin yine sen (K.1-16)

Rûy-ı arak-riziñ gil-i hoş-büy-ı pür-şebnem gibi

Şermende-i luğf itdi gönlüm bülbül-i hurrem gibi (G.39-1)

2.3.7. Mübala

Bir nigâhiñ iltifât-ı bî-bahâdır sevdiğim

Yoğ baña bir başkaca sermâye-i şevk ü neşât (G.19-2)

Kurş-ı mehden şanki giymiş nîm-ten ol sîm-ten

Bakma ey didem tayanmazsın ruğ-ı rağşâna bak (G.21-5)

2.3.8. İstifham

"Mağviyyet içinde bir esîri,

Hikmet ne yaşâtmada" dinir mi (Mes.3-61)

2.3.9. Hüsn-i Ta'lil

Dem-ğurūş-ı feyz-i vaḥdetdir şehīd-i ‘aşqdır
Ğavşī bu yüzden nişār eyler dil-i dīvāne sürḥ (G.7-4)

2.3.10. Cinas

Gönlümde buḥūr-ı ğam taşırđım
Bir kāt daha eşk ile taşırđım (Mes.3-32)

2.3.11. İştikâk

Biñ bir ismiñ mütecelli yer yer
Zerrede nūr-ı tecellī ezher (K.1-7)

Giryezâr-ı bāl ki cism-i nizârımdan ḥabīr
Oldu sīr-âbī-i çeşm-i çeşmesârımdan ḥabīr (G.13-1)

2.3.12. Telmîh

Bir bülbülü görsem ki fiğānı güle irmez
Ol hāl olur eş‘âr-ı ğam-inşādıma bā‘ iş (G.4-4)

Mübtelâ bir derde dermân istiyor bī-çâre dil
Bulmuyor dermānı ḥayfâ âh bir mecnûndur (G.10-3)

Ten-i bī-magza ḥayât-âver olur ‘İsī-veş
Mürde-ḥatırlara kim rûḥ-ı revândır fikrim (G.25-3)

2.4. Deyimler

Mahallileşme akımının ardından edebiyatımızda deyimler sıklıkla kullanılmıştır. Şevket Gavsî de şiirlerinde deyimleri ekseriyetle kullanır. Aşağıda eserde geçen deyimlerden bazıları verilmiştir.

(Bir şeye) yüz tutmak (G. 13/5-1)

Ah etmek (T. 25/3-2)
Derde düşmek (Mur. 1/3-4)
Eser kalmamak (Mes. 1/10-1)
Gücü yetmek (G. 23/2-1)
Heves etmek (G. 30/4-1)
Kan ağlamak (T. 25/5-1)
Kuş gibi uçup gitmek (uçmak) (T. 24/5-2)
Teselli bulmak (G. 12/1-1)
Ümidini kesmek (Tah. 1/7-4)
Yaş dökmek (G. 34/2-1)
Yüz çevirmek (Mur.1 /5-2)
Kıyas eylemek (Mes.1-7)
Yad etmek (Mes.1/5-2)
İhsan buyurmak (Mes.1/6-2)
Layık olmak (Mes.1/6-1)
Selam eylemek (Mes.1/14-2)
Sefa vermek (Mur.2/1-2)
Gamla dolmak (Mur.2/4-1)
Hayret etmek (Mur.2/1-3)
Gaflet etmek (Mur.2/3-4)
Göz görmemek (Mur.3/1-4)
Cevap olmak (Mur.3/3-3)
Virane olmak (Mur.3/5-4)
Cuş etmek (Mur.3/6-1)
Cihana gelmek (Mur.3/4-1)
Bekaya gitmek (Mur.3/4-2)
Elden gitmek (Mur.3/6-3)
Feryat etmek (Trc.1/5-4)
Kurban olmak (Trc. 1/3-4)
Şehit olmak (Trc. 1/3-4)
Emaneti teslim etmek (Mur.4/6-2)
Baharı görmek (Mur.4/6-3)

Nasip etmek (Mur.4/6-3)
Temenni etmek (Mes.2/26-2)
Tek vücut olmak (Mes.2/28-1)
Gözde tütme (Mes.3/2-1)
Vücuda gelmek (Mes.3/52-1)
Yürek dağlamak (Mes.3/48-2)
Garip olmak (Mes.3/ 58-1)
Figan etmek (Mes.4/1-2)
Rahat olmak (Kt.2/2-1)

BÖLÜM 3: GÜLZÂR-I ŞEBÂB 'IN MUHTEVÂ YÖNÜNDEN İNCELENMESİ

3.1. Din ve Tasavvuf İle İlgili Kavramlar

3.2. Din

3.2.1. Allah

Lafza-i celâl, İsm-i Azam, yani yüce Yaratıcının en büyük en muazzam ismi. Haklı ve meşru olarak yalnızca O'na kulluk edilip O'na tapıldığından, hakiki ve yegane Mâbud denilmiştir. O'ndan başkasına yapılan ibadetlerin hiç bir değeri yoktur, gerçek anlamda buna ibadet denmez. Bu isim bütün Esmâ-i Hüsnâ'nın anlamlarını kendinde toplayan hak ilahın ismi olarak anılır. Arapça yazılışında Allah kelimesinde dört harf vardır: Elif, (iki) lâm, ha; elif alınacak olursa Lillâh (Hakk için), birinci lâm alınacak olursa Lehû (O'nun için), ikinci lâm alınacak olursa Hû (O) kalır. görüldüğü gibi her harfin bir anlamı vardır. Elif Hakk'ın zatına, birinci lâm aklın sûretine, ikinci lâm ruhun sûretine, he ise nefsin sûretine işaret eder.(Uludağ, 1999; 96)

Gavsî'nin mecmuası da tevhîd ile başlar. "Ey" nidasıyla seslenen şair, yüce Yaratıcının birçok isim ve sıfatını zikreder. Esmâü'l-Hüsnâ dışında Allah'ın zatı ve sıfatları için pek çok kavram kullanılmıştır. Bunlardan bazıları da şunlardır:" Hudâ, İlâh, Cenab-ı Kerîm, Teâlâ, Celâl, Cemâl, Kird-gâr, Mabud, Lâ-yezel, Canân, Cenab-ı Allah, Rabb vb. Kur'ân-ı Kerim'de"Güzel isimler Allah'ındır." buyrulmuştur. (Araf,180;7)Gavsî bunun idrakındadır ve şiirinde bunları sıklıkla zikreder.

İlk beyit O'nun yaratıcılık vasfını ifade eder. Her şeyi yaratan ancak O'dur. Allah kainatın mutlak sahibi, diri ve sonsuzdur:

Ey vücûd u ' ademiñ Hâllâkı

Qâdir u muqdir u Hayy u Bâkı

Allah magfiret sahibi, her nesnenin evvelini ve ahirini bilendir. Günahları, ayıpları Settâr isminin tecellisiyle örtendir. Şair bu beyitte adeta günahını ikrar edip ondan Allah'a sığınır:

Şāni' -i 'ālem ü 'Allām-ı ğuyūb
Ġāfiru'z-zünüb ü Settār-ı 'uyūb

Mevlâ azametli ve kerem sahibidir. O'nun yüceliği tam olarak hiçbir kelimeyle ifade edilemez. O'nun vasıfları tarif edilemeyecek kadar çoktur. Gavsî aşağıda verilen iki beyitte de bu düşünceyi tasavvur etmektedir:

Sensin ol Hâzret-i Allāh-ı 'azīm
Sensin ol Vāhid u Vehhāb u Kerīm
'Azm-i şāniña pāyān yokdur
Gerçi güyende-i vaşfiñ çokdur

Kamil insan, idrak sahibi kişi çevresine bakındıkça Allah'ın tecellilerini görür. O'nun zatının ve sıfatının yüceliği karşısında hayrete düşer. Allah küllî irade sahibidir. İnsan ise cûzî iradesiyle O'nun azameti karşısında ancak hayret edebilir. O'nun sanatı eşsiz ve benzersizdir:

Şun' -ı bī-mişliñe itdikçe nazar
Dīde, 'ulviyyetiñe hayret ider
Çünkü şun' uñla 'avālim meşhūn
Ādem olmaz mı aña hīre-nümūn

Mevla'nın nuru her zerrede tecelli etmiştir. Gavsî bu beyitte Allah'ın bin bir isminin varlığına da değinir:

Biñ bir ismiñ mütecellî yer yer
Zerrede nûr-ı tecellî ezher

Tasavvufta gönül ancak Allah aşkıyla yanmalı ve bu aşk için perişan olmalıdır. Kişi ancak böylesine bir aşkla arınır, gönlünü ve ruhunu temizler:

Aşk ile sînemi şad çāk iderim
Dili bu vech ile ben pāk iderim

Yaradan'ın zikri her daim müminin kalbinde olmalıdır. Şair burada "zikir" kelimesinden de bahsetmiştir:

Gerçi bir an degildir hâlî
Zikr ü fikriñle fu'adım mâlî

Tasavvuf ehli için Allah'tan gayrısına meyletmek yersizdir. O, gönlün yegane sahibidir. Şair bu beyitinde bir bakıma Yaradan'a dua eder. Nefsin arzularından, onu Hak yolundan alıkoyabilecek şeyler, Hakk' a sığınır:

Kalmasun anda sivādan hiç eşer
Tutasın tā ki bu gönülümde maçar

Allah'ın yüce sırrına erişmek bir beşer için mümkün değildir. Kişi ancak O'nun vasıflarından bir nebze idrak edebilir. Bu kadar idrak bile insanı hamûş etmeye yeter. Gavsî bu beyitte adeta Hz. Musa'nın Allah'ın tecellisiyle kendinden geçmesini telmih eder. Şair, Mevlâ'yı anlatırken kendini, O'nun azametinden nefesi bağlanmış, soluğu kesilmiş olarak tasavvur eder:

Oldı te'şîr ile lâl ol dehenim

Saňa dem-beste idi her sühanım

Allah vardır ve birdir. Her daim var ve bir olacaktır. Gavsî bu hakikati dile getirmektedir. Tasavvufta birlik felsefesi temeldir:

Vahdetiñ varlık ile kâ'imdir

Varlığıñ vahdet ile dâ'imdir

Gavsî hadîs-i şerîften iktibas olarak kişinin varlığını Allah'ın varlığında yok etmesine vurgu yapar. Beyite göre kişi ancak bu şekilde nefsini terbiye ve varlık sebebini idrak edebilir.

“Ölmüşüm ölmeden evvel” ♦ el-ħağ

Böyle bu sözleri yazdım ancak

Şair, kudret sahibi yüce Allah'ın izni olmadan hiçbir şeyin gerçekleşmeyeceğini zikreder. Her şeyi duyan, bilen, söyleten elbette O'dur. Gavsî 'ye bu şiiri yazma imkanını da bahşeden tabii ki yüce Mevlâ'dır:

İşiden, söyleyen elbet sensin

Sensin ol şâhib-i kudret sensin

Dehenimden seni tevħîd iden

Yine sensin yine sensin yine sen

♦ Hadîs-i şerîf: "Ölmeden evvel ölünüz!"

3.2.2. Melekler

Melek ve hûrî beyitlerde ferîşte olarak da yer alır. Meleklerin çok güzel olduklarına inanıldığı için beyitlerde sevgili ve övülen kişi için benzetme unsuru olarak kullanılır. (Sefercioğlu, 2001: 22) Övülen kişi meleh-hû, melek-dîdâr şeklinde vasıflandırılır. Gavsî Hz. Peygamber'e yazdığı naatta onların gece gündüz feleklerde zikrettiğinden bahseder:

İsmiñi tebcîl ider cümle melek eflâkde (Mur1-3/1)

Gavsî bir beytinde meleklerin insanlara görünmezlik özelliğini "nihan" olmak ifadesiyle belirtir. Sevgili de tıpkı melekler gibi âşıktan nihan olur. Sevilinin nurlu yüzünün güzelliği melek-hû olarak vasıflandırılır:

Olmasun ol rütbe ' âşıqdan nihân mestûr olup

Âşikârâ söyle her dem ey melek-hû zülfüñe

(G.37-2)

Gavsî eşinin ölümü üzerine yadığı beyitlerde ölen sevgiliyi ferîşte olarak adlandırır. Melekler günah işlemezler, bu sebeple onların mekânı cennettir. Sevgili de bir melek kadar temiz ve günahsızdır. Bu dünyadan ayrılınca ancak cennete gidebilir:

Dil-hûn idim ol zamân ben işte

İtdi beni terk ol ferîşte

(M.3-34)

İşte en müzec-i ' ibret saña Ğavsî bu sözüm

Pek civân gitdi cihândan o ferîşte-ħaşlet

(T.25-6)

3.2.3. Peygamberler

3.2.3.1. Hz. Muhammed

Resûl-i Ekrem, Hz. Muhammed Mustafa. Nesebi "Muhammed bin Abdullah binAbdumuttalib bin Hâşim bin Abdimenaf bin Kusayy bin Kilab bin Mürre bin Kab bin Lüey bin Galip bin Fihri bin Malik bin İlyas bin Mudar bin Nizar bin Mead bin Adnan" olan Hz. Muhammed (s.a.v.) İslâm âleminin peygamberidir. Aynı zamanda son din İslâm'ın tebliğcisidir. Son semâvi kitap Kur'ân-ı Kerîm de kendisine indirilmiştir. Miladi 571 senesinde, Rumî aylardan Nisan ayı içerisinde, kameri Rebiülevvel ayının on ikinci pazartesi gecesi sabaha doğru dünyaya gelmiştir. Hz. Peygamber'e kırk yaşlarında nübüvvet, kırk üç yaşlarında da risâlet gelmiştir. O, yirmi üç senelik peygamberlik hayatında durmadan dinlenmeden çalışmış, insanları Allah yoluna davet etmiş, topluluklara hitap etmiştir. Allah'ın kendisine verdiği peygamberlik vazifesini bihakkin ifa eyledikten sonra, hicretin on birinci yılı, rebiülevvel ayının 12'sinde (m. 632) Pazartesi günü güneşin zevailinden sonra ve gruptan önce irtihal etmişlerdir (Pala, 2004)

Gavsî'nin de Hz. Muhammed 'e yazılan bir naatı bulunmaktadır. Şair, eserinin pek çok yerinde de peygambere olan sevgisinden ve hürmetinden bahseder. Hz. Peygamber Dîvân şiirinde, dinî-tasavvufî edebiyatımızda ve İslâm –Türk topluluklarında birçok ad ve sıfatlarla anılmıştır. Şairimiz Hz. Peygamber'i "Hâbîb, Server, Hayrî'l-beşer, Mustafa, Muhammed Mustafa, Habîbullah, Şehen-şâh-ı Cihân, Ahmed, Resûlullâh" gibi isimlerle ve sıfatlarla zikreder. Peygamberimizi överken hadislere ve ayetlere de telmihte bulunur:

İsmiñi tebcîl ider cümle melek eflâkde

Var işâret ol hadîş-i kudsi-i "Levlâk" de

Olmasaydıñ halk olunmazdı semâ da hâk de

Cümle mañlûkât hayrândır seni idrâkde

"Yâ Resûlallâh yokdur gâye-i 'ulviyyetiñ"

(Mur.1-3)

Hız. Peygamber rahmet ve merhamet kaynağıdır, âlemlere rahmet olarak gönderilmiştir. Doğduğu andan itibaren ümmetini salaha erdirmek için yaşamıştır. Gavsî, “Habîbullâh” diye hitap ettiği peygamberin Mirac hadisesine de telmih yapmaktadır. Allah'ın sevgilisi, o gün göğe yükselmiştir:

Ey vücûdı ‘ âleme rahmet, ey a‘ lâ-menkabet
Ey Habîballâh-ı zî-şân ey şeh-i pür-merhamet
Şüphesiz ey şâhîb-i mi‘ râc-ı kâdr ü menzilet
Görmeden gördi cemâliñ Gavsî-i pür-ma‘ şiyet
"Yâ Resûlallâh yokdur gâye-i ‘ ulviyyetiñ"

(Mur.1-4)

Onun ihsan kapısı izah edilemeyecek kadar yücedir, onun yüceliği hiçbir yaratılmışta bulunmaz ve her insan bunu idrak edemez. Akıl onun özünü hakkıyla vasfetmekten acizdir. Hız. Peygamber ümmetine her zaman şefkatli ve lütüfkardır. Mahşer günü ümmetine şefaata edecektir. O ulviyyet timsali, kendisinden yardım isteyen yüz çevirmez; Gavsî de kendi günahlarına karşılık Hız. Peygamber'in yüce şefaatinin ister:

Bâb-ı ihsânîñ ‘ uşâta dâ’imâ müşgil-güşâ
Yüz çevirmezsin cebîñ-sâlardan ey şefkat-serâ
Ben de ‘ işyânımla geldim yâ Muhammed Muştafa " şalla’llahu ‘ aleyhi ve sellem"
Kıl şefâ‘ at rûz-ı mahşerde kerem eyle baña
"Yâ Resûlallâh yokdur gâye-i ‘ ulviyyetiñ"

(Mur.1-5)

3.2.3.2. Hız. İsa

Kendisine dört kitaptan biri olan İncil'in gönderildiği peygamberdir. Bir mucize olarak babasız dünyaya gelmiştir. Cebrail'in Meryem'e ruh üflemeyle babasız olarak dünyaya geldiği için Rûhu’llâh sıfatıyla da anılır. (Zavotçu, 2006:129) Hız. İsa bir

dokunuşuyla hastaları iyileştirmek, ölümlere nefesiyle hayat vermek gibi mucizelerle anılır. Gavsî bir beyitinde Hz. İsa'ya telmihte bulunur. Kendi fikrini tıpkı Hz. İsa gibi ölümlere can veren bir nefes, hayat kaynağı olarak nitelendirir:

Ten-i bî-mağza hayât-âver olur ' İsi-veş
Mürde-ğâtırlara kim rûh-ı revândır fikrim (G.25-3)

3.3. Ahiret İle İlgili Kavramlar

Gülzâr-ı Şebâb'da "ukbâ, bekâ, dâr-ı karâr, " olarak adlandırılan âhiret insanların eninde sonunda, ölümlle tanışacağı bir âlemdir. Eserindeki tarihlerde ölüm tarihlerine de yer veren şair, âhiret konusunda da dinî inançlar çerçevesinde kalır ve bu cihanı fânî olarak nitelendirir:

Düşün ol tâzeyi ey dil ki beğâyâ gitdi
Bâ' iş-i haclet eger olmaz ise it gaflet (T.25-2)

Çıkdı dilden"dâl" dır târihi Ğavsî hüznüme
"Göçdi ' uqbâyâ Mu' allim Nâcî-i mu' ciz-sühan" (T.20-4)

Beyitlerde cennet genellikle "Firdevs" olarak anılır. Sevilen en yüce cennete layık görülür:

Söyledim târihini Ğavsî kemâl-i hüzn ile
"Hâcî İbrâhim Efendi gitdi firdevse degin" (T.24-5)

Andan ağız-ı ' ibret it ey kilik-i mağrûr-ı hayât
Dehre âşârı qalup ol oldı firdevs-âşiyân (T.19-8)

Beyitlerde ecel ve ölüm gibi kavramlar da sıklıkla geçer. Her canlının eninde sonunda tadacağı ölüm ve ecel kavramları beyitlerde ansızın gelmeleriyle, sevileni alıp götürmeleriyle, arzuları yok etmeleriyle ele alınırlar:

Nice ümmîdlere mevt ider haylûlet

Qırar ârzûları fikr-i ecel-i pür-şavlet

(T.25-1)

Maşûn olur mı ecelden kişi muqarrerdir

Ki zû'l-hayâta 'umûmen tasalluḫı nâgâh

(T.26-2)

3.4. Tasavvufî Kavramlar

3.4.1. Kâbe

Yeryüzünde Allah'a ibadet etmek için inşa olunan ilk mâbed ve vuslat makamı olarak bilinir. Kalbin Hakk'a, sevgiliye bembeyaz ihram giyerek, yani güzel amellerle yönelmesi şeklinde tasavvur edilir. Tasavvuf erbâbına göre iki türlü Kâbe vardır birincisi maddi Kâbe, ikincisi ise Allah tarafından bina edilen insan gönlüdür. (Cebecioğlu, 2004: 331)

Gavsî insan gönülünden bahsetmektedir. Allah'ı anmanın, O'na secde ederek şükretmenin önemini zikreder. Bundan habersiz olanı gafil olarak nitelendirir:

Ṭavâf-ı Ka'be-i dilden ki qurbiyyet olur ḫâşıl

Cenâb-ı Zû'l-celâle secde ber-şükran ol ey gâfil

(G.23-1)

3.4.2. İhlas

İhlas, samimiyet ve içtenlik demektir. Sözde ihlas, fillerde ihlas, ibadetlerde ihlas, manevi hal ve hareketlerde ihlas gibi çeşitleri vardır. İslamda itikadi konuların ruhu tevhid, ibadetlerin ruhu ihlas, dünyevi işlerin ruhu adalettir. Riyakar olamama tutum ve davranışlarda Allah'ın rızasını gözetme, özün söze sözün öze uyması, iyi niyetli olmak anlamlarında kullanılır .(Uludağ, 2001:180)

Gavsî de kendini ihlas sahibi bir kul olarak nitelendirir, hatalarına, günahlarına rağmen ibadetlerinde ve zikirlerinde samimidir. Eserinde "İhlâs" redifli bir de gazeli vardır. Ona göre kulun rehberi ihlastır, bu sayede bütün kapılar ona açılır, bütün her şeyin temelinde ihlas vardır, kişi ancak bu şekilde Allah'a ulaşır. Kişi doğru yolda devam ederse başına ne gelirse gelsin ihlasını kaybetmemelidir; çünkü birgün bu samimiyetinin karşılığını görecektir. Gavsî bu düşüncelerini "ihlâs" redifli gazelinde dile getirmiştir:

Her şeyde ki insânîñ olur reh-beri ihlâş
Maħrûm-ı emel olmaz olur yâveri ihlâş
Çirk-âb-ı haţâdan ider a' mâli o taţhîr
Şâfî kılar âyîne mişâli beri ihlâş

İhlâş ile dünyâda bulunmaz bulunur hep
İ' zâza sebebdir bütün âdemleri ihlâş

Muħliş olan Allâha olur vâşıl u mazhar
Ser-menzil-i maţlûba ħor ol mazharı ihlâş

Sa'y ile devâm eyle ħulûşuñda gönül sen
Ümmîd-i vişâl eylemeniñ maşdarı ihlâş

Bir gün olacak cilve-nümâ çehre-i ma' şuħ
Bağş eyleyen ol dem saña zîb ü ferî ihlâş

(G.17-1, 2, 3, 4, 5, 6)

3.4.3. Hakikat

Gerçek var olduğu kesin ve açık olarak bilinen şey, mahiyet. tasavvufta Hakk'ın salikten vasıflarını alarak yerine kendi vasıflarını koyması anlamına da gelir. Zira O, hakiki faildir. O'ndan başka fail yoktur:

Odur bir taht-geh Allāh şāhenşāhdır anda

Ƙul itmez her ne eylerse ider ol Āmir ü Fā' il (G.23-7)

Hakikat, tasavvuf manasına da gelir. Hakikat ilmi tasavvuf şeriat ilmi fıkihtır. İki birbirini tamamlar. Şeriat, tarikat, hakikat, marifet dört kapıdır. Şeriat bir ağaç olarak tasavvur edildiğinde hakikat onun meyvesidir. (Uludağ, 2001: 201)

Gavsî'nin "Hakikat" isimli bir murabbası olmakla birlikte şair, bu kelimeyi şiirlerinde sıklıkla zikreder. Gavsî'ye göre Allah'ın hakikatini idrak etmek, kalplere safa verir. Kişi onun varlığıyla yücelir. Allah'a yönelerek dünya işlerinden uzak duranlar, hakiki aşka erişenler, gaflet ederek derde düşmezler:

İnsān bu şafāyı derk ider de

Maḳbūli olur mı hiç ḥayālat

Ḥaḳḳıyla ḥaḳīḳati bilen zāt

Ġaflet iderek düşer mi derde (Mur.1-3)

‘Aşḳ-ı ḥaḳīḳī dili itdi tecellī-gehi

Nūr ile ṭoldum bilüp ‘aşḳ-ı Ḥudādan ğaraz (G.18-2)

‘Aşḳa idüp iḳtidā rāh-ı ḥaḳīḳatde dil

Gördi ne esrār imiş nefis ü hevādan ğaraz (G.18-3)

3.4.4. İlm-i Ledün

Hakk'ın katından gelen bilgi olarak adlandırılır. Mutasavvıflar bütün ilimlerin Allah katından geldiğine inanırlar. Ancak şerî ve zahirî ilimler melek ve peygamber aracılığıyla gelir. İlham ise aracısız olarak doğrudan Allah'tan gelir. Bu sebeple ilhama ilm-i ledün denilmiştir. Bu ilim kişiye özgü, mahrem bir bilgidir. (Uludağ, :246) Kişi

ancak gönül gözüyle bakınca bu ilme vâkıf olabilir. Hakiki birliği ancak bu şekilde idrak edebilir:

Nüşâ-i kübrâdadır nokta-i 'ilm-i ledün

Çeşm-i fu 'âdiñ ile bak ne fenâdan ğarâz

(G.18-7)

3.5. Tarihî ve Efsânevî Kahramanlar

3.5.1. Eflatun ve İbn Sînâ

Eflâtun milattan önce 430 senesinde Ekine adasında doğmuş ve asıl adı Aristoklis olan bilge bir zattır. Sokrat'ın birinci şâkirdi olarak geçer. Atina'da Akademiya'yı tesis etmiştir. Nazımda Felâtûn şeklinde de kullanılır. Edebiyatımızda akıl ve zeka timsali olarak geçmiştir. (Onay, 2007: 130-131)

İbn Sînâ, meşhur tabîb, filozof ve âlim olarak geçer. Şark edebiyatında ilim ve irfanın, hikmet ve felsefenin timsalidir. İslam âleminin Aristo ve Bokrat'ı olup şairlerimizin şiirlerinde onlara tercihen zikrolunmuştur. Müslüman âlimlerince şeyh lakabıyla ve ortaçağdan beri Avrupaca Avisenne diye anılır. Şifa adlı hikmet ve felsefeye dair eserleri meşhurdur. (Onay, 2007: 201)

Gavsî, padişahı övdüğü beytinde onun akli ve tedbiri karşısında İslamiyetteki adıyla zikrettiği Eflâtun'un bile sessizliğe büründüğünü, ilim ve irfanına İbn Sînâ'nın dahi hayran olduğunu dile getirir. Doğu ve Batıdaki en büyük alimleri birlikte anarak telmihte bulunur:

'Aql u tedbîrinde Eflâtûnlar hâmuşdur

'İlm ü 'irfânında hayrân İbn Sinâ-yı 'Acem

(K.3-3)

3.5.2. İskender

Hakkında pek çok efsâne ve rivayet bulunan İskender-i Zülkarneyn edebiyatımızda çoğu zaman tenasüp ve telmih sanatları münasebetiyle söz konusu edilir. Rivayete göre hükümdar olan İskender, ordusuyla karanlıklar ülkesine âb-ı hayâtı aramaya gitmiş ama

veziri olan Hızır, suyu bulup içtiği halde bu su ona nasip olmamıştır. (Pala,2004: 250)
Şair, sözünü İskender gibi zulmete düşmüş olarak tasavvur etse de sözünün manasının Hızır gibi ölümsüz kalacağını zikreder. Edebiyatta genellikle birlikte zikredilen iki şahsiyeti, Gavsî de tenasüp ve telmih sanatları ile beytine konu eder:

Düşdi ger İskender-i dil zulmet-i hicre sözüm

Hızır-ı ma' nâdır kalır haşre hitâb-ı vechiñe (G.32-5)

3.5.3. Cem

İran'ın Pişdadiyân sülalesinden gelen bir hükümdar olan Cem, beyitlerde kahramanlığı vesilesiyle padişahın övüldüğü beyitlerde anılır. Şair padişahın kudretini ve kuvvetini Cem'e benzetir: (Sefercioğlu, 2001: 30)

Ol pâdişâh-ı Cem-câh bu mülk ü millete

Hakdan ' aşıyyedir ' adl ile bu ümmete (K.2-10)

Taht-ı ' âlî-bahtına biñlerce yıl bi'l-' âfiye

Baş-ı zîb ü ferr ide ol pâdişâh-ı Cem-ğadem (K.3-16)

Cem aynı zamanda şarabı icat eden kişi olarak zikredilir. Bu sebeple câm-ı Cem terkibiyle sıklıkla kullanılır. Şairin gamlı gönlünün tek ilacı câm-ı Cem olarak tasavvur edilir.

Ne zamân mübtelâ-yı gâm olurum

Dest-endâz-ı câm-ı Cem olurum (G.26-1)

3.5.4. Leyla

Gavsî edebiyatımızda sıklıkla kullanılan Leyla ile Mecnûn efsânesine de telmihte bulunur. Mecnûn nasıl ki Leyla'nın aşkından perişan olup çöller düştüyse şair de sevgilinin aşkından o şekilde perişan olmuştur:

Naşıl izhâr-ı âşâr-ı cünûn itmez gönül âyâ

Perişân itdi Leylî-tab' bir dilber beni hayfâ (G.2-1)

3.6. Aşk, Âşk ve Sevgili İle ilgili Kavramlar

3.6.1. Aşk

Gavsî'ye göre aşk, ahlakı terbiye eder; adeta kişinin kulağını bükerek onu yola getirir. Onun da içini sarıp sarmalamış, Gavsî'yi de doğru yola iletmıştır. Bu beyiti tasavvufî açıdan da değerlendirilebilir diye düşünmekteyiz. Tasavvufta da aşk kişinin nefsinin terbiye eder, onu Hakk yoluna iletir:

‘Aşk ahlâka terbiye bândır

Mündemic oldu gûş-mâlimde (G.35-2)

Kişiyi cömert hale getiren ve yücelten aşktır. İnsan onun sayesinde masivadan vazgeçer, dünya nimetlerine itibar etmez. Allah'ın Kerim sıfatının tecellisine mazhar olur:

‘Aşkdır eyliyen kerîm-nihâd

Âb taşmış zülâl-i kâlimde (G.35-4)

Aşk, ona tutulmanın sinesini parça parça eder. O denli yüce ve kuvvetlidir. Gavsî kendini aşk ile sinesi parçalanmış; ancak bu şekilde gönlü temizlenmiş olarak tasavvur eder:

‘Aşk ile sinemi şad çâk iderim

Dili bu vech ile ben pâk iderim (K.1-8)

Aşka müptela olan kişi her dem âh u figan eder; çünkü aşk, edebiyatta ateş olarak tasavvur edilir. Âşığı yakar kül eder, sevgiliye kavuşamamanın verdiği yakıcı elem kişiyi kendinden geçirir:

Âhımla olup şu‘ le-feşân âteş-i ‘ aşkıñ

Pür-süz-ı elem olmada ‘ âlem şererimden (G.29-7)

Edebiyatımızda aşkla dert genellikle bir arada yahut birbirlerinin yerine kullanılır. Aşk derttir, dertse aşktır. Âşık her ne kadar bundan şikayet etse de bilir ki derdin dermanı yine aşktır. Sevgili âşıkın halini daima görmezden gelir. Cümle âlem bunu bilse de sevgili asla buna aşinalık göstermez:

Ey meh-liķā nigāh eyle gel rūy-ı zerdīme

Kim bir ‘ alâmet oldı bu ‘ aşkımla derdime (G.34-1)

Gavsî, aşkı edebiyattaki yaygın kullanımında olduğu gibi bir bela, bir afet olarak tasavvur eder. O, aşk belasına düşmüştür ve onu tahsil eylemeye yeminlidir. Bu ayrılık afetini mahşere kadar çekecek olsa dahi ondan vazgeçmeyecektir. Edebiyatta da aşktan vazgeçmek aşk için asla düşünülemeyecek bir hadisedir. Aşk hem derttir hem de dermandır. Kişi ne kadar çok ızdırıp çekerse, aşkı o denli yücelir, bu ise âşığa şifadır:

Sezâdır tâ-be-mahşer Ğavsî çeksem âfet-i hicri

Belâ-yı ‘ aşkı taḥşîl eyleyen kedd-i yeminimdir (G.12-5)

Yâ Rabb olmaz mı ‘ ilâcı, çâresi bu derdimiñ

Yoksa bir dermân mıdır ‘ aşkıım için bu ıztırâb (G.3-2)

Gavsî birçok beytinde olduğu gibi aşağıdaki beyitte de ayrılık ve aşk kelimelerini bir arada kullanır. Bu hem tasavvufî hem de beşerî aşk için geçerli bir husuttur. Tasavvuf ehli Allah'tan ayrı olmanın ıstırabını çeker ve bu ayrılık ancak O'nun varlığında yok

olunca biter. Beşerî aşkta da sevgiliye kavuşamamanın verdiği acı dile getirilir. Gavsî'nin eserinde iki yönden de değerlendirilebilecek ifadeler bulunmaktadır.

Eşini genç yaşta kaybeden şair her daim ayrılık acısıyla hüznü ve muzdariptir. Kendini “bî-baht” olarak tasavvur eden Gavsî verilen beyitte her zamanki gibi aşk namesinde bile kendisine düşenin hicran olduğunu dile getirir:

Âh kim açtığımda nâme-i ‘ aşk

Evvelâ hicr çıktı fâlimde

(G.36-5)

3.6.2. Âşk

Dîvân edebiyatında şair, daima âşıkır. Bu yüzden ona her şey aşk ile ilgili görünür. Aşkında samimidir, onun aşkının asla maddiyatla bir ilişkisi yoktur. Sevgiliye ait olan ne varsa âşık için sorhoşluk sebebidir. Sevgiliden gelen her türlü eziyete katlanan âşık, onun cefasını bile nimet sayar.

Gavsî de kendini hakiki âşık olarak tasavvur eder. Adeta bir bülbül gibi hayal bahçesinde inleyişler içindedir. Kendi aşkını bülbülün güle olan aşında yüce görür. Dîvân edebiyatında âşığın kendi aşkından daha yüce olan bir aşk yoktur. Âşık bülbüle ders okutacak niteliktedir. Şair bu haliyle her dem övünür. Bülbül bile onun “âh-ı seheri”nden inler:

Nâlân oluyor bülbül-i şūrîde-beyânlar

Gülzâr-ı taḥayyüldeki âh-ı seherimden

(G.29-5)

Rûy-ı ‘ araḫ-riziñ gil-i ḥoş-büy-ı pür-şebnem gibi

Şermende-i luḫf itdi göñlüm bülbül-i ḥurrem gibi

(G.39-1)

Nice ‘ andelîb-sirişt var ki olur benim gibi eşk-bâr

Ne olur açılsa o ḡoñçe-fem mütebessim olsa bir an daha

(G.1-3)

Sevgilinin aşkıyla daima feryad içinde olan Gavsî, mahbubun buna itibar etmediğini, onu asla duymadığını dile getirir. Bundan dolayı ondan bir kez olsun şu perişan halini görmesini ister. Çünkü her zaman ilgisiz her zaman aldırılmazdır:

Güş itmediñ bir an âh feryâd u zârımı

Bir kerre eyle germ nazar âh-ı serdime (G.34-4)

Dîvân edebiyatında âşık garip olarak tasavvur edilir. Yalnız ve kimsesizdir. Ona yardım edecek, derman olacak kimse yoktur. Gavsî de pek çok şiirinde kendi garip olarak tasvur eder:

Ben âh ğarîb ü bî-nevâyım

Haqqâ ki o rütbe pür-şadâyım (Mes.2-4)

Garip âşığa sevgilden başka talih, felek, zaman ve ağıyar da eziyet eder. Hayatı sıkıntılar içinde geçmiş olan şârimizin mecazlı bir söylemle eyvah eder:

Bağlar beni bağlar oldu eyvâh

Tağlar dili dağlar oldu eyvâh (Mes.3-42)

Bu eziyetler, ızdıraplar karşında aşığın iki gözü, dimağı, başı tüm vücudu ateşler içinde yanar. Bu ateş, aşk ateşidir; kişiyi yakıp kül eder sonra yine küllerinden hayat bulmasını sağlar. Âşığın gönlü, teni ateşhane olarak tasavvur edilir. Aşık, sevgilinin vaslını düşünmekten bu hali almıştır:

Derûn âteş birûn âteş dü çeşmim mağz u ser âteş

Bu âteşhâne-i tende gönül düzağ-nişân oldu (Kt.1-1)

Edebiyatımızda şairler ezelden beri âşıktır. Gam ateşiyle yanar dururlar. Sevgiliye erişemedikleri için gönülleri her an mutsuz ve yanıktır. Gavsî aşağıda verilen beyitte bu haline karşı sevgilinin kereminden medet umar:

Yanıktır kalb-i nâ-şādım ezelden âteş-i ğamla
Kerem kı1 būs bütün yandırdı nārīñ pür-fiġān oldu (Kt.1-2)

Gavsî şiirlerinde genel olarak ağlayış inleyiş halindedir. Gözleri sürekli yaşlar döker. Bu yaşalar onun âşıklığını, şairliğini artırır:

Düşdi dü çeşmim yaşı
Yazdı şu târih̄ini (T.22-7)

Âşık, edebiyatımızda beli bükülmüş, başı eğilmiş olarak tasvir edilir. Gavsî de bu beyitinde kendini sevgilinin peşinde boynu bükük olarak tasavvur eder. Bu halin ayıplanacak bir tarafı yoktur, sevgilinin kıvrım kıvrım mis kokan zülfü, kudret kalemiyle çekilmiş kaşlarının karşında dururken yapılacak fazla bir şey yoktur:

Ben naşıl p̄işinde müştākāne bükmem boynumı
Karşında ħam iken vechiñde ebrū zülfüñe (G.37-6)

Sevgiliden gelecek lütfun bir zerresi için boynu bükük olan şairin gönlü gam buhuruyla tütsülenmiştir. Yanan gönle gözlerden dökülen yaşlar onu söndürmek şöyle dursun, adeta daha da alevlendirir. Gavsî bu beyitinde ateşe su dökülünce çıkan buharı da tasavvur etmiştir:

Göñlümde buħūr-ı ğam taşırđım
Bir kāt daha eşk ile taşırđım (Mes.3-32)

Şair bu beyitinde hiçbir âşığın ne kadar kanaatkâr da olsa sevgilinin bu ilgisizliğine cevrine katlanamayacağını, bu nazlara dayanamayacağını dile getirir. Kendisini diğer âşıklardan üstün görür ve buna ancak güçlü bir kalp ve aşkla dayandığını söyler:

Ṭayanmaz bir dil-i ‘ âşık bir istiğnâsına ancak
Çeken envâ‘ -ı cevri u nâzını kalb-i metinimdir (G.12-4)

Efgân iderim ağlarım imdâd idecek yok
Kan akmada gündüz gece bu çeşm-i terimden (G.29-3)

Derd u gamla hemhâl olmuş, gözlerinden gece gündüz kanlı yaşlar akıtan âşığının imdadına yetişecek kimse yoktur. Âşık, artık son bir yakarıyla sevgiliye seslenir. Ayrılık acısıyla beli bükülen iki büküm olan şair kendini toprağa yüz tutmuş olarak ifade eder. Halk arasında geçen gözü toprağa bakmak deyimi kullanır. Artık yaşamdan ümidini kesmiş olan Gavsî, sevgilinin bari mezarından haberdar olmasını ister:

Hâke yüz tıtdum düta kıldıñ beni firkatle âh
Bâri olsañ ey sitem-pîşe mezârımdan habîr (G.13-5)

3.6.3. Sevgili

Sevgili Dîvân şiirinin baş kişisidir. Cân, cânân, yâr, dost, mahbûb, habîb, peri, nazenin vs. kelimeler çok zaman istiâre yoluyla sevgiliyi ifade etmek için kullanılır. (Pala, 2004; 415) Dîvân şiirinde sevgili daima yüceltilir. Sevgilinin bulunduğu yer cennet, yokluğu ise cehennemdir. Sevgilinin yüzü "mâh" olarak tasavvur edilir. Karanlık gecelere doğan bir ay gibi parlak ve ışıktır. Gavsî birçok beyitinde sevgilinin yüzünü aya teşbih eder yahut ayı istiâre yoluyla direkt sevgili yerine kullanır.

Dîvân edebiyatında sevgili daima nazlıdır, âşığın derin aşkını görmez ya da görmezden gelir. Şair sevgilinin derdinden ağlayıp inler, bu ay yüzlü güzelin sevdası onun aşka

rehin etmiştir. Gavsî sevgiliye 'bunun sebebi sizsiniz' derken gelenekte olmayan bir üslup kullanır.

Sebeb buña siziñ ey meh-cemâl sevdâñız

Biliñ bu Ğavşî-i zârı ki ‘aşka oldu rehîñ (G.28-5)

Sevgilinin hayali bir an âşığın gönlünden geçince, âşık, aşk ateşiyle yanar; gönlü sevgilinin tasavvuruyla dolup taşar. O zaman sevgiliyi vasfetmek için cevher kaleminden inci sözler dökülür. Sevgilinin yanında bunlar bile değersiz kalır:

Dökdüm yine incüleri kıl-k-i güherimden

Geçdi o mehiñ çünki hayâli nazarımdan (G.29-1)

Dîvân edebiyatında sevgili bir görünür bir kaybolur; sevgili, tıpkı ay gibi sadece bazı zamanlarda âşığa yüzünü gösterir. Âşık hasretinden dîvâne olur. Ay yüzlü güzel her daim yücelerdedir, sevgiliyi göremeyi arzulayan şair sevgiliye seslenir, ona ancak ulvi mekânda durmayı yakıştırırken gökyüzünde onu görmeyi tasavvur eder:

Görün ey meh-i dil-rubâ âsumânda

Revâdır saña çırma ‘ulvî mekânda (G.33-1)

Âşığın en mühim işi sevgilinin güzelliğinden bahsetmektir. Bıkmadan usanmadan sevgiliyi anlatan şair için sevgilinin ay yüzü bir afettir. Edebiyatta cefa etmek afet olmak sevgilinin birinci derecedeki özelliklerindedir. Âşık ne kadar cefaya katlırsa bu afet ne kadar büyük olursa, kişinin âşıklık derecesi de o denli artar:

Bağş eyler idim leğâfetinden,

Vech-i meh-i yâriñ âfetinden (Mes.3-24)

Âşık ne kadar severse sevsin sevgiliyi mutlu etmek için ne kadar uğraşırsa uğraşsın nazlı güzel daima uzak, daima gizli, daima kırgındır. Çok nazenin olan sevgili en ufak

bir şeyden incinir. Şair gönlünü kaptırdığı sevgilinin gücenmesinden dolayı ızdırıp ve gam içinde kavrulur:

Ne imiş sebab ‘aceb infi‘ āline söyle ey meh-i dilrubā

Bu laķırdı söylemeñ seniñ virir iz̄trāb u ğamı baña (G.1-2)

Sevgilinin yüzü gül olarak da tasavvur edilir. Rengi, tazeliği ve şeffaflığıyla sevgilinin yüzü gülden daha yüzeldir. Gül yüzlü sevgili, adeta aşk şarabı sunan bir sakidir. Şair ona baktıkça mest olur:

Sākī-i gül-çehreye baķdıķca dīdem mest olur

Ol zamān işte nazarda zīr ü bālā mevc mevc (G.5-4)

Gavsî beyitlerinin bir kısmında sevgiliye 'gül' diye hitap eder. Kendisi, aşk bağında sevgiliye kavuşma arzusuyla, bağrı yanık, hazin hazin öten bir bülbül iken sevgili nazlı bir güldür. Dîvân edebiyatında bu benzetme çok kullanılır. Bülbülün güle olan amansız aşkı, Dîvân edebiyatındaki âşığın derdi yanında sönük kalır:

Bir yanda ħazīn öterdi bülbül

Bilmem nerede ne yandadır gül (Mes.2-5)

Dîvân edebiyatında sevgilinin güzellik unsurları vafedilirken saçın da önemli bir yeri vardır. Şiirlerde en çok kullanılan güzellik unsuru sayılabilir. Mû, ğîsû, zülf gibi isimler alır. Şekli, kokusu, rengi vs. özellikleri bakımından birçok beyite anlam verir. (Pala, 2004: 397) Uzunluğu yönünden kemend olarak tasavvur edilen zülf âşığın gölünü sarar, onu sevgiliye bağlar. Gavsî 'nin hayal kalemi sevgilinin güzelliğini tasvir ederken, onun zülfüne bağlanmış kalmıştır:

Vechiñi taşvīr iderken olur,

Zülfüne dīl-beste bu kilik-i ħayāl (G.24-3)

Zülf şekil ve koku yönünden sülbül ve reyhanla birlikte kullanılır. Şair, sevgilinin zülfünün yüceliğini ifade ederken onu asla sünbül ve reyhana benzetmez, çünkü sevgilinin zülfü bu çiçeklerden çok daha güzeldir:

Sünbül ü reyḥāna teşbīh eylemem ašlā anı

Beñzemez elbette ḥāşīyyetde şebbū zülfüñe

(G.37-7)

Gavsî sevgilinin saçını birçok beytinde zikreder, hatta zülf redifli bir de gazeli vardır. Şairin gönlü zülfün büyüleyici güzelliğiyle dolmuş, onun karşısında kendinden geçmiş adeta meczup kılınmıştır. Zülf ise âşığı zaptetmiş, kendine bağlamıştır. Şair gözlerinin güzelliği ve ürkekliği bakımından ahu olarak tasavvur edilen sevgiliye şu şekilde seslenir:

Hâlet-i teşhîr olmuş çünkü memlū zülfüñe

Gönlümü meczūb kıldım ben ey āhu zülfüñe

(G.37-1)

Dîvân edebiyatında ekseriyetle sevgilinin saçları dağınıktır, sevgili miskten daha güzel kokan saçlarını saçınca saba yeli onun kokusunu âşığa getirir. Şair, bu sebeple sevgiliden saçlarını dağıtmasını ister:

Düş olmaya pīç ü tāba tā kim

Şaç saçları dūşa itme deste

(G.38-6)

Dîvân edebiyatında en çok sözü edilen diğer bir unsur ise gözdür. Göz sevgiliye ait bütün güzellikleri taşır; şehlalık, mahmurluk, öfke onun sıfatlarındandır. Renk olarak genellikle siyahtır, bu sebeple geceyle teşbih edilir. Göz siyah olmadığı zaman ela olarak tasavvur edilir. Âşığın üzerinde çok büyük tesire sahiptir. Edebiyatımızda cadı, sihirbaz, büyücü gibi sıfatlarla nitelendirilir. O, kan dökücü ve can alıcıdır. İrilik ve güzellik yönünden ahuları bile geride bırakan göz, her daim baygın bakar âşığı mest eder. (Pala, 2004: 111) Gavsî şiirlerinde göz, çeşm, dîde kelimelerini sıklıkla zikreder.

Sevgilinin oka benzer kirpiklerini, yan bakışını ve sihirli sürmesini genellikle gözle bir arada kullanır. Şair 'çeşmin' redifli gazelinde sevgiliye şu şekilde seslenir:

Sürme sürme aña eltafdır o zâten billâh
Baygın eyler göreni mest-edâdır çeşmiñ

Çeşm-i âhûya nazar hiç kalır mı gözde
Çeşm-i âhûya bile hîre-nümâdır çeşmiñ

İtdi qalbim gözini bir nigehiyle teşhîr
‘Aynı[mı] câzibe fenninde âlâdır çeşmiñ

Gavsî genel kullanımdan farklı olarak gözü, âb-ı hayata; kirpiği ise şekli bakımından, âb-ı hayatla beslenen nebâta benzetir:

Çeşme-i âb-ı hayât üzre nebâta beñzer
Müjegâmiñla eger dinse sezâdır çeşmiñ

Ġavşî şâhidliğine böyle şehâdet eyler
Ġayret-âmûz-ı şu‘ür-ı şu‘arâdır çeşmiñ

(G.22 -2, 3, 4, 5)

Dîvân edebiyatında âşığı kendinden geçiren diğer bir güzellik unsuru da dudaktır. Dudak kırmızılığı ve parlaklığı yönünden lâl olarak adlandırılır. Âşık sevgilinin “leb-i lâ‘line” asla ulaşamaz. “Âb-ı hayat” kaynağı olan dudağa ulaşma fikriyle mest olur. Dudak, rengi ve âşık üzerindeki tesiri bakımında şarap olarak da nitelendirilir:

Anıñ fikr-i leb-i la‘li beni mest eylemiş Ġavşî
Bu mâġmûrâne cezbem eyler elbet ġâlîmi imâ

(G.2-5)

Bazen peri bazen de şuh olarak geçen sevgili Gavsî'nin beyitlerinde bu sıfatlarıyla da ifade edilir. O, âşıkı büyüler ve kendine esir eder. Varlığıyla yokluğu kestirilemez, ayrılığının ateşi âşığın gönlünü yakar kavurur. Gavsî ayrılığı başından aşacak kadar büyük bir afet olarak nitelendirir:

Billâh yeter yaqdı dili âteş-i hicriñ

Âfât-ı firâkıñ a perî aşdı serimden

(G.29-4)

Bir şūha esîrim ki ben âzâde ser olmam

Her demde olur nâle vü feryâdîma bâ' iş

(G.4-2)

Şair şevgiliye dü-didem, nûr-ı aynım hitaplarıyla da seslenir, sevgili şair için kendi gözünden daha değerlidir, ne kadar cefa etse de şaire hayat kaynağı, onun yaşam sebebidir:

Nûr-ı ' aynım dîdem envâr-ı tebessümle muhâţ

İltifâtıñdan bulur zîrâ revânım inbisâţ

(G.19-1)

Sevgili o kadar yücedir ki onun vasıfları söylenmekle bitmez, şair de sevgiliyi anlatmaya doymaz; ancak sevgilinin güzelliği her şeyden üstündür. Hiçbir ifade onu vasfetmeye yetmez. O, her daim söylenenlerin üstündedir. Hal böyle olunca, şairin bazen bu yücelik karşısında dili tutulur:

Ben seni vaşf itmege toymam faķaţ

Ĥüsnüñ olur ġâlib-i ĥüsn-i maķâl

(G.24-4)

Her ne zaman medĥiñe ' azm eylesem

' Aşķ o dem eyler beni mebhût ü lâl

(G.24-5)

BÖLÜM 4: METNİN TRANSKRİPSİYONUNDA İZLENEN YOL, TRANSKRİPSİYON TABLOSU, TRANSKRİPSİYONLU METİN

4.1. Metnin Transkripsiyonunda İzlenen Yol

1-Metinde kullanılan transkripsiyon sistemi tabloda gösterilmiştir.

2-Metnin içindeki kelimelerin yazılışındaki kalıplaşmış şekiller dikkate alınmıştır.

3-Farsça kelimelerdeki vâv-ı ma'dûleler (~) işaretiyle (ḥ̣āb, ḥ̣ār vb), vâv-ı mechûleler kısa ünlülerle (ḥoş, ḥur, dü-çâr vb.) gösterilmiştir.

4-Farsça ön ekler kelimededen (-) işaretiyle ayrılarak (bî-bahâ, nâ-çâr, be-feyz-i, ber-devâm vb.), son ekler ise ayrılmadan (derdmend, zerreveş vb.) gösterilmiştir.

5-Arapça ve Farsça kelimelerin sonlarına gelen Farsça mastarların geniş zaman ve geçmiş zaman kökleri de (-) işaretiyle ayrılarak (dil-dâr, pey-rev, zehr-âlûd vb.) gösterilmiştir.

6-Farsça birleşik isim ve sıfatlar da kelimelerin arasına (-) işareti konulmak suretiyle gösterilmiştir.(mey-ḥâne, güm-nâm vb.)

7-Arapça ön ek ve edatlar da kelimelerden (-) işaretiyle ayrılarak gösterilmiştir. (mâ-sivâ vb.)

8-Vâvsız Farsça ikilemelerde ise edat ile kelimeler arasında (-) işareti konulmuştur. (Nev-be-nev, ser-tâ-pâ vb.)

9-Arapça çift ünsüzle biten Ḥaqq, dürr, ḥadd gibi kelimeler vezin gereğince tek ünsüzle veya çift ünsüzle yazılmıştır. Mısra sonlarında tek ünsüz halleri tercih edilmiştir.

Bazı kelimeler vezin gereği çift ünlülü şekilde kullanılmıştır.

10-Nüshalarda –b ile yazılan –ıp, -ip, -up, -üp gerundiumu –p ile metne alınmıştır.

Tablo 1: Transkripsiyon Alfabeti

ء	É
ا	A, a, E, e, ā
آ	A, a, Ā, ā
ب	B, b
پ	P, p
ت	T, t
ث	Ṣ, ṣ
ج	C, c
چ	Ç, ç
ح	H, h
خ	Ḥ, ḥ
د	D, d
ذ	Z, z
ر	R, r
ز	Z, z
ژ	J, j
س	S, s
ش	Ş, ş
ص	Ş, ş
ض	Ž, ž, Đ, đ
ط	T, t
ظ	Z, z
ع	È
غ	Ġ, ġ
ف	F, f
ق	Q, q
ك	G, g, K, k, ñ
ل	L, l

Tablo 1'in Devamı

م	M, m
ن	N, n
و	V, v, U, u, O, o, Ö, ö, Ü, ü, ū
ه	H, h, a, e
ی	Y, y, I, ı, İ, i, ĩ

[3]

Takrîzler

1

fe' ilâtün/fe' ilâtün/fe' ilün

(. . - -)/(. . - -)/(. . -)

1 Şi'r ile nāmını ibkâya çalış

Zindedir şi' r ile dā'im ebrār

2 Var mıdır kıymeti cānsız cesediñ

Cesed-i ' āleme cāndır eş'ār

Mu' allim Feyzi

2

me' ūlü/ mefā' ilün / fe' ūlün

(- -.) / (. - . -) / (. - -)

1 Rengin oқadar ki dense lāyık

Gŭlzār-ı Şebāba tāze bir gŭl

2 Āheng ile aldı kilik-i Ġavřı

Gŭlzār-ı Şebāba karşı bŭlbŭl

Muhammed Celāl

[4]

3

mef' ūlū / mefā' īlū / mefā' īlū / fe' ūlūn

(- - .) / (. - - .) / (. - - .) / (. - -)

1 Ta' ĩr idiyor bŭyı meřām-ı dil ũ cānı

Gŭlzār-ı řebāb' ĩñ ne kadar gāliye-sādır

2 Ey řā' ir-i nev-reste bu mecmŭ' añı el-ħaķ

Erkān-ı sŭħan eylese taķdĭr sezādır

Halĭl Edĭb

4

mef' ūlū / fā' ilātū / mefāilū / fā' ilūn

(- - .) / (- . - .) / (. - - .) / (- . -)

1 Her şeyde bir temāyŭl ' ayāndır tekāmŭle

Her sŭyda fŭyŭz-ı hŭveydā-nŭmā ile

2 İnsan bu ħŭkm-i fışrata ra' nā niřānedir

Bu ħikmete delālet-i fen ķařı' ānedir

3 Bir noķřa-ı kemāl-i řitāb ũzre kā' ināt

Ol noķřaya teveccŭh ile yŭkselir ħayāt

[5]

5

mef' ūlū / mefā' ilün / fe' ūlün

(- . .) / (. . .) / (. . .)

1 "Gülzār-ı Şebāb"da bu k̄ānūn

Ḥaqqıyla denir olunmuş icrā

2 Ya' nī o " bahār-ı " şî' r-i rengīn

İtmiş nice biñ şükūfe peydā

3 Siz, ğonçe-i bāġ-ı şā' iriyyet;

Yok; gülşen-i nazm-ı nev-hezārı

4 Bu zemzemeler ider ki imā

Var sizde ġām u sūrūr-ı sārī

5 Ğavşī! Bu, nişāne-i dehādır

İlk lem' a-i fecr-i i' tilādır

6 Fikretde ' alāmet-nümādır

Ātīdeki feyze ibtidādır

7 Mestī-i ḥaqqīkate qarīnsin

Bir şā' ir-i ḥikmet-āferīnsin

İbn Ömer Cevdet

[6]

İfade

"Gülzâr-ı Şebâb"ım bahâr-ı zükâ güneşiniñ nâme-i feyyâzânesiyle perveriş-yâb-ı belâgat olmadığımı mu'terifim. Ancağ sevdâlar içinde yaşayan bir gönülde, nâzik nâzik hayâllerle rûhı ihtizâza getirecek derecede huşûle gelen temevvücât-ı nesîm-i hissiyyâtıñ, acı, tatlı giryelerden neş'et iden jâle-i sirişk-i maħabbetiñ Gülzâr-ı Şebâbda açdırdığı ezhâr-ı eş'âr, müntesibîn-i edebiñ - teşvîk maqşadıyla - mün'atîf olacağ ħüsn-i nazârına mazhar olursa -bundan üç sene evvel neşrettigim (Bahâr-ı Hevesim) de dedigim vech ile -bir nümüvv-i tām ve irtikâ göstermege günden güne kesb-i isti'dād idebilecegi tabî'îdir. "Gülzâr-ı Şebâb"ıñ ihtivâ eylediği taħayyülât gül-desteleri, şükûfedân-ı şâ'iriyetiñ elvân-ı bedî'asından in'ikâs u [7] intişâr idecek olan büy-ı rağbete nâ'iliyyetle reng-pezîr-i gül-güne-i maħcûbiyyet olacağından emîn bulunduğum cihetle erbâb-ı edeb ü 'irfânıñ enzâr-ı ħaṭa-baḥşâlarına taqđîmine cesâret itdim.

Ġavşî "

Bîsmillâhîrahmânîrraḥîm.

Tevhîd

fe' ilâtün / fe' ilâtün / fe' ilün

(. . -) / (. . -) / (. . -)

1 Ey vücûd u 'ademiñ Ḥallâkı

Ḳâdir u muqđir u Ḥayy u Bâkı

2 Şâni' -i 'âlem ü 'Allâm-ı ğuyûb

Ġâfiru'z-zünüb ü Settâr-ı 'uyûb

3 Sensin ol Ḥazret-i Allâh-ı 'azîm

Sensin ol Vâḥid u Vehhâb u Kerîm

[8]

- 4 ‘Azm-i şāniña pāyān yokdur
Gerçi gūyende-i vaşfiñ çokdur
- 5 Şun‘-ı bī-mişliñe itdikçe nazār
Dīde, ‘ulviyyetiñe hayret ider
- 6 Çünkü şun‘ uñla ‘avālim meşhūn
Ādem olmaz mı aña hīre-nümün
- 7 Biñ bir ismiñ mütecellī yer yer
Zerrede nūr-ı tecellī ezher
- 8 ‘Aşķ ile sīnemi şad çāk iderim
Dili bu vech ile ben pāk iderim
- 9 Gerçi bir an degildir hālī
Zikr ü fikriñle fu’ādım mālī
- 10 Kālmasun anda sivādan hīç eşer
Tutasın tā ki bu göñlümde maķar
- 11 Öyle mest oldum içüp bir bāde
Oda bir kaķre idi deryāda
- 12 Oldı te’şīr ile lāl ol dehenim
Saña dem-beste idi her sūhanım
- [9]

13 Vaḥdetiñ varlık ile kâ'imdir

Varlığın vaḥdet ile dâ'imdir

14 "Ölmüşüm ölmeden evvel[*]¹ " el-ḥaḳ

Böyle bu sözleri yazdım ancak

15 İşiden, söyleyen elbet sensin

Sensin ol şāhib-i ḳudret sensin

16 Dehenimden seni tevḥīd iden

Yine sensin yine sensin yine sen

Na' t-ı Şerif-i Nebevî

fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilün

(-.- -) / (-.- -) / (-.- -) / (-.- -)

1

1 Ḥubb-i Ḥaḳla ḥall olunmuş māye-i 'ulviyyetiñ

2 Enbiyāya mültecādır sāye-i 'ulviyyetiñ

3 Ḥāl-i Ḥātem'dür seniñ pīrāye-i 'ulviyyetiñ

4 Sāye şaldı 'ālem üzre pāye-i 'ulviyyetiñ

5 "Yā Resūlallāh yokdur ḡāye-i 'ulviyyetiñ "

[10]

¹ [*] Hadîs-i şerif: "Ölmeden evvel ölünüz!"

2

- 1 Maṭla' -1 ŧems-i ḥaḳīḳatdir cemāl-i enveriñ
- 2 Menba' -1 feyz-i ledündür çeŧm-i iḥyā-perveriñ
- 3 Mecma' -1 ' ilm-i yaḳīndir ḳalb-i ḥikmet-maŧdariñ
- 4 Maḥzen-i esrār-ı ḥaḳdır ol dil-i vaḥy-āveriñ
- 5 "Yā Resūlallāḥ yoḳdur ḡāye-i ' ulviyyetiñ "

3

- 1 İsmiñi tebcīl ider cümle melek eflākde
- 2 Var iŧāret ol ḥadīŧ-i ḳudsī-i "Levlāk" de
- 3 Olmasaydıñ ḥalḳ olunmazdı semā da ḥāk de
- 4 Cümle maḥlūḳāt ḥayrāndır seni idrākde
- 5 "Yā Resūlallāḥ yoḳdur ḡāye-i ' ulviyyetiñ"

4

- 1 Ey vücūdı ' āleme raḥmet, ey a' lā-menḳabet
- 2 Ey Ḥabīballāḥ-ı zī-ŧān ey ŧeh-i pür-merḥamet
- 3 ŧüpheŧiz ey ŧāḥīb-i mi' rāc-ı ḳadr ü menzilet
- 4 Görmeden görđi cemāliñ Ḡavŧī-i pür-ma' ŧiyet
- 5 "Yā Resūlallāḥ yoḳdır ḡāye-i ' ulviyyetiñ"

5

- 1 Bāb-ı iḥsāniñ ' uŧāta dā'imā müŧgil-güŧā
- 2 Yüz çevirmezsın cebīn-sālardan ey ŧefḳat-serā
- 3 Ben de ' iŧyānımla geldim yā Muḥammed Muŧ᧑afa " ŧalla'llahu 'aleyhi ve sellem"
- 4 Ḳıl ŧefā' at rüz-ı maḥŧerde kerem eyle baña
- 5 "Yā Resūlallāḥ yoḳdur ḡāye-i ' ulviyyetiñ"

[11]

MESNEVÎ

1

1310 Senesi Şehr-âÿin Cülûsı Hakkında Medhiyye-i Hazret-i Şehriyârî

meʿ ũlũ / fâ' ilâtũ / mefâ' ilũ / fâ' ilũn

(- - .) / (- . - .) / (. - . .) / (- . -)

1 Her yerde bir nişâne-i hazz oldu rû-nümâ

Her sũda bir terâne-i fahr oldu şevk-zâ

2 Her yan melma' -1 sürũr olmağda ân-be-ân

Her ân neşât-ı pertev ile tũlmada cihân

3 Reşk-âver oldu rũy-ı zeminiñ ferî göge

Âÿin-i şehriyâr añdırırken yeri göge

4 Bir şeb ki mündemic anda biñ rũz-ı dil-fürũz

Çok şems ü mâh olur o şeb içre ziyâ-bürũz

5 Bir öyle nũr ile tũldu ki hâk-i i' tilâ

Bir ahterĩn semâ dinilirse şâyân aña

6 Urmağda bahr u berre lem' a-1 sürũr u zevk

Parlatdı cümle gũşe-i târiki nũr-ı şevk

7 ' Âlem bürũndi bürde-i envâr-ı ahtere

Mânend-i şems dönmede ol nũr ile küre

[12]

8 Görmüş mi göz bu yolda meserret cihānda bir

Bā' iş bu hāle hep cülüs-ı şāh-ı dehrdir

9 Ya' nī medār-ı fahr-ı şehinşāhān-ı zamān

Şāh-ı cihān-ı Hāzret-i ' Abdülhamīd Han

10 Ol pādişāh-ı Cem-cāh bu mülk ü millete

Hāğdan ' aṭıyyedir ' adl ile bu ümmete

11 Taht-ı hilāfete şeref vire hezār sāl

Görsün ' uyūn her sene āyīn-i bā-kemāl

12 ' Aşırında buldı ' ālem bütün feyz ü irtikā

Devrinde gördi dīde-i millet feraḥ şafā

13 İrvā-yı teşnegān içün emriyle sū-be-sū

Ṭaşdı zülāl-i ' ilm ü ma' ārif ne feyz bu

14 Dīn-i mübīne ḥāmi-i mu' ciz-eşerdir ol

Şer' -i şerīfe ḥākim-i muḥkem-ḥaberdir ol

15 Efkar-nüvāz u ma' delet-āver o tāc-dār

Zāt-ı kerīmi ' āleme na' mā-yı Kirdigār

16 Vaşfinda çok kelām var lākin çi fā'ide

Yokdur o söz ki mā hüve ḥaḫka edā ide

[13]

17 Taşdı' i terk it kalem bitmez söze fūrū'

Ed' iyye-i cenāb-ı şehinşāha kıl şūrū'

18 Olsun mezīd 'ömri serīrinde çok sinīn

Hakḫ eylesün nice biñ yıl anda ebed-niṣīn

19 Ğavṣī kulu daḫi bu nazmla du' ā kılar

Her an var ol cihānda sen ey şehriyār var

KASĪDE

1

309 Senesi Şehrāyīn Cülüsü İçin Sitayış-i Ḥazret-i Ḥilāfet-Penāhī

fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilün

(-.- -)/(-.- -)/(-.- -)/(-.- -)

1 Pādişāh-ı baḫr u ber sulṭān-ı dehr-i muntaẓam

Tāc-dār-ı taḫt-ı devlet şehriyār-ı muḫteşem

2 Hāmi-i dīn-i mübīn-i Aḫmedī valā-neseb

Dādver fārūḫ-ḫaşlet ḫazret-i Ḥayder-şiyem

3 'Aḫl u tedbīrinde Eflātūnlar ḫāmūşdur

'İlm ü 'irfānında ḫayrān İbn Sinā-yı 'Acem

4 Nām-ı nāmī-i şehinşāhīsi tuḡrā -zībdir

Şıyıtı 'aks-endāz-ı āfāk-ı cihān olmaḫda hem

[14]

[15]

5 Mihr-i pertev-bârdır dehre fūrūġ-ı Őevketi
Şu' le-i efkâr-ı pür-nûrı ġired-sûz-ı ümem

6 Râyet –efrâz-ı taġaddüm sâġa-i âŐârda
Âline eslâf-ı 'alî-Őânına ol pür-himem

7 Şeb-ġerâġ-ı 'âlem-ârâdır vücûdı millete
Âsumân-ı ümmete ġurŐîd-i raġŐân-ı kerem

8 Zıll-ı Yezdândır o ġâġân-ı mu'azzam bî-gümân
Saye' -i 'adlinde 'âlem oldu dil-sîr-i ni'am

9 Mefġar-ı 'Osmâniyân u ġurretü'l 'ayn-ı cihân
Şâh-ı 'âlem ġazret-i 'Abdü'l-ġamîd-i muġterem

10 Eyledi iġyâ zamânı mülkini ser-tâ-be-pâ
Oldı sîrâb-ı ma'ârif ġalmadı milletde ġam

11 Őadumân ez-cümle iş bu yevm-i ferruġ-fâlda
Yek-zebân 'Osmânlılar ed' iyye-ġûândır dem-be-dem

12 Câlîs-i taġt olduġı rûza müŐâdifdir bugün
'Iyd-ı ekberdir cihân rûŐen bütün mişl-i irem

13 Dîde-i ümmet meserret yaŐları döksün bugün
Âġlamaz devrinde zîrâ renc ile görmez elem

[16]

14 Böyle bir hünkâr-ı ‘âlî-kıymete ni‘ me‘ş-şeref

Olmuşuz bende ser-â-ser eyleriz fahr-ı e‘ am

15 Başla ey Ğavşî du‘ âya aç semâya destîni

Çünkü medh-i şehriyârîsinde ‘âcizdir kalem

16 Taht-ı ‘âlî-bahtına biñlerce yıl bi‘l-‘âfiye

Bahş-ı zîb ü ferr ide ol pâdişâh-ı Cem-ğadem

17 "Pâdişâhım şevket ü iğbâl ile biñler yaşa"

Cümlesiyle oldu bu nazm-ı bihinim muhteşem

Diger 1310

2

fâ‘ ilâtün / fâ‘ ilâtün / fâ‘ ilâtün / fâ‘ ilün

(-.- -)/(-.- -)/(-.- -)/(-.- -)

1 Şıyt-ı saşvet-dâr-ı şâhı virdi dehre zîb ü fer

Rûy-ı dünyâ taldı şevk-i mes‘ adetle ser-te-ser

2 Çıkdı eflâke şu‘ â‘-ı nûr-ı ‘ulviyyet bu şeb

Parladı âfâk birden oldu her yer ğarq-ı zer

3 Rûz-ı rahşân mişli olmuşdı ser-â-pâ rûy-ı arz

Nûrdan bir gülledir yâhud ki bir şibh-i kamer

[17]

4 Öyle bir techîz idildi kürre-i devvâr-ı arz
Gıbta-bağşâ-yı nücûm-ı sâ'ire olmuş döner

5 Kâlb-i feyzânımda âyîn-i cülûsıyla anıñ
Pek büyük bir hiss-i mesrûriyyet oldu cilveger

6 Hâzret-i ' Abdülhamîdüñ sâye-i lütfında hep
Nâ'il-i şâdî-i feyz olduk bu ihsânı yeter

7 Taht-ı ' âlî-bahta câlis olduğı günden beri
Görmedi çeşmân-ı ümmet renc ü miñnet yâ keder

8 Pâdişâhım işte minnet-dârdır ' âlem saña
Sa' d-ı millet oldu elâfîñla çünki müsteķar

9 Herkese şâmildir ihsânıñ seniñ her rûz kim
Mazhar-ı in'âm-ı şâhâneñ olur pîr ü püser

10' Ömriñi efzûn idip iķbâliñi iclâliñi
Dâ'im itsün Hâķķ te'âlâ ümmet üzre sâyever

11 Eyliyor her dem du'â-yı devletiñ Ğavşî kuluñ
Ey şehensâh-ı cihân ey pâdişâh-ı baħr u ber

[18]

Tārīhler

1.

mefā' ilün / mefā' ilün / mefā' ilün /mefā' ilün

(.---)/(---)/(---)/(---)

1 Cenāb-ı şehriyārīñ pertev-i elṭāf u iḥsānı

Bugün oldu yine pīrāye-baḥş-ı sāḥa-i dünyā

2 İñāyet maḥz-ı ḥikmetdir o şāhıñ kār u efkārı

Bunuñçün virdi kār āgāh bir zāta mu' allā cā

3 Güherden ol vezīriñ Ğavşī tārīḫi şudūr itdi

"Vaḳār-efzā-yı şadr-ı 'askerī oldu Rızā Paşa"

(1309)

2.

mefā' ilün / mefā' ilün / mefā' ilün /mefā' ilün

(---)/(---)/(---)/(---)

1 Dīdüm tārīḫini Ğavşī nişān-ı ḥürmetimdir bu

"Liyāḳat aldı Sa' deddīn Paşa kisben madalyayı"

(1309)

3.

fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilün

(--)/(--)/(--)/(--)

1 Dīn ü devlet şādıkı bir zāt-ı kūşiş-pervere

Oldı luṭf-ı şehriyārī şöylece iḥsān-refīḳ

[19]

2 Muḥteví "bir" yümni Ğavṣī tām tārīḫi anıñ

"Oldı Sa'adeddin Paṣā-yı faṭın 'ünvān-ferik"

(1311)

4

mefā' ilün / mefā' ilün / mefā' ilün / mefā' ilün

(---) / (---) / (---) / (---)

1 Semā-yı emr-i devletde ziyā-yı sa'yi berq-āver

O encüm tab'-ı nūrın şems-i devletden velī aldı

2 Çıkardım "çār"-sū-yı dehre gevher 'akd idüp tārīḫ

"Şüreyyā Beg ki şān kesb itdi ūlā evvelī aldı"

(1310)

5

fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilün

(--) / (--) / (--) / (--)

1 Maḥz-ı luṭf-ı pādīşāhiyle bulur 'ālem füyüz

Behremend olmaz mı bir zī-iḳtidār iḥsānla

2 Tarḫ idüp "bir" tarz-ı ūlāda didim tārīḫini

"Aldı İbrāhīm Beg sānī-i ūlā şān ile"

(1311)

[20]

6

fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilün

(-.- -) / (-.- -) / (-.- -) / (-.- -)

1 Geldi eşref sâ' at oldu sem' e vaqtâ müjde-zen

Hz̄ ile rak̄kâş-ı dil oynatdı kilik-i ekmeli

2 Ğavsiyâ târihi re's-i irtifâ' ı muhtevî

"Şâniye aldı daķıķa-senc o mîr-i ' Alî "

(1311)

7

mefâ' ilün / mefâ' ilün / mefâ' ilün / mefâ' ilün

(. - - -) / (. - - -) / (. - - -) / (. - - -)

1 Çıkardım sînenen târih-i cevher-dârını Ğavşî

" Alî Beg ziynet almışdır mādalya -yı liyâķatle "

(1309)

8

mef' ülü / fā' ilātü / mefâ' ilü / fā' ilün

(- - .) / (- . -) / (. - .) / (- . -)

1 "Bir " düşdü biñde Ğavşî bu târih-i cevherî

"Mîr-i ' Alîye rütbe-i şâniyye virdi şâh "

(1311)

[21]

9

fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilün

(-.- -)/(-.- -)/(-.- -)

1 Çıkdı " bā"limden añā tārīḥ-i tām

"Şālişe Maḥmūd Beg aldı ' izz ile"

(1311)

10

Merḥūm "Tārīḥ-Nüvis-i Selāṭin-i Āl-i ' Osman" İçün

fe' ilātün / fe' ilātün / fe' ilātün / fe' ilün

(. . -)/(. . -)/(. . -)/(. . -)

1 Ḥāzret-i pādīşeh-i ' aşr ki Sulṭān Ḥamīd

Ola bi'l-' āfiye biñlerce sene ' ömri mezīd

2 Luṭf u iḥsānına bi'l-cümle ümem nā'ildir

"Yaşa biñ sāl "sözin yek-dehen ü kâ'ildir

3 Aldı ez-cümle mükāfāt-ı ' amīmü'l-berekāt

Bir edīb ü şā' ir-i dehr o ser-tāc-ı dühāt

4 Eşer-i fikr-i ḥakīmānesi dillerde döner

Sanma kim şu' le-i āşārını dillerde söner

[22]

5 "İştîlâhât "ı kitâbından anıñ öğrendim

Aña târîh-i mücevher daği yazdım kendim

6 Defter-i bâldan olmaz şu sözüñ iğrâcı

"Oldı târîh-nüvis kayd-ı cenâb-ı Nâcî "

(1308)

11

mefâ' ilün / mefâ' ilün / mefâ' ilün /mefâ' ilün

(. - - -) / (. - - -) / (. - - -) / (. - - -)

1 Hudâ ecr ü meşübâtın füzün etsin anıñ her dem

Yağıldıkca kıanâdîl-i şalâ bu nür-ı lâmi' de

2 Aña cevher gibi târîh düşdi Ğavşî lâmi' dir

"Cenâb-ı Rüşdî ta' mîr itdi câmi' de yakın mumlar "

(1308)

12

Mini mini Kıayınbirâderim

mefâ' ilün / mefâ' ilün / mefâ' ilün /mefâ' ilün

(. - - -) / (. - - -) / (. - - -) / (. - - -)

1 Toğup burc-ı şerefden yine bir mâh-ı cihân-ârâ

Münevver kııldı âfâkı o mihr-i âsumân-ârâ

2 Meh-i Şevvâl içinde zîb-i gehvâre o tıfl oldı

Kııla hemvâre Hâkık nice zamân kevn ü mekân-ârâ

[23]

3 Nazardan eylesün sālīm vücūdın ḥāzret-i Allāh

Ola ‘āfiyyet üzre dā’imā ‘ömri zamān-ārā

4 Sebebdir dildeki ḥubbum bu şî‘ri itmege inşād

Aña olsun benim de yādigārim nazm-ı ān-ārā

5 Koyup "bir" cevher-āsā söz didim tāriḥini Ğavşî

Muzaffer gün gibi bugün ṭulū‘ın kıldı cān-ārā

(1308)

13

fā‘ ilātün / fā‘ ilātün / fā‘ ilātün / fā‘ ilün

(-.- -) / (-.- -) / (-.- -) / (-.- -)

1 Yümn ile sem‘imde hātif oldı büşrā-ḥ‘ān kim

Şulb-ı Şıdķiden cihāna geldi bir ḥayru’l-ḥalef

2 Toğdı ṭab‘ımdan aña Ğavşî şu ḥoş tāriḥ-i tām

"Virdi iḥsān zīb ü fer mehd-i vücūda bā-şeref "

(1311)

14

Şemsü’l Ma‘ārif Mektebi Müdüri ‘Alî Şā‘ib Beg’iñ Maḥdūmuna

mefā‘ ilün / mefā‘ ilün / mefā‘ ilün / mefā‘ ilün

(. - - -) / (. - - -) / (. - - -) / (. - - -)

1 Burūc-i şulb-i Şā‘ibden toğup bir necm-i nev-peydā

Dıraḥşān eyledi evc-i neşātı nūr-ı ezherle

[24]

2 Şeb-i târîke târîhi güher-efrûz olur Ğavşî

"Muhammed Kâzım oldu mihr-veş tâlî' kıdemlerle "

(1310)

15

Şihhiyye Müfettişlerinden ' İzzetlü Hâfız Nûri Beg'in Mahdûmuna

mefâ' îlün / mefâ' îlün / mefâ' îlün /mefâ' îlün

(. - - -) / (. - - -) / (. - - -) / (. - - -)

1 Cenâb-ı Kibriyâ ferzend ile Nûriye virmezken

Ķarîn ü nâ' il-i kâm olma virdi şimdi ol kâmı

2 Didim târîh-i gevher-dârını Ğavşî bu şüretle

"Ķarîni toğdı burc-ı şulb-i Nûrîniñ Bekir Sâmi"

(1309)

16

mefâ' îlün / mefâ' îlün / fe' ûlün

(. - - -) / (. - - -) / (. - -)

1 Münevver kıldı âfâk-ı kemâli

Yine bir mâh-ı şulbün nev-hilâlî

2 Çıkar "bir " biñde Ğavşî böyle târîh

"Fu'âdiñ toğdı meh gibi cemâli "

(1310)

[25]

17

Müte'allıķātımdan Necātī Beg'īñ Maħdūmuna

mef' ūlū / fā' ilātūn / mef' ūlū / fā' ilātūn

(- . -) / (- . - -) / (- - .) / (- . - -)

1 Buldu necāt ğamdan mīr-i Necātī-^ˆūnvān

Ay parçası gibi bir ferzende oldu çespān

2 Bārī Ğudā-yı Raħmān ol mihr-i lem^ˆa-bārı

^ˆAvni ile nazardan kılsın maşūn her an

3 Şehr-i muħarrem içre zīb-āver oldu mehde

Olsun tavīl ^ˆömri Ğaķķ şıħhat itsūn iħsān

4 Bu şı^ˆr nev-zemīni itdūm anıñçūn inşād

Şā^ˆirlere virir cūş zīrā vedād-ı şıbyān

5 "Bir " düşdi biñde Ğavsī tārīħ-i gevherīni

"Geldi ciħāna meh-fer toĝdı Ğüseyn-i Ken^ˆān "

(1312)

18

fā' ilātūn / fā' ilātūn / fā' ilātūn / fā' ilūn

(- . -) / (- . -) / (- . -) / (- . -)

1 Gevherī tārīħi Ğavsī itdi tab^ˆımdan tūlū^ˆ

Toĝdı şulb-i şubħ-ı şādıķdan bu ğünde ^ˆĀrifī

(1306)

[26]

Vefât Tariḥleri

19

Edīb-i Meşhūr Müfid Pāşā Merḥūm İçün

fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilün

(-.- -) / (-.- -) / (-.- -) / (-.- -)

1 Oldı bir dāhiye ' acz-āverine dest-i kader

Eyledi ol āsumān-me'vāyı ḥāk içre nihān

2 Ol edīb-i bī-müdāniye cihān meftūn idi

Şimdi erbāb-ı edeb çeşminde cūşān oldı kan

3 Yazdı bir ḥayli eşer ol kātib-i cevher-ķalem

ķadrini tartar o "Mizānū'l-Edeb[*]"² ler her zamān

4 "Nuḥbetü'l-Emşāl" ini "Mir'āt-ı Şıḥḥat" den görüp

Nūr-ı efkār-ı ḥaķıķat pertev-i feyz al hemān

5 Öyle bir "Dīvānçe" -i eş'ār yazdı 'āleme

'Arşa-i şī'r u belāgatda aña yoķ hem-'inān

6 Garķ-ı envār-ı başiret eyler insānı hele

Yazdıķı ol "Tabşıra" tāk-ı ser-i pīr ü civān

7 Bak ne müdhiş vaķ' a göstermekde "Mir'ātü'l-'İber"

İncilāgāh-ı cihān-ı 'ibret olmuşdur 'ayān

[27]

² [*] Mu' teriza içinde olanlar edīb-i müşārun ileyhın āşārıdır.

[28]

8 Andan aḥz-ı ʿibret it ey kilik-i maḡrūr-ı ḥayāt
Dehre āṣārı ḡalup ol oldı firdevs-āṣiyān

9 Sen de gevher pāṣ-ı tāriḥ ol aña tā ʿāleme
Ḳalmıṣ olsun böylece bir yādigār-ı ḡam-resān

10 Ğavṣı ŧu mıṣraʿ la ḥāmem oldı dem-sāz-ı enīn
"Mātem it ey dil nihān oldı Saʿīd Paṣa ziyān "

(1309)

20

Şāʿir ü Münṣı-i Bı-Nazır Muʿallim-i Şehır Merḥūma

fāʿ ilātün / fāʿ ilātün / fāʿ ilātün / fāʿ ilün

(-.- -)/(-.- -)/(-.- -)/(-.- -)

1 Āh ḡāʿib eyledik bir fāzl-ı dānāyı āh
Olmadayken müstaẓı-i ŧems-i ʿirfānı vaṣan

2 Ḥāme-i üslüb-sāz-ı ŧıʿr ü ḥikmetle hemān
Eyliyordı ʿāleme neṣr-i füyüz-ı ʿilm ü fen

3 Rūḥı ŧād olsun cinānda ol edīb-i aʿzamıñ
Sāye-i zātü'n niṭāḡeynide ḥaṣr olsun o ten

4 Çıkdı dilden "dāl "dır tāriḥi Ğavṣı ḥüznüme

"Göçdi ʿuḡbāya Muʿallim Nāci-i muʿciz-sūḡan "

(1310)

[29]

21

mefā' ilün / fā' ilātün / mefā' ilün / fā' ilün

(. - - -) / (- . - -) / (. - - -) / (- . -)

1 Çıkıp "bir " pür-hüner Ğavṣī didi efsūs ile tārīḥ

"Mu' allim Nāci-i 'ālī-süḥan 'uḡbāya göçdi āh "

(1310)

22

Tārīḥ u Kitābe-i Seng-i Mezār

fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilün

(- . -) / (- . -) / (- . -) / (- . -)

1 Kıl nazar gerdün-ı dūnuñ ḥāl-i bed-encāmına

Eylemekdir 'ādeti her ferdi ilkā-yı mezār

2 İşte ez-ān cümle bir zāt-ı mekārım-tab' idi

Añla kim medfūn olan şu yerde ey 'ibret-şī'ār

3 Oldı ey Ğavṣī şu tārīḥiñle dil mātem-fezā

Qalsa şâyandır sürüduñ her gönülde pâyidār

4 "Āh " bu tārīḥde uḡrāya oldı pā-nihād

"Oldı 'Abdü'l-ḥādī Paşa 'āzim-i dār-ı karar "

(1311)

[30]

23

Amcam Halil Beg Merhūmā

fā' ilātün / fā' ilün

(-.- -) / (-.-)

1 Ey dil-i aḥzen müdām

Eyle figān subḥ u şām

2 Gitdi bugün bir hümām

Āh kim oldı tebāh

3 Ey dil-i pür-şīvenim

Ṭurma ol āteş-zenim

4 Ol ' amucamdı benim

İtdi mezārı penāh

5 ' İlmde deryā idi

' Āqıl-i yektā idi

6 Genc tüvānā idi

Aldı Cenāb-ı İlāh

7 Düşdi dü çeşmim yaşı

Yazdı şu tārīḥini

[31]

8 "Göçdi bu vîrāneden

Mîr Halîl āh āh "

(1307)

24

Bir Zāt-ı Zihādet-Şifāta Kitābe-i Seng-i Mezār ve Tārīḥ

fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilün

(-.- -) / (-.- -) / (-.- -) / (-.- -)

1 Geçme zā'ir baḡ şu ḳabre ol biraz 'ibret-karīn

Olma gāfîl bu ḥaḳîḳatden gel al 'ilm-i yakīn

2 Añla insānlık nedir dūnyā nedir 'uḳbā nedir

Bir fedākārıñ bu yerde olduḡun gör de defīn

3 Müstaḳīmü 'ṭ-ṭab' idi hem bir muşallī zāt idi

Reh-ber olmışdı umūrında aña dīn-i mübīn

4 Ağzına ḳūt-ı hayātı almamışdı elli gün

Şā'imen ḳabz eyledi rūḥın anıñ Rabb-i mu'īn

5 Söyledim tārīḥini Ğavşī kemāl-i hüzn ile

"Hācı İbrāhim Efendi gitdi firdevse deḡin "

(1309)

[32]

25

fe' ilātün / fe' ilātün / fe' ilātün / fe' ilün

(. . -) / (. - -) / (. - -) / (. -)

1 Nice ümmīdlere mevt ider haylūlet

Qırar ārzūları fikr-i ecel-i pür-şavlet

2 Düşün ol tāzeyi ey dil ki beķāya gitdi

Bā' iş-i haclet eger olmaz ise it ğaflet

3 Öyle bir genc idi kim yokdı eşi dünyāda

Gūşe-i ' iffet ü ' ismetde iderdi ' uzlet

4 Ruḡ-ı gül-bergini şoldurdı ḡazān-ı merg āh

' Ömriniñ faşl-ı bahārında gelip bī-mühlet

5 Çünki müştāk idi ḡazret-i Ḥaḡḡa rūḡı

Ḳuş gibi uçdı kıla ḡurb-ı Ḥudāya vuşlat

6 İşte enmūzec-i ' ibret saña Ğavşī bu sözüm

Pek civān gitdi cihāndan o ferişte-ḡaşlet

7 Ḳatılıp "dāl " olur mātemime tāriḡı

"İtdi eyvāh ki yegāneydi yegāne rıḡlet "

(1311)

[33]

26

mefā' ilün / fe' ilätün / mefā' ilün / fe' ilün

(. ---) / (. . ---) / (. ---) / (. . -)

1 Cihān-ı fānī vü bākī hemān ol Allāh

Emīn olma hayātından eyle Hāḫḫı penāh

2 Maşūn olur mı ecelden kişi muḫarrerdır

Ki zü'l-ḫayāta 'umūmen tasalluḫı nāgāh

3 Dimez bu şeyḫ ṣabī bu ṣābdır aṣlā

Ki itdi āh ez-ān cümle bir fetāyı tebāh

4 Civāndı yirmi yaşında idi zeḫāveti çoḫ

Revā mıdır ola me' vā aña şu ḫāk-i siyāh

5 Ḳan ağladım ebeveyniyle ben de vā esefā

Didim Fu 'ādīña oldı bu vaḫ'adan āgāh

6 Tazammun eyledi "bir " ye' s-i Ğavṣī tāriḫi

"Alī Efendi vefāt itdi genc idi o ki āh "

(1310)

[34]

27

mef' ūlū / fā' ilātūn / mef' ūlū / fā' ilātūn

(- . .) / (- . -) / (- . .) / (- . -)

1 Ğavṣī hezār-ı ṭab' iñ feryādıdır bu tāriḥ

"Rūḥ-ı refīka pervāz-ı rāh-ı 'aden kıldı "

(1309)

28

mefā' ilūn / fe' ūlūn / mefā' ilūn / fe' ūlūn

(.-.) / (-.) / (.-.) / (-.)

1 Nefis düşdi Ğavṣī güher gibi bu tāriḥ

Nefise Ḥānım itdi bugün İlahā pervāz

(1300)

29

fā' ilātūn / fā' ilātūn / fā' ilātūn / fā' ilūn

(.-.) / (-.) / (-.) / (-.)

1 "Ādem "iñ başı büküldi Ğavṣiyā tāriḥine

"Āzim-i' uqbā ' Azīme Ḥānım öldi genc iken "

30

mefā' ilūn / mefā' ilūn / mefā' ilūn / mefā' ilūn

(.-.) / (-.) / (-.) / (-.)

1 Bu tāriḥimle zevci yād idip giryān olur Ğavṣī

"Azīme Ḥānım öldi ' azimü'l ' ukba idi genc āh "

(1309)

[35]

31

fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilün

(-.- -)/(-.- -)/(-.- -)/(-.-)

1 Çıkdı "bir " āh-ı te'essüf cevher-i tārīḥden

"Yirmi bir yaşında Şevket Beg cihāndan çıkdı āh "

(1309)

32

fā' ilātün / mefā' ilün / fe' ilün

(-.- -)/(-.- -) / (. -)

1 Ders-i 'ibret virir güher tārīḥ

"Muştafā Ḥāce kıldı rıḥlet-i ḥayf "

(1303)

33

müfte' ilün / mefā' ilün / müfte' ilün / mefā' ilün

(- . - -)/(-.- -) / (-.- -) /(-.-)

1 Ğavṣī bu cevherin tārīḥ ile söyle[dim] dirīḡ

"Rāḡıb Efendi göçdi āh oldı yazık sezā mıdır "

(1309)

[36]

ĠAZELLER

1

Mütebâkiyâne Bağışlarıñ

mütefâ' ilün /mütefâ' ilün /mütefâ' ilün/ mütefâ' ilün

(. . . -)/ (. . . -)/(. . . -)/(. . . -)

1 Kızarıp o nemlice gözleriñ yine ölmek diliyor baña
Tayanır mıyım buña zann idersin olur mı girye saña revâ

2 Ne imiş sebep 'aceb infi' âline söyle ey meh-i dil-rubâ
Bu lağırdı söylememeñ seniñ virir ıztırâb u gamı baña

3 Nice 'andelîb-sirişt var ki olur benim gibi eşk-bâr
Ne olur açılsa o gönçe-fem mütebessim olsa bir an daha

4 O düşen nedir göziniñ kenârına bir qaraltı görünmede
Müjegân sâyesi mi imiş anı eşk şandım idüp hağa

5 "Mütebâkiyâne bağışlarıñ " beni ağlatır da a sevdiğim!
İderim aniñ için ağlama diye böyle saña ben ricâ

2

mefâ' ilün / mefâ' ilün / mefâ' ilün /mefâ' ilün

(. . . -)/ (. . . -)/ (. . . -)/(. . . -)

1 Naşıl ızhâr-ı âşâr-ı cünün itmez gönül âyâ
Perişân itdi Leylî-tab' bir dilber beni hayfâ

[37]

2 Melâhatde nazîri yok aññ var sâde bir ‘ aybı
İder üftâdeyî her dem sitem-ḥ̣âr-ı firâk ammâ

3 Şerer-bârım dem-â-dem saçmada etrâfa nâr-ı ‘ aşk
Fu ‘âd-ı âteşinim oldu bir fevvâre-i sevdâ

4 O mâhiñ ḥavl-i ḥâlinde döner seyyârdır göñlüm
Semâ-yı ‘ aşka çıkmışdır semâ‘ ın eyliyor icrâ

5 Anıñ fikr-i leb-i la‘ li beni mest eylemiş Ğavşî
Bu mâḥmûrâne cezbem eyler elbet ḥâlîmi imâ

3

fâ‘ ilâtün / fâ‘ ilâtün / fâ‘ ilâtün / fâ‘ ilün

(-.- -)/(-.- -)/(-.- -)/(-.- -)

1 Fikr-i vaşl endîşe-i ḥasretle yok dîdemde ḥ̣âb
İztırâbından göñül maḥrûm-ı ezvâk-ı şebâb

2 Yâ Rab olmaz mı ‘ ilâcî çâresi bu derdimiñ
Yoksa bir dermân mıdır ‘ aşkım içün bu ıztırâb

3 Sîne-i sevdâ-penâhım şerḥa şerḥa yâreden
Ma‘ nî-i renginimi yok şerḥe ḥâcet bî-ḥicâb

[38]

4 Baħr-i ‘aşkıñ keşti-i mevc-āveri olmuş gönül
Çeşm ise ol baħrıñ olmuş cūşışinden pür-ħabāb

5 Ağlarım şām u seħer Ğavsī bu sūziş-ħāl ile
İftirāk-ı yār ile dil mübtelā-yı pīç ü tīb

4

Bā‘ iş

mef‘ ūlū / mefā‘ ĩlū / mefā‘ ĩlū / fe‘ ūlūn

(- - .) / (. - - .) / (. - - .) / (. - -)

1 Hicr āteşi yaqdı dili berbādıma bā‘ iş
Oldı yine hiç olmadı āzādıma bā‘ iş

2 Bir şūħa esirim ki ben āzāde-ser olmam
Her demde olur nāle vü feryādıma bā‘ iş

3 Bir laħza revā görmedi ašlā beni vaşla
Āh oldı harāb-ı dil-i nā-şādıma bā‘ iş

4 Bir bülbulü görsem ki fiğānı güle irmez
Ol ħāl olur eş‘ ār-ı ğam-inşādıma bā‘ iş

5 Ğavsī bu ğazel ‘ālem-i hicrānda yazıldı
Tab‘ ım daħi sūzişli söz icādıma bā‘ iş

[39]

5

Nazîre [*]³

fâ' ilâtün / fâ' ilâtün / fâ' ilâtün / fâ' ilün

(-.- -) / (-.- -) / (-.- -) / (-.- -)

1 Sâhîl-i dil-cûyî oğşar oldı deryâ mevc mevc
Büse-çîn-i yek-digerdür baħr u ğabrâ mevc mevc

2 Zümürdîn âşâr-ı nîsânı rebî' uñ dil-firîb
İhtizâzıyla nesîmiñ rûy-ı şahrâ mevc mevc

3 Çıkdı fevc-â-fevc dilberler bütün pişimde hem
Sâġar-ı ser-şârda olmağda şahbâ mevc mevc

4 Sâkî-i gül-çehreye bağdıķca didem mest olur
Ol zamân işte nazarda zir ü bâlâ mevc mevc

5 Hâtırât-ı vaşl ile çağdıķca câmı bî-ķarâr
Neş'elendim berķ urup gönlümde sevdâ mevc mevc

6 Fikrimiñ raħşânlıġın ' arz eyliyor Ğavşî sözüm
Olmada şî' rimde bir feyz-i mücellâ mevc mevc

[40]

³ [*] Merhûm Mu' allim Nâcî Efendiniñ ġazeline

6

fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilün

(-.- -) / (-.- -) / (-.- -) / (-.- -)

1 Neşve-senc-i hayret oldı alb ü rü-ı pür-fütü
Rüy-ı raşanı olup táb-áver-i cám-ı şabü

2 Áh o amzü'l ' ayn-ı fettanıla hicráníleri
Eyledin önlüm gibi teshír, kıldı cezb-i rü

3 Ben naşıl meczüb u meftúnu seni olmam ider
Bir nazar ' at itdii dem şıe-i dídem ruşü

4 Áh bilmem ben seni ördükde bir hiss-i laíf
Bí-medár eyler beni niün bua yodur vuzü

5 Ser-giránım geri báz olmuş baa vuşlat-será
Bar-ı Cemde eyleyen ' aşı beni böyle sebü

7

Sür

fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilün

(-.- -) / (-.- -) / (-.- -) / (-.- -)

1 Áb-ı áteş-reng ile bu díd-e-i mestáne sür
Sür ördüm ' álem-i rindáne vü meyáne sür

[41]

- 2 Sākīyān bāde-i gül-fāma itdim intisāb
Dergeh-i pīr-i muġānda olmuş āb u dāne sūrġ
- 3 Bir ṭanīn eyler meserretten ḳadeġler çarpısup
Yaġdırırken bezme la‘ l-i sāki-i ferzāne sūrġ
- 4 Dem-ġurūş-ı feyz-i vaġdetdir şehīd-i ‘ aşġdır
Ġavşī bu yüzden nişār eyler dil-i dīvāne sūrġ

8

Tefāġūr

fā‘ ilātūn / fā‘ ilātūn / fā‘ ilātūn / fā‘ ilūn

(-.- -) / (-.- -) / (-.- -) / (- . -)

- 1 Feyz-i fikrim cūş-ı ṭab‘ im eyledikce izdiyād
Ĥālet-i sehġārī-i ġāmemde itdi iştidād
- 2 Oldı meshūr-ı kemāl-i ġüsn-i taşvīrim cihān
Sūre-i ġüsn içre fikrim eyleyince ictihād
- 3 Gülsitān-ı Meşnevīden bŷy-ı ma‘ nā şemm idüp
Bŷlbŷl-i bī-dil mişālī ‘ aşġ ile ṭoldı fu’ād
- 4 Bir Mesihā-rŷġum ey Ġavşī olur iġyā-nişār
Vādī-i ma‘ nāda taşmış āb-ı şī‘ r-i ġāme-zād

[42]

9

Ķāfīlca Körfezinde Bir Güzel Sesliye

fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilün

(-.- -) / (-.- -) / (-.- -) / (-.- -)

1 Ķalbi leb-riz-i řafā itdi nevā-yı neşve-bār
M hteziiz g şumda āheng-i hevā-yı naşm-dār

2 Ķınladır eřrāf-ı k hı nağme-i mestāneler
Oldı ęařy-āver bu hāletlerle bāl-i bī-ķarār

3 G rmemişdim sen gibi nāzik-edā h ānende ben
Tuymamışdım böyle muhriķ ses be-ħaķķ-ı Kirdigār

4 Başri mevc-ā-mevc deryā-dilleri p r-cuş ider
Ol řadā-yı hiss-n vāzıñ eyler iřār-ı mesār

5 Ķalsun ol muşrib şarablar bezme başş itsün hemān
Sen dağı şarkı oķu şurma amān ey dem-şi'ār

6 Ta-seher ķalsa bu şeb Ķavřı değil ęam luş ķıl
Söyle pey-der-pey 'ināyet ile ey elhān-niřār

[43]

10

fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilün

(-.- -) / (-.- -) / (-.- -) / (-.- -)

1 Sākīyā ʔoldır ʔarābı ğamla dil meʔhūndur
Gözlerimde sū-be-sū eʃk-i revānım hūndur

2 Sīne ʔerh eyler kitāb-āsā açılmış derdimi
Saʔr-ı sevdā rū-nümādır gör ki bir meftūndur

3 Mübtelā bir derde dermān istiyor bī-çāre dil
Bulmuyor dermānı hayfā āh bir mecnūndur

4 İʃti' āliyle kebāb eyler beni ' aşk āteʃi
Dil yanār dīdem yanār nār-ı tenim efzūndur

5 Eyledi te' ʃīr-i bāde Ğavʃī-i bī-neʃ'eye
Sağar-ı serʃār maḫzūn mey daḫı maḫz

11

Gicelerdir

meʔ' ūlü / mefā' ĩlü / mefā' ĩlü / fe' ūlün

(-.-.) / (.---.) / (.---.) / (.--)

1 Mir' āt-ı mücellā-yı ḫalāyık gicelerdir
' Aks-āver-i esrār-ı ḫaḫāyık gicelerdir

[44]

2 Tâbende olur gerçi siyâhıyla cemâli

Biñ nūr-ı müzehher ile bâriķ gicelerdir

3 İndimde fedâ bir Şeb-i yeldâya nice rûz

Hâl ehline kim yâr-ı muvâfiķ gicelerdir

4 Efkâra viren feyz-i te' âlî-i me' âli

Őâ' irleriñ inťâķına lâyıķ gicelerdir

5 Mecrâ-yı dimâğımdaki seylân-ı füyûzı

Bu kilik-i ma' âniye de sâ' iķ gicelerdir

12

mefâ' ilün / mefâ' ilün / mefâ' ilün / mefâ' ilün

(.---)/(.---)/(.---)/(.---)

1 Tesellî bulduğum Şey her dem efgân u enînimdir

Dili iħrâķ iden hicrânla âh-ı âteŐinimdir

2 Zemîn ü âsumân yanmaķda âhım pertevinden hep

Bu sözler âsumân-ı ' aşķa pek muħriķ zemînimdir

3 Görünmez sine-i Şad çâķ ya Rab yâre-i ğamdan

Bu hâle eyleyen elķâbını ol meh-cebînimdir

4 Tayanmaz bir dil-i ' aşıķ bir istiğnâsına ancak

Çeken envâ' -ı cevr u nâzını ķalb-i metînimdir

[45]

5 Sezâdır tâ-be-maḥşer Ğavşî çeksem âfet-i hicri
Belâ-yı ‘aşkı taḥşîl eyleyen kedd-i yemînimdir

13

Nazire [*]⁴

fâ‘ ilâtün / fâ‘ ilâtün / fâ‘ ilâtün / fâ‘ ilün

(-.- -) / (-.- -) / (-.- -) / (-.- -)

1 Giryezâr-ı bâl ki cism-i nizârımdan ḥabîr
Oldu sîr-âbî-i çeşm-i çeşmesârımdan ḥabîr

2 Âh-ı âteş-pâre-i ‘aşkıım firûzân eyledi
Oldı berq-âver felek ol seyl-i nârımdan ḥabîr

3 Genc-i dil virâne-i gamda nihân olmuş turur
Bûm-ı hicriñ ğayrı yok esrâr-ı kârımdan ḥabîr

4 Künc-i miḥnetde perişân-ḥâl-i güncişkî- maḳâl
Hâmuş olsaydı sezâ bî-sûd zârımdan ḥabîr

5 Ḥâke yüz tutdum düta kıldıñ beni firqatle âh
Bâri olsañ ey sitem-pîşe mezârımdan ḥabîr

[46]

⁴ [] Merḥûm Mu‘allim Nâcî Efendi'niñ ğazeline

14

Berk urur

fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilün

(-.- -) / (-.- -) / (-.- -) / (-.- -)

1 K̄aplayup her sūyı envār-ı ḥaḳīḳat berḳ urur

Dīdede her yānda her ān mihr-i ṣan' at berḳ urur

2 Hangi şey'e eylesem 'atf-ı nigāh-ı ibtiṣār

Çeşmime bir ṣan' at-ı 'ulyā-yı ḳudret berḳ urur

3 Ol Ḥuda-yı Lā-Yezālīn ṣun' unuñ ḥayrānıyım

Gün gibi beynimde dā'im fikr-i ḥayret berḳ urur

4 Ben miyim ḥayrānı yalnız cümle ḥayrān ṣun' una

Baḳ ne ṣan' atdır ki maẓmūnunda ḥikmet berḳ urur

5 Kā'inātı eylemiş mir' at-ı zātiyyet Ḥudā

Sırrını keşf it anıñ gör kim ne ḥālet berḳ urur

6 Eyle isḳāt-ı izāfet Ğavṣiyā tā kim ola

Āsumān-ı dilde nūr-ı ṣems-i vaḥdet berḳ urur

[47]

15

Nazire[*]⁵

mef' ūlū / fā' ilātün / mef' ūlū / fā' ilātün

(- - .) / (- . - -) / (- - .) / (- . - -)

1 Ey mäh-ı āsumāni bir āb u tāb göster

Keşf it niķāb-ı rŭyı bir āfītāb göster

2 Nŭr-ı sevād-ı hāliñle zŭlfi 'arızıñda

Gündüzde leyl çeşmiñ maħmŭr-ı h'āb göster

3 Ŧab' ımca bir hırām it karşımda ey peri-zād

Mest ol da şā' irāne destiñde nāb göster

4 Meftŭn-ı hŭsn ũ āniñ oldu gŏñŭl ki senden

Bekler dem-i vişāli luţf it nişāb göster

5 Sākī-i ğam-gŭsārıñ ya' nī ki yār-ı zārıñ

Ŧoldırdı cāmı vaz' -ı nŭş-ı şarāb göster

6 Tenşit-i ķalb ũ rŭħa böyle 'ināyet eyle

Emvāc-ı baħr-ı 'aşķa ħubb-i ħabāb göster

7 Dehri idŭp ferāmŭş itdim seni der-āĝŭş

Dil oldu ķunki bī-hŭş 'afv it şevāb göster

[48]

⁵ [*]Ekrem Beg Efendi Hāzretleri'niñ ğazeline

8 Resm-i vefā-yı va' de it imtişāl cānā
Ġavsī-i vaşl-ḥāha sineñ me'āb göster

16

Bir Şubḥ-ı Şitāda

mef' ūlū / fā' ilātün / mef' ūlū / fā' ilātün

(- . .) / (- . . -) / (- . .) / (- . . -)

1 Dünyā bütün bu demde ġarḳ-ı leṭāfet olmuş
Giymiş beyāz libāslar yer pür-nezāfet olmuş

2 Rūz-ı ḥazān geçmiş gelmiş kışıñ zamānı
Erbāb-ı seyre zevḳ-i germā ḥayālet olmuş

3 Vaḳt-i ḥazān ḥazindir ' uryān ḳalır şecerler
Ezhār-ı berf şimdi berg-i şeṭāret olmuş

4 Ḥallāc-ı ḳudret-i Ḥaḳḳ ḳuṭn-ı şitāyı atmış
Güsterde pister-i şayf ey dil ne ḥālet olmuş

5 Şubḥ-ı şafā-fezāsı bu leyl-i serd-nāmıñ
Pīrāye-i ṭabī' at zīb-i nezāhet olmuş

6 Seyr eyle ' andelīb-i gülzār-ı ṭab' ımı sen
Ḥazḳ eyliyor da andan feryāda ālet olmuş

[49]

17

İhlâş

mef' ūlū / mefā' īlū / mefā' īlū / fe' ūlūn

(--.) / (.--.) / (.--.) / (.-)

1 Her şeyde ki insānıñ olur reh-beri ihlâş

Maħrūm-ı emel olmaz olur yāveri ihlâş

2 Çirk-āb-ı haṭādan ider a' māli o taḥīr

Şāfī kılar āyine mişāli beri ihlâş

3 İhlâş ile dünyāda bulunmaz bulunur hep

İ' zāza sebebdır bütūn ādemleri ihlâş

4 Muḥliş olan Allāha olur vāşıl u maḥzar

Ser-menzil-i maḥlūba ḳor ol maḥzarı ihlâş

5 Sa' y ile devām eyle ḥulūşuñda gōñül sen

Ümmīd-i vişāl eylemeniñ maşdarı ihlâş

6 Bir gün olacaḳ cilve-nümā çehre-i ma' şūḳ

Baḥş eyleyen ol dem saña zīb ü ferī ihlâş

[50]

18

Ġaraz

müfte' ilün / fâ' ilün / müfte' ilün / fâ' ilün

(- . -) / (- . -) / (- . -) / (- . -)

1 Fehm-i süveydâ mıdır ħubb-i sivâdan ġaraz

Vâsıl-ı Hâkķ olmadır cânı fedâdan ġaraz

2 ' Aşķ-ı ħaķîķî dili itdi tecellî-gehi

Nür ile taldım bilüp ' aşķ-ı Ĥudâdan ġaraz

3 ' Aşķa idüp iķtidâ râh-ı ħaķîķatde dil

Gördi ne esrâr imiş nefis ü hevâdan ġaraz

4 Meş' al-i ' ilm-i yaķın bedraķadır ' aşķa

Ma' rifetu'llâhdır arz u semâdan ġaraz

5 Her neye ' atf eylese bir nigeħ-i ibtişâr

Sâlik-i râh-ı taleb gördi hüdâdan ġaraz

6 Virse belâyâ aña Hâkķ o ider şabrı çok

Ķadrini terfî' dir çünki belâdan ġaraz

7 Nüşa-i kübrâdadır noķta-i ' ilm-i ledün

Çeşm-i fu'âdiñ ile baķ ne fenâdan ġaraz

[51]

Eñ Büyük Bir İltifāt

fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilün

(-.- -) / (-.- -) / (-.- -) / (-.- -)

1 Nūr-ı ' aynım dīdem envār-ı tebessümle muḥāṭ

İltifātından bulur zīrā revānım inbisāt

2 Bir nigāhıñ iltifāt-ı bī-bahādır sevdiğim

Yok baña bir başkaca sermāye-i şevk ü neşāt

3 Eyle gel Allāh için sen böyle her dem iltifāt

Yok yok itme her zamān yok bende şabr u ihtiyāt

4 Hiç tāb-āver olur mı muḥlaḳā ta' ciz ider

Dil nasıl ümmid-i vaşl itmez iderseñ ihtilāt

5 Her sözüñ her ibtisāmıñ her hırāmıñ bī-gümān

Başş ider gönle bu yolda ḥazḫ-ı bī-ḥadd ü niḳāt

6 Eñ büyük bir iltifāt itmek dilerseñ Ğavşīye

Eyle ikrāmen irā'e bir şeb-i vaşlı bisāt

[52]

20

Tahaṭṭur

mefā' īlün / mefā' īlün / mefā' īlün /mefā' īlün

(.---)/(.---)/(.---)/(.---)

1 Gözümde oldu rüy-ı mihr-i cānān kim yine lāmi'

Tahayyülden kamaşdı dökdi eşk-i ḥasret-i vāci'

2 Zuhūr itdi yine ḥātırda ğāyet muḥriḳ ol ḥālet

Ki bir māhi yedimle ḥāke āh olmuş idüm vāzi'

3 Şafālar zevkler hepsi mübeddel ḥiçe dünyāda

Dil-i insāndan olmaz niçün zāyi' dem-i fāci'

4 Naşıl nā-şād dil yād eyledikce itmesün girye

Ṭabī' i ḥāl için āyā cihānda var mıdır māni'

5 Niçün ol ḥasret-i cān-süz ile bī-cān iken cismim

Niçün mużtar olur olmaḳ ile feryādlar vāḳi'

6 Ne ḥisdir böyle nālān eyliyor yer yer dil-i zārı

Ne ḥikmet bir ḥayāle āğlıyor bir dīde-i vāsi'

7 Bırakdı yār bir yāre pezīrā-yı şifā olmaz

Baṅa tā olmayınca merhem olmazsa revā nāfi'

[53]

8 Uşandım Ğavşī cevrenden de zevkinden de ben dehrīñ
Yed-i merg-i siyeh-rengiyle olmuş herkese vādi‘

21

Bağ

fā‘ ilātün / fā‘ ilātün / fā‘ ilātün / fā‘ ilün

(-.- -) / (-.- -) / (-.- -) / (-.- -)

1 Kıl terahhüm bir dem olsun çeşm-i hūn-efşāna bağ
Yok mıdur bir zerre lütfuñ itdigim efgāna bağ

2 Bir nigāhīñ humret-ālūd itdi rüy-ı zerdimi
Lütfuñuñ maħcübı olmuş bu perişān-şāna bağ

3 ‘Āşıkım el-kışşa dil üftādeñ olmuşdur seniñ
Āfet olma sevdiğim meftūn-ı hūsn ü āña bağ

4 Nūr-ı ‘ulvīsin saña ta‘ rīf için cānā derim
Bir şeb-i meh-tābda āyīnede çeşmāna bağ

5 Kırş-ı mehden şanki giymiş nīm-ten ol sīm-ten
Bağma ey dīdem tayanmazsın ruḥ-ı raḥşāna bağ

[54]

Çeşmiñ[*]⁶

fe' ilātün / fe' ilātün / fe' ilātün / fe' ilün

(. . -)/ (. . -)/ (. . -)/ (. . -)

1 H̄ayret-āmūz-ı şu' ūr-ı şu' arādır çeşmiñ

Şūriş-engiz-i hayālāt-ı dehādır çeşmiñ

2 Sürme sürme aña eltafdır o zāten billāh

Baygın eyler göreni mest-edādır çeşmiñ

3 Çeşm-i āhūya nazar h̄iç kalır mı gözde

Çeşm-i āhūya bile h̄ire-nümādır çeşmiñ

4 İtdi kalbim gözini bir nigehiyle teşh̄ir

‘Aynı[mı] cāzibe fenninde ālādır çeşmiñ

5 Çeşme-i āb-ı hayāt üzre nebāta beñzer

Müjegānıñla eger dinse sezādır çeşmiñ

6 Ğavşī şāhidliğine böyle şehādet eyler

H̄ayret-āmūz-ı şu' ūr-ı şu' arādır çeşmiñ

[55]

⁶ Reşid Beg Efendi'niñ bu redifdeki ğazeline nañiredir.

23

mefā' ilün / mefā' ilün / mefā' ilün /mefā' ilün

(.---)/(.---)/(.---)/(.---)

1 Tavāf-ı Ka'be-i dilden ki kurbıyyet olur hāşıl
Cenāb-ı Zü'l-celāle secde ber-şükrān ol ey gāfil

2 Gücün yetdikce ābād it harāb-ābād olan kalbi
Eger ister iseñ olmak Hudānıñ lütfuna nā'il

3 Seni ikāda kāfī bir şerāre çünki pür-āteş
Dili uşşākı tahrike şağın hiç olma sen mā'il

4 Nazārgāh-ı İlāhīdir temāşāgāh-ı ulvīdir
O bir deryā-yı akdesdir aña gevher-meniş sāhil

5 Odur beyt-i süveydā mażhar-ı hubb-ı ezeldir o
O sevdāvī-ber-i kalbim mü'eyyeddir degil zā'il

6 Odur ol maşrıķ-ı şems-i haķıķat maţla'-ı envār
Semāvīdir şafāvīdir aceb bir necm-i nā-āfil

7 Odur bir taht-geh Allāh şāhenşāhdır anda
Kul itmez her ne eylerse ider ol Āmir ü Fā'il

8 Tecelligāh-ı ef'āl ü şıfāt u zātīdir ol yer
Lisānından seniñ bil ki olan ol zātdır kâ'il

[56]

9 Niçün ey hāme neyveş eylediñ feryād olup cūşān

Saña bu hāl-i sır-gūyī-i ‘ aşkı dil midir nāķil

24

müfte‘ ilün / müfte‘ ilün / fā‘ ilün

(- . . -) / (- . . -) / (- . -)

1 Ey şeh-i hūbān-ı cihān-ı cemāl

Oldı göñül ‘ aşkıñ ile pür-kemāl

2 Öğreterek meslek-i rindāneyi

Eyledi şā‘ ir beni rüy-ı hilāl

3 Vechiñi taşvīr iderken olur

Zülfüñe dīl-beste bu kıl-k-i hayāl

4 Ben seni vaşf itmege toymam faķaķ

Hüsñüñ olur gālīb-i hüsñ-i maķāl

5 Her ne zaman medħiñe ‘ azm eylesem

‘ Aşķ o dem eyler beni mebhūt ü lāl

6 Söyleyemez işte aniñçün dilim

Şerħ edemez hāli ķalem dil-mişāl

7 Ben saña meftūnum ey āfet yeter

Hüsñüñe bürhān-ı celīdir şu hāl

[57]

8 Söyler idim tā kıyāmet seni
Şayd ider olsaydı ğazeller ğazāl

25

Fikrim

fe' ilātün / fe' ilātün / fe' ilātün / fe' ilün

(. . - -) / (. . - -) / (. . - -) / (. . -)

1 Ziyet-i sîret-i erbâb-ı beyândır fikrim
Vâkıf-ı şüret ü ma' nâ-yı zebândır fikrim

2 ' Ālemi bâdiye-peymâ-yı tahayyür eyler
Sâye-i sâha-i vüs' atde devândır fikrim

3 Ten-i bî-mağza hayât-âver olur ' İsi-veş
Mürde-ğâtırlara kim rûh-ı revândır fikrim

4 Ğarq-ı envâr-ı füyüz itmede erbâb-ı dili
Mihir-i âşarı ile pür-leme' andır fikrim

5 Mütehallî bu kadar hâşiyet ile Ğavşî
Zînet-i sîret-i erbâb-ı beyândır fikrim

[58]

26

fe' ilātün / mefā' ilün / fe' ilün

(. . -) / (. -.) / (. . -)

1 Ne zamān mübtelā-yı ğām olurum

Dest-endāz-ı cām-ı Cem olurum

2 Görürüm andan öyle feyz-i sürür

İnbisāt-yāb-ı cūş-ı nem olurum

3 İtidāl-āver-i küdürumdur

Elbet āzāde-i elem olurum

4 Zevk-pirā-yı fikr-i şā' irdir

Neşvesiyle ğazel-raķam olurum

5 Bir ħarabāt-meskenim Ğavşī

Āmir-i beyt-i pür-ħikem olurum

27

meḥ' ūlū / fā' ilātü / meḥ' ūlū / fā' ilātün

(- - .) / (- . - .) / (- - .) / (- . - -)

1 Mālī me 'āl-i ħüzn ile kilk-i keder süħan

Yokdur fu 'ādīñ oldığı bir laħzā rūy-ı şen

[59]

2 ‘Ādet budur ki ğamdan ħalāş olmaz ehl-i ‘aşk
Ahkām-ı ħikmetu’llāhdan olmuş ol miĥen

3 Bir çille kim riyāzetim idmān-ı hicridir
Rāzī olur mı k̄āzī-i ĥacāt o şūĥdan

4 Kaldı ümīd-i ni‘ met-i vaşlı dimāĝda
Sīlī-ĥor-i firāk oldum oldu bī-nān dehen

5 Vuşlāt-çeşīde olmaz o kim nā-şekīb olur
Maĥrūm simāt-ı ‘aşkdan erken şalā diyen

28

mefā‘ ilün / fe‘ ilātün / mefā‘ ilün / fe‘ ilün

(. . .) / (. . .) / (. . .) / (. . .)

1 Maĥabbetiñ baña gerçi bütün zamān-ĥarīn
Enīs ĥücre-i beytü’l-ĥazende āh u enīn

2 Düşer gül-i ruĥ-ı zerd üzre jāle-i eşkim
Çeker semāsına ĥurşīd bāl-i ebĥura çīn

3 Aĥar bu yolda dile dīdeden göze dilden,
Bir ağlayışda iki def‘ a dem‘ e āh ĥazīn

4 Neden tabī‘ atım āyā bu ĥüzne mālīkdir
O ĥissi kimden alup oldu böyle girye-güzīn

[60]

5 Sebeb buña siziñ ey meh-cemāl sevdāñız
Biliñ bu Ğavşī-i zārı ki ‘ aşka oldu rehīn

29

mef’ ūlū / mefā’ ĩlū / mefā’ ĩlū / fe’ ūlūn

(- - .) / (. - - .) / (- - .) / (. - -)

1 Dökdüm yine incüleri kilik-i güherimden
Geçdi o mehiñ çünkü hayāli nazarımdan

2 Vādī-i taħassürde geçer ‘ ömr-i revānım
Vuşlat baña lāyık mı degildir qaderimden

3 Efġān iderim aġlarım imdād idecek yok
Qan aqmada gündüz gice bu çeşm-i terimden

4 Billāh yeter yaqdı dili āteş-i hicriñ
Āfāt-ı firāqıñ a perī aşdı serimden

5 Nālān oluyor bülbül-i şūrīde-beyānlar
Gülzār-ı taħayyüldeki āh-ı seherimden

6 Āyīne-i fikrimde tecellī-i cemāliñ
Jengār-pezir olmada ey meh kederimden

7 Āhımla olup şu‘ le-feşān āteş-i ‘ aşkıñ
Pür-süz-ı elem olmada ‘ ālem şererimden

[61]

8 Bî-baht olur şâ'ir olan Ğavşî hemîşe
Olmuş baña mevrûş bu hâlet pederimden

30

fe'ülün / fe'ülün / fe'ülün / fe'ül

(.- -) / (.- -) / (.- -) / (.- -)

1 Gelen zâr olur bu cihâna giden
Nedendir bilen var mı âyâ neden

2 Bu bir 'arzgâh-ı meşâk u mihen
Bu bir imtihân-ı hâne-i pür-fiten

3 Sebak-ı hândır anda tıfl-ı fu'âd
Debistân-ı ğamdan görür 'ilm ü fen

4 Hikem dersine çok heves eyledim
Bütün ber-hevâ oldı kîmyâ-yı ten

5 Taḥallül-pezîr oldı eczâ-yı 'aql
Terekküb-sitân-ı sitemdir beden

6 Olur 'aşk verziş-dih-i cevri-yâr
Meded Ğavşî olmağdayım sine-zen

[62]

31

fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilün

(-.- -) / (-.- -) / (-.- -) / (-.- -)

1 Nār-ı sevdā-yı dili iş'āl ider bir āh-ı nev

Oldı vāki' vāh kim bir firqat-ı nāgāh-ı nev

2 Şimdi ben giryeyle āb-ı neşveyi mezc eylerim

Olmamışsa zehr ile olsun şifā hem-rāh-ı nev

3 Cām-ı qalbi ğam tolu bir teşne-ı la'lim olur

Na'ra-ı cān-süz-ı dilden mestler āgāh-ı nev

4 Hāşre dek böyle qalırsa menzil-ı hicrānda

Beyhude cevriñ baña yoq başka bir dil-ḡāh-ı nev

5 Gūşe-ı dārü'l-firāqım zulmet-āver olmada

'Arz-ı dīdār it şeb-ı tārīkime ey māh-ı nev

32

Vechiñe

fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilün

(-.- -) / (-.- -) / (-.- -) / (-.- -)

1 Şems-ı raşşān ğibta eyler āfitāb-ı vechiñe

Devr ider pervāneveş meh şem' -tāb-ı vechiñe

[63]

2 Virmede āfāka hālīñ nūr u fer encüm gibi

Āsumān girmiş midir zīr-i niķab-ı vechiñe

3 Çeşm-āvīzi anīñ ñur-ı şabāhat-zā mıdır

Leyl-i muzlim subh olur baķsa ģicāb-ı vechiñe

4 Biñ ģumār-ı āfeti görse yüzünden teşne-dil

Bāde-nūşān-ı maķabbet ķanmaz āb-ı vechiñe

5 Düşdi ger İskender-i dil zulmet-i hicre sözü

Ĥıẓr-ı ma' nādır ķalır ģaşre ģiķāb-ı vechiñe

33

Sevindim Bugünki Gelişden

fe' ūlün / fe' ūlün / fe' ūlün / fe' ūl

(.- -) / (-.-) / (-.-) / (-.-)

1 Görün ey meh-i dil-rubā āsumānda

Revādır saña ķurma ' ulvī meķānda

2 Yaķışmaz tenezzül saña ģiķ neden yā

Mübāhī idersin beni her zamānda

3 Ĥudā ģıfz itsün nazardan seni bu

Tevāzu' büyültir şu süflī cihānda

[64]

4 Düşünce yoluñ uğra cānā baña
Ki her dem beni sen bırakma figānda

5 Sevindim orütbe bugünkü gelişden
Sözüm lāl olup ıaldı gördüñ dehānda

34

mef' ūlū / fā' ilātū / mefā' ilū / fā' ilün

(- -.) / (- . - .) / (- . .) / (- .-)

1 Ey meh-likā nigāh eyle gel rūy-ı zerdīme
Kim bir 'alāmet oldu bu 'aşkımla derdime

2 Görmez misin ki dīde ne yaşlar döker gider
Hicriñle keşti-i dil-i deryā-neverdime

3 Toldırdı gerd-i rahş-ı firākıñ sāham benim
Kondı ğubār-ı ıasret o bāl-i bā-gerdime

4 Güş itmediñ bir an āh feryād u zārımı
Bir kerre eyle germ nazar āh-ı serdime

5 İtmez misin bu hāle terahhüm sen ey civān
Viridiñ mi āb-ı hūn-ı cefā kalb-i verdime

[65]

35

fā' ilātün / mefā' ilün / fe' ilün

(-.- -) / (-.-) / (. -)

1 Cāy-gīr oldu 'aşk bālimde
Vardır andan kemāl hālimde

2 'Aşk ahlāka terbiyebāndır
Mündemic oldu gūş-mālimde

3 Dil mücādil egerçi agyāra
Hilm zāhir olur cidālimde

4 'Aşkdır eyleyen kerīm-nihād
Āb taşmış zülāl-i kālimde

5 'Aşkdır maẓhariyyete bādī
Bu kadar feyzede şu sālimde

36

fā' ilātün / mefā' ilün / fe' ilün

(-.- -) / (-.-) / (. -)

1 'Aşk vüs'at-dih-i qarāyihdir
Gör bu hāli benim hayālimde

[66]

2 Hem-nijādım cevāhir-i sevdā

Ferri seyr eyle gel hişālimde

3 Tūtiyā -āver-i ‘uyūnumdur

Yok zılāl-i siyeh leyālimde

4 Mihrim āfāka itdi neşr-i ziyā

Nūr sākin olur zılālimde

5 Āh kim açdığımda nāme-i ‘aşk

Evvelā hier çıkdı fālimde

6 El-ğıyaş el-ğıyāş Ğavşī kim

Nār vār kalb-i bī-mecālimde

37

Zūlfūne

fā‘ ilātün / fā‘ ilātün / fā‘ ilātün / fā‘ ilün

(-.- -)/(-.- -)/(-.- -)/(-.-)

1 Hālet-i teşhīr olmuş çünki memlū zūlfūne

Gönlümü meczūb kıldım ben ey āhu zūlfūne

2 Olmasun ol rütbe ‘aşıkdan nihān mestūr olup

Āşikārā söyle her dem ey melek-hū zūlfūne

[67]

3 Her nigehde aḥz-i nūr-ı ‘aşḳ ider göñlüm gözüm

Baḳmadan elbet ayırmam çeşmi ser-mū zūlfūñe

4 Eylemiş ol nūrı zūlfūñ ‘ārızından iḳtibās

Lem‘ a-i zer-tārı saçmış rüy-ı dil-cū zūlfūñe

5 Destime çok görme deste kıldığım cem‘ itdigim

Dil-periṣānım seniñ ben ey peri-rū zūlfūñe

6 Ben nasıl pişinde müştākāne bükmem boynumu

Ḳarşusunda ḥam iken vechiñde ebrū zūlfūñe

7 Sünbül ü reyḥāna teşbīh eylemem aṣlā anı

Beñzemez elbette ḥāşīyyetde şebbū zūlfūñe

8 Nükte-i bī-mişl ile tavşīfe taḥşīş eylemiş

Kilk-i nev-üslūbunı Ğavṣī ḥoş-gū zūlfūñe

38

mef‘ ūlū /mefā‘ ilün /fe‘ ūlün

(- -.) / (. -.) / (. - -)

1 Ey zaḥm-ı ‘uyūn-ı bāl-ḥaste

Dārū-yı nigāh yāri iste

[68]

2 Kim sürme-i çeşmi ‘ayn-ı iks̄ir

Eyler marazı anıñla şüste

3 Luṭf eyle bu derdmende cānā

Nezdimde gel ol biraz nişeste

4 Enzār-ı teveccühüñle tesr̄ir

İt göñlümi ey kerem-ḥuceste

5 Çöz ‘uḳde-i zülfi esvedeyni

Sevdāñña dil oldu āh beste

6 Düş olmaya piç ü tāba tā kim

Şaç saçları dūşa itme deste

7 Aḥvālime sünbülānı beñzet

Göñlüm gibi itme tek şikeste

39

müstef’ ilün / müstef’ ilün /müstef’ ilün /müstef’ ilün

(- -.) / (- -.) / (- -.) / (- -.)

1 Rūy-ı ‘araḳ-riziñ gil-i ḥoş-būy-ı pür-şebnem gibi

Şermende-i luṭf itdi göñlüm bülbül-i ḥurrem gibi

[69]

- 2 Envār-ı ‘ārızdan olur ‘uṣṣāka ‘ārız tāb-ı dil
Var bir kıyās eyle ne vardır hūrşīd-i ‘ālem gibi
- 3 Ey āfitāb-ı cāzībe reng-i kebūdı çeşmiñiñ
Pür-şibga-i hayret ider enzārı hep dīdem gibi
- 4 Āyīneden sildiñ ğubārı sen de hayrānsın saña
Bağmağdasın qalbe nūvāzişle hemān her dem gibi
- 5 Kilk-i şuver-çin-i hayāl erteng-i naqş olsa seni
Taşvīrde eyler haṭā olmağ şavāb ebkem gibi
- [70]

Terbî[*]⁷

1

fâ' ilâtün / fâ' ilâtün / fâ' ilâtün / fâ' ilün

(-.- -) / (-.- -) / (-.- -) / (-.- -)

1

- 1 Öyle bir zevk-i ledün aldım hı̄tâbu'llâhdan
- 2 Öyle bir sırr-ı celî gördüm kitâbu'llâhdan
- 3 Öyle bir feyz-i nâzar buldum ki bâbu'llâhdan
- 4 Çeşm-i hâk-ı binân olur hâk-i derimden müstenîr

2

- 1 Nûr-ı feyzim luğf-hâhı olmadık hiç var mı bir
- 2 Sâkı-i 'irfânıma 'âlem diyor ke'sen edir
- 3 Kâse-i ser şanma fânûs-ı ilâhî şu' ledir
- 4 Oldı ser-tâ-ser cihân mağz-ı serimden müstenîr

3

- 1 Bâl-ı şevk-i âgehîyle kim besîm olmağdadır
- 2 Zevk-i ahvâl-i tecellîye harîm olmağdadır
- 3 Âyet-i nûrum ki her kalb-i selîm olmağdadır
- 4 İnşirâh-ı şadr-ı kudsî gevherimden müstenîr

4

- 1 Harf ü satırım nûr-bahş-ı ferr-i îmân olmada
- 2 Her şaḥîfem nüshâ-zîb-i şân-ı insân olmada
- 3 Bir kitâb-ı âsumâniyim ki her an olmada
- 4 Şeş cihet âyât-ı pertev-güsterimden müstenîr

[71]

⁷ [*] Merḥûm Mu' allim Nâcî Efendi'niñ (Şeyḥ-i Ekber Lisânından) 'üvânlı kıt' alarını.

5

- 1 Evc-i taḥkīk üzre dil āfāka oldı t̄āb-zed
- 2 İtdi ḥaḫḫ-cūyānı rūşen ḥāl-i bī-pāyān u ḥad
- 3 Berḫ-i Rabbānī senāyim olmasun mı t̄ā ebed
- 4 Ehl-i vaḥdet raḥşış-i vecd-āverimden müstenīr

6

- 1 Şem^ç-i dūzaḥ-tāb-ı sevdāya yanup pervāneveş
- 2 Rūḥ-ı ṭāhir cennet-i dīdāra oldı bāl-keş
- 3 Maḥşer-i ^ç aşḫ itdigim ^ç ālemde gönlümdür güneş
- 4 Olmaduḫ kim ḫaldı mihr-i maḥşerimden müstenīr

7

- 1 Dil-müzābım ma^ç den-i āteş-nişār-ı ^ç aşḫ ile
- 2 Pūte-i germ-i ezelde ger şerār-ı ^ç aşḫ ile
- 3 Feyzim olmaz münṭafī yansam da nār-ı ^ç aşḫ ile
- 4 ^ç Ayn-ı ^ç illiyyīn olur ḥākisterimden müstenīr

8

- 1 Pertev-i mihrim taşavvurgāha bir mişbāḥ olur
- 2 Resm-i rūḥum ^ç ākis-i āyīne-i elvāḥ olur
- 3 İtse taşvīrim teveccūḥ ^ç ālem-i ervāḥ olur
- 4 İn^ç ikās-ı peyker-i cān-perverimden müstenīr

9

- 1 Āfil olmaz neyyir-i feyzim ki cāvīdī-şebāt
- 2 Zerre-i āşārım eyler ^ç āleme baḫş-ı ḥayāt
- 3 Bī-zevāl envāri gelsün benden alsun k̄ā'ināt
- 4 Dilberimden müstenīrim dilberimden müstenīr

[72]

2

Bu Da Mu' allim Merhumuñ Bir Ğazelini Terbî' dir

fâ' ilâtün / fâ' ilâtün / fâ' ilâtün / fâ' ilün

(-.- -) / (-.- -) / (-.- -) / (-.- -)

1

- 1 Ehl-i hâlim hâlime 'uşşâkı müştâk eylerim
- 2 Şavt-ı zıkr-i cezbe-dârım zîb-i eşvâk eylerim
- 3 Ni' me-i tevhîdi 'aks-endâz-ı âfâk eylerim
- 4 Hakkı beni intâk ider ben Hakkı intâk eylerim

2

- 1 Pest olur nezdinde nûrı şems-i pertev-rîşeniñ
- 2 Ferr-i tab'ın seyr kııl bu âsumânî pişeniñ
- 3 Mihr-i feyyâz-ı hüdâyım 'âlem-i endîşeniñ
- 4 Gâh şarkından gehî garbından işrâk eylerim

3

- 1 Söyleyiñ ey merdümân tab'ımda vüs'at yok mıdur
- 2 Berğ-i efkârım dırağşandır da kudret yok mıdur
- 3 Āteşin sözlerle cevlânımda hikmet yok mıdur
- 4 Nerde bir muzlim taşavvur varsa ihrâk eylerim

4

- 1 Tuysa bir nebze kelâm-ı hakk-ıfâdem kâ'inât
- 2 Tuysa ger maqbûl bir teklîf-i sâdem kâ'inât
- 3 Āh bir an olsa münkâd-ı irâdem kâ'inât
- 4 Her cihânı' alem-i 'irfâna ilhâk eylerim

[73]

5

- 1 Bil benim bî-jeng-i bâl-i râstî-gâyâtımı
- 2 Me'ḥaz-ı nûr eyle 'add-i mir'ât-ı mihr-âyâtımı
- 3 Hâmeden ifhâma naql itdikce ḥissiyyâtımı
- 4 Halkı Nâcî âşinâ-yı feyz-i Ḥallâk eylerim

[74]

Tahmīs[*]⁸

1

fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilün

(-.- -) / (-.- -) / (-.- -) / (-.- -)

1

- 1 Sevdigim leb-riz-i şādī itdi bālī gözleriñ
- 2 Añlatır göñlümce şirīn bir me'ālī gözleriñ
- 3 Çünkü olmuş nūr-ı 'ulviyyetle mālī gözleriñ
- 4 Bir zamandır oldı cāsusu 'l-leyālī gözleriñ
- 5 Düşman-ı h̄'āb itdi her şāhib-ḥayālī gözleriñ

2

- 1 Müstenīr olmaḫda ey meh-rū bütün bālā vü zīr
- 2 Gözlerim göñlüm benim de olmasun mı müstenīr
- 3 Seyr iderken çeşmiñi oldum saña ol dem esīr
- 4 Devr-i çeşmāniñda görmem cezbeden ḥālī başīr
- 5 Çok görölmez itse meczūb ehl-i ḥālī gözleriñ

3

- 1 Lāl ider vaşfında hep ehl-i maḫālī gözleriñ
- 2 Söylüyor ḫudsiyyetin kendi o 'ālī gözleriñ
- 3 Pür-şeṭāret olsun ammā ol celālī gözleriñ
- 4 Olmasun pek öyle mest-i läubālī gözleriñ
- 5 Yoksa bī-hūş eyler erbāb-ı kemālī gözleriñ

[75]

⁸ [*] Kezā Mu' allim merḫūmuñ bir ḡazelini

4

- 1 Dāne-çīn-i vuşlat olmaçcün dil-i şebbāz-ı evc
- 2 Dām-ı hüsnünde nişār eyler sirişkin mevc mevc
- 3 ‘Aşq u hecriñ bāl-i ferdimde var olmuş derd zevc
- 4 Şayd-ı bī-kaydıñ olur ‘ālī göñüller fevc fevc
- 5 İn‘ itāf itdikce şayyādu’l-e‘ ālī gözleriñ

5

- 1 İhtisāsātımla āh itmez miyim olmuş yine
- 2 ‘Aşkıma āhım güvāh itmez miyim olmuş yine
- 3 H‘ābdan ben intibāh itmez miyim olmuş yine
- 4 Şubha dek haşr-ı nigāh itmez miyim olmuş yine
- 5 Keşfi müşkil hikmet-i mūli’l-mevālī gözleriñ

6

- 1 Āb-ı nīsān aldı çeşm-i ‘āşık-ı gamgīniñi
- 2 Eyledim nemnāk zūlf-i sūnbül-i müşgīniñi
- 3 Şanki tanzīr eylerim feyz-i hayāt-āyīniñi
- 4 Dür ile sāyeñde tezyīn eyledim bālīniñi
- 5 Gözlerimden itdi taqtīr-i le‘ālī gözleriñ

7

- 1 Çeşm-i efsūnkārıñıñ meşhūrıdır halk-ı cihān
- 2 Ğamze-āmūzende-i şühāndır ol bī-gümān
- 3 Görmedim ‘aynın gören yok ben gibi ey nev-civān
- 4 İnqıtā‘-ı giryeden ümmīdi kessün merdümān
- 5 Çünkü qalmaz fitneden bir lahza hālī gözleriñ

[76]

2

Bu da

mefā' ilün / mefā' ilün / mefā' ilün /mefā' ilün

(.---)/(.---)/(.---)/(.---)

1

- 1 'Avālim hūş-ı sūzān fikr-i āteş-bār hayretde
- 2 Ne sırdır bilmiyor seḥḥārī-i güftār hayretde
- 3 Bu ḥāl-i pür-melālimde bütün efkār hayretde
- 4 Perişān vaşl-ı hicrānında dil dil-dār hayretde
- 5 Devā-sāzın bırakmış ḥālet-i bīmār hayretde

2

- 1 Bütün gün rüyına yāriñ nażar-endāz-ı im 'ānım
- 2 Müşerref olduğımdan iltifātıyla şenā-ḥ'ānım
- 3 Faķat bilmem nedendir gördigimde girye-efşānım
- 4 Tecellīden nedir maķşūdı yāriñ ben de ḥayrānım
- 5 Tecellī-dīde ser-gerdān tecellizār hayretde

3

- 1 İder biñ nāle vü feryād olur vaķtā gönül mehcūr
- 2 Vişāle nā'il olduğda daḥi olmaķdadır maķhūr
- 3 Ne yüzden olsa bī-ārāmdır bāl-i keder-meftūr
- 4 Niçün maķhūr-ı dest-i ibtilādır bī-ḥaber mağdūr
- 5 Nedendir ğadre meyli ṭab' mñ ğaddār hayretde

[77]

4

- 1 Olur    lem bütün gerden-dihi ol zülf-i teşh ri n
- 2 Ne h cet bendine d v neye zenc r-i tedm ri n
- 3 Olurken s neler  m cɡ h  ɡamze-i t ri n
- 4 Niçün bir c na kıysun tiɡ-ı zulmi bir cih n-ɡiri n
- 5 Cih n  ayretde c n  ayretde c n- z r  ayretde

5

- 1 Naşıl    kil bu sırrı kendi kendince  ay l its n
- 2 Ki n kış-fehmi  y  ol neden a z-i kem l its n
- 3  alan mu tar bu yolda y  kimi le  asbi al its n
- 4  l h  hikmet-i  c dı kim kimden su   l its n
- 5 M   eşsir perde-p ş-ı kibriy   ş r  ayretde

[78]

MANZŪMELER

MŪSTEZĀD

mef' ūlū /mefā' īlū / mefā' īlū /fe' ūlūn

(.- -)/ (- -)/ (.- -) /(- -)

mef' ūlū / fe' ūlūn

(- -) (- -)

1 Ey zāt-ı fezā' il-derecāt ey peder-i cān

Ey feyzime bādī

Ey ni' met-i māye-dihi a' zām olan el-ān

Var albde ūādī

2 Tehzīz-i nesīm-i keremiñ lāle-i bāle

Őaçdırmada jāle

Esdikce hayāt-būy o elāf-ı hayāle

Dil dūŐdi bu hāle

3 Āzāde der-āgūŐi-i gehvāre-i amdan

Bu tıfl-ı fu'ādım

Giryān faa oŐamıyor māder-i Őiven

andān-nijādım

4 Peymāne-i hāır nice leb-riz-i feradır

Ben mest-i sūrūrum

Cem' iyyet -i fikrim meyi red-sāz-ı teradır

Āheng-i nūŐūrum

[79]

5 Bu mertebe Һazẓıñ ile faҺrıñ sebebi kim

Yolunda su'āle

Āġāz iderim öylece evşāfiña ben kim

Maqrūn-ı kemāle

6 Yüz güldirecek başka hiç esbāb u maħal yok

Nev-cāhıñız ancak

Rūyumda besāmet ki bu yüzden leme'ān çok

Ben fāħirim el-ħaķ

7 Müjde-res-i yūmn ol Һaber-i Һayr-eşer oldu

Sem' -i dile vaķtā

Bī-tāb idi tebriķe benim nālever oldu

Һasta idi Һayfā

8 'Atf eyleme nūr-ı nıgeh-i 'ayn-ı kuşūrı

Bir merd-i marīze

Kim şimdi şifā buldı da yazdı şu suķūrı

Mānend -i 'arīza

9 Bu yolda 'ubūdiyyetini 'arza çalışdı

'Afv eyle anı sen

Tekdire ezelden beri o gerçi alışdı

Sen eyleme aħzen

[80]

10 Reh-yāb ola yed-būsī-i ‘ālīye bu nāmem
Fikri ile yazdım
Mağşūd eger ibrāz-ı hünernāme-i hāmem
Olsa yazamazdım

11 Tebrīk iderim şafvet-i vicdān ile zātın
Mes‘ūd ide Allāh
Memdūd ola şādī ile ezmān-ı hayātın
Bu dehrde her gāh

12 İnbā iderim hazrete āhır şu ricāmı
Ġavşīyi bırakma
Bir kıat daha sen bu dil-i sūzende adamı
Nār-ı gama yaqma

13 Bākī ola hemvāre ten-i zī-keremiñdir
Ġatm oldı ifāde
Ol bābda vü her hālde veliyyü’n-ni‘amındır
Fermān u irāde

fī10 Ağustos sene 308

[82]

MESNEVİ

2

Ah̄bābımdan Bir Zāt Tarafından Diger Bir Zāta Cevāben Mektüb

meʿ ūlū / mefā' ilū / mefā' ilū / fe' ūlūn

(- -.)(- -.) / (- -.) / (- -.)

1 Ey dāder-i mihr-āverim ey nūr-ı dü dīdem

Meşgūl-i hayāliñle dil-i hūn-çekīdem

2 Gönderdigiñ ol nāme vuşul itdi ne kudret

Gösterdiñ ol āyīnede ruhsār-ı maḥabbet

3 Pāyān-ı taşāvvr idemem ḥazzıma muṭlaḳ

Deryā-yı meserrāta ğariḳ olmuşum el-ḥaḳ

4 Ḥasretle gönül olmuş idi cerḥa-pezirā

Dārū-yı şifāsıyla beni eyledi iḥyā

5 Şirīn kelāmıñla selāmıñ eyle dil-şād

İtmez mi şafā günleriniñ şoḥbetini yād

6 Lāyık mıyım ol medḥe ki şāyān buyurulmuş

İbrāz-ı nezāket ile iḥsān buyurulmuş

7 ' İrfān u zekāda ' acabā mişl ü nazirīñ

Hīç var mı kıyās eyledi ol fikr-i münirīñ

[83]

8 Tagbende-dil oldum saña tã bende dil oldu

Envâr-ı maḥabbetle gönül böylece taldı

9 Gör taşğınımı añla ne tolgundur o bālim

Oı feyz sebebdir buña bī-şübhe maḳālim

10 Evşāfiña cūşān olurum līk tūvān yok

Mümkin degil ifāsı anıñ gerçi süḥan çok

11 Virdiñ bu dil-i ḥasteme iksīr-i lebībim

Nabzımca o şerbet baña hoş geldi ṭabībim

12 Luṭfuñla bilir çünki gönül kendini bā-kām

Her an selāmıñla gel eyle beni hoş-kām

13 Var öyle ḥulūş üzre maḥabbet ki dilimde

Elfāz idemez vezn ile ceryān-ı dilimde

14 Varsun bu sūrūdum der-i iḥsānıña pūyān

Tā ‘arz-ı selām eyleyüp olsun [o da] şādān

15 Bāḳī beni sen eyleme zinhār ferāmūş

Zīrā bu fu’ād olmada firḳat ile medhūş

[84]

MURABBÂ'

1

HAQÎKAT

me^ʔ ʔlũ /mefâ' ilũn /fe' ʔlũn

(- -) / (-.-) / (-.-)

1

1 Ey ƙalbe viren ŧafâ-yı cāvīd

2 Ey dilde nihân olan haqîƙat

3 Ey bâriƙa-sûz-ı fîkr-i hayret

4 Ey mihr-i hafî semâ-yı cāvīd

2

1 Senden alaraƙ bu ƙalb-i kemter

2 Biñ nûr-ı celî-i cân-bahâyı

3 Terk itdi o anda hûy u hâyı

4 Gûyende-i Haƙ oldı yer yer

3

1 İnsân bu ŧafâyı derk ider de

2 Maƙbûli olur mı hiç hayâlat

3 Haƙƙıyla haqîƙati bilen zât

4 Ğaflet iderek dūŧer mi derde

4

1 Vaƙtâ ki kûdûr u ğamla ƙoldum

2 Hissimde selâset oldı peydâ

3 Efkârım anıñ iĉün mücellâ

4 Ben 'âŧıƙ-ı her haqîƙat oldum

[85]

[86]

5

- 1 Ben ' aşık-ı her haqıkatim ah
- 2 Qabil mi ana vuquf birden
- 3 Bir bende-i na-tuvaniyim ben
- 4 Olmak ana maksadımdır agah

6

- 1 Lakin bilinir mi hic asla
- 2 Bildirmedi ' alemin ilahi
- 3 Zati da olur bunuñ guvahi
- 4 Keyfiyyet-i Hak bilinmiyor ya

7

- 1 Ya Rab ne ' aceb sera' irin var
- 2 Keşfinde ' ukul-i zi-tule
- 3 ' Alemler ider butun tefevvuh
- 4 ' Acizligi bi-sek oldi Hak var

2

Maqber-i Hu' aheri Ziyarete Giderken Vapurda

mef' ulu /mefa' ilun /fe' ulun

(- -) / (-.-) / (- -)

1

- 1 Aqlatdi beni bu hiss-i agreb
- 2 Aqlatdi beni o hos menazir
- 3 Qarşumda turur idi mekabir
- 4 Görmezdi gözüm cihani ya Rab

[87]

2

- 1 Her şey fenāya müncer āhîr
- 2 Bākî nazarıyla bakma zinhār
- 3 Ey merd-i Hudā-perest her bār
- 4 Āşārı ‘uyūna kıl mezāhîr

3

- 1 Yokdur bunı bilmeyen bulunmaz
- 2 Lâkin ne bu hırş-ı nefis ü dünyā
- 3 İşte bu söze cevāb ola
- 4 Āyā ne için neden bulunmaz

4

- 1 Gelmekte cihāna yüz biñ ādem
- 2 Bir anda yine gider beķāya
- 3 Bu āmed ü reft-i bî-nihāye
- 4 Elbet kesilir gelir de bir dem

5

- 1 Baķ bahre aķar da belli olmaz
- 2 Saḥî-nazar olma taḥtî-cūşān
- 3 ‘Ömrüñ güzerānın eyler i‘lān
- 4 Virāne-i ten temelli olmaz

6

- 1 Cūş itdi gözümde eşk-i ḥasret
- 2 Ta‘rif idemem o rütbe aḥzen
- 3 Elden gidüp ihtiyār birden
- 4 Bir tāzeye mâtem itdim elbet

[88]

7

1 Yā Rab ne bu vaż' -ı hikmet-āmūz

2 Yā Rab bu ne hāl-i hayret-āver

3 Mağber görünür cihān ser-ā-ser

4 Dīdemde olup da firqat-āmūz

8

1 Geldikçe hayāle kabır-i muzlem

2 Bī-neş' e vü bī-ķarār olur dil

3 Giryem ile cūy-bār olur dil

4 Çeşmimden aķar o nehr-i muzlem

[89]

TERCÎ-İ BEND

Mağber-i Hâherde

fâ' ilâtün / fâ' ilâtün / fâ' ilün

(-.- -) / (-.- -) / (-.- -)

1

- 1 Ey benim hemşîre-i nâzik-tenim
- 2 Hâsretiñle âh kîm sîne-zenim
- 3 Rûhuñı ta' cîz ider mi şîvenim
- 4 Meşhedîñ hûn-bâr ider çeşmim benim
- 5 Gel uyan ey hâher-i haqq-me'menim
- 6 Rûy-mâl-i bîr-i hâk-i ahenim

2

- 1 Gitmiyor gözden hayâlîñ rûz ü şeb
- 2 Firqatiñle ağlıyor mâderle eb
- 3 Târûmâr-ı fikrete olduñ sebep
- 4 Cümlemiz haşretle olduğ beste-leb
- 5 Gel uyan ey hâher-i haqq-me'menim
- 6 Rûy-mâl-i bîr-i hâk-i ahenim

3

- 1 Bir tezelzül geldi kabriñden baña
- 2 Şallanır dîdemde dünyâ-yı fenâ
- 3 İstemem 'ayş-ı hayâtı bî-bekâ
- 4 Sen şehîdsin ben kurbânım saña
- 5 Gel uyan ey hâher-i haqq-me'menim
- 6 Rûy-mâl-i bîr-i hâk-i ahenim

[90]

4

- 1 Bir cevābıñ yok mıdur Allah için
- 2 İnbisât-ı kalb-i zücret-gâh için
- 3 Giry-e-i çeşm-i esef-âgâh için
- 4 Kıabriñe geldim bugün ben âh için
- 5 Gel uyan ey h̄âher-i haqq-me'menim
- 6 Rûy-mâl-i bîr-i hâk-i ahenim

5

- 1 Ey mezâr eyler dü dîdem intizâr
- 2 Rûyımı bir kerre göster ey mezâr
- 3 Sen açıl mādâm açılmaz gül-izâr
- 4 Âh itdirme baña feryād u zâr
- 5 Gel uyan ey h̄âher-i haqq-me'menim
- 6 Rûy-mâl-i bîr-i hâk-i ahenim

6

- 1 Zülmet-âbâd oldu her bir yer yine
- 2 Mağberinden çıkmıyor h̄âher yine
- 3 Gelmiyor gerçi giden dil-ber yine
- 4 Turmayup Ğavşî hitâb eyler yine
- 5 Gel uyan ey h̄âher-i haqq-me'menim
- 6 Rûy-mâl-i bîr-i hâk-i ahenim

[91]

MURABBA‘

3

Ḥazān-dīde Bir Bāğçede

mefā‘ ilün / mefā‘ ilün / mefā‘ ilün /mefā‘ ilün

(.- . -) / (-. -) / (-. -) / (-. -)

1

- 1 Gelince ğamlı nemli demler olmada cihān bütün
- 2 Medār güft-güy-ı şā‘ irān u ‘ aşıkān için
- 3 Göñül de ğamlıdır öbür bahāra qaldı çok düğün
- 4 Ḥazāndan ḥazīndir ṭabī‘ atım benim bugün

2

- 1 Şecerleriñ şemerleri bitüp döküldi berg-i gül
- 2 Dikenler oldı gül yerinde rû-nümā acır göñül
- 3 Egerçi pür-ḥazen olur bu ḥāle her dil-i recül
- 4 Ḥazāndan ḥazīndir ṭabī‘ atım benim bugün

3

- 1 Şarardı şoldı reng-i gül nevāsı bitdi bülbülün
- 2 Şükûfe-zārlarda yoq şafāsı büyü sünbülün
- 3 Çalındı taş üzere bu zamānda sāğarı mülün
- 4 Ḥazāndan ḥazīndir ṭabī‘ atım benim bugün

4

- 1 Benim sevimli kuşlarım ne yerde āşiyāneñiz
- 2 Niçün görünmez olduñuz ne oldı hoş terāneniz
- 3 Cihānı kaplayan ğam-ı ḥazān ise bahāneniz
- 4 Ḥazāndan ḥazīndir ṭabī‘ atım benim bugün

[92]

5

- 1 Bu yerleriñ bahāsı yoǵdı ol zamān bahār idi
- 2 Şoluǵ çemenle şimdi örtülen şu lāle-zār idi
- 3 O an ki sevgilimle gezdigim dem-i mesār idi
- 4 Һazāndan Һazīndir Һabī^c atım benim bugün

6

- 1 Һabī^c idir meḥ-i hayātımıñ ufūli ey Һudā
- 2 Bilir miyim faǵaṭ ne dem gider emānetim saña
- 3 Bahārı görme bir daha naşīb ider misin baña
- 4 Һazāndan Һazīndir Һabī^c atım benim bugün

7

- 1 Şavurdı berg ü bārımı taḥavvūlāt-ı rūzigār
- 2 Bahārımıñ Һarāveti de ҡalmaz āh pāyidār
- 3 Cihānda yoǵ zevāle mā'il olmayān bu āşikār
- 4 Һazāndan Һazīndir Һabī^c atım benim bugün

[93]

MESNEVİ

2

Kañlıca Körfezinde Bir Gice

mef' ülü /mefā' ilün /fe' ülün

(- -.) / (-.-) / (- -)

1 Dehşet yağıyor cihān-ı fikre

Zulmet gelir āsumān-ı fikre

2 Mużlim o kadar sehāb-ı ümmīd

Ālāmımı eylemekde tezyīd

3 Kar kara iner bu leyl-i hicre

Yok hātıme de siyāh-ı fecre

4 Ben āh ğarīb ü bī-nevāyım

Hāqqā ki o rütbe pür-şadāyım

5 Bir yanda hāzīn öterdi bülbül

Bilmem nerede ne yandadır gül

6 Heybetli çınar altı olmuş

Mesken baña sā' at altı olmuş

7 Altında oturmuşum anıñ ben

Bu şi' ri okur tururdum aħzen

[95]

8 Şebnem iniyor idi semādan
Ben hicr ile giryeler iderken

9 Dem şīşesi öñde vardı zīrā
Pür-cūş idi dīde-i keder-zā

10 Ağyār ki yokdı sağda solda
Söylenmege başladım şu yolda

11 "Beynim yanıyor nedir bu hālet "
"Hayret veriyor baña haķīķat "

12 "Ser-maķber-i ye's-i fikret olmuş "
"Hissim ki defīn-i riķķat olmuş "

13 "Ey ten ne ķadar mażik imişsin "
" Gerçi baña sen refīķ imişsin "

14 Senden dilerim ki it beni sen
"Āzād ile bī-mekāna erzen "

15 "Ben ķurtulayım bu dār-ı ğamdan "
"Aç sīneñi yoksa yırtarım ben "

16 "Lākin bu konuşduğım bu sözler "
"Āyā kime ağlıyor bu gözler "

[96]

[97]

17 "Bir şavt ile bir vücūd vardır "

"Bir nâliş-i ğam-nümūd var[dır] "

18 "Kim söyledi de kim itdi ıŝġā "

"Kimden kimedir bu şavt-ı bālā "

19 "Bī-şek degilim o söyleyen ben "

"Gūyā olan āh kim femimden "

21 "Vardır o mükellim-i Eḥad-nām "

"Kim yokluĝum eylemiŝdir i' lām "

22 "Ben yok o var elbet öyle söyler "

"Eş'ār-ı ḥaḳīḳat ü sır eyler "

23 "Zātı yine aḥz ider o sırrı "

"Yok başkası añlasun bu fikri "

24 Yā Rab ne bu dehşet-i tefekkür

Ḥayret beni itdirir teḥaccür

25 Ey ṭālib-i vaşl-ı cān diñle

Esrār-ı derūn nihān diñle

26 Ney mişli ider gönül teĝannī

Ḥubb-ı ezeli ider temennī

[98]

- 25 Terk eyleyelim sivâyı el-ḥaḳ
Tâ biz olalım o yâre mülḥaḳ
- 26 Yek-ten olalım seniñle biz gel
Biz maḥv-ı vücūd itmişiz gel
- 27 Bir şem‘a-i ‘aşḳdır fu‘ādım
Fânūs-ı maḥabbet oldu adım[*]⁹
- 28 Seyr eyle o nūr-ı yâri dilde
Bir zerresidir olan bu dilde
- 29 Mużmer de degil baḳıñ hüveydâ
Peydâdır o dir miyim süveydâ
- 30 Bî-şübhe anı görür o çeşmân
Kim nefsine olmaya nigh-bân
- 31 Meydân-ı ‘ademde görme vardır
Ol nūrı o demde görme vardır
- 32 Yoḳ ol var olursın ol zamân sen
Bu fikrime gel inan inan sen
- 33 Çeşmiñdeki şirk çirkini sil
Gör kendiñi şoñra sensin ol bil
- [99]

⁹ [*] İsim demek olan "ad"

Bir Bâğ Hâtırası

mef' ulü /mefâ' ilün /fe' ulün

(- -.) / (-.-) / (-. -)

1 Sevdâ-yı sevâd-ı çeşm-i dil-dâr

Nür-âver-i kalb olurdu her bâr

2 Tütmekde gözümde tütüyâsı

Fikrimde hayâl-i bâ-şafâsı

3 Çoğdan beri görmedimdi yâri

Az kalmış idi diliñ qarârı

4 Âmâde-i emr idim vişâle

Müştaş idim o gül-cemâle

5 Peyki o mehiñ getirdi nâgâh

Bir nâme-i da' vet-i penâgâh

6 Tesrîr-i fu'âda kıldı himmet

İtdi beni reh-rev-i icâbet

7 Oldum harem-i vişâle vâşıl

Oldum kerem-i nigâha nâ'il

8 Şâdî ile eyledik te' ânuk

Hasret-zedelik idüp telâhuk

[100]

- 9 Çıkdık o perīyle bāğzāra
Maḥsūd olurdu ŧeb nehāra
- 10 Bir bāğdı cibāl ile taş ardı
Bir tağdı ki anda cū taşardı
- 11 Bir yaz gicesiydi öyle berrāk
İtmiş idi nūr-ı feyz-i Ḥallāk
- 12 Toğmuşdı semāda māh u aḥter
Bir ma‘ reż-i nūr idi o manzar
- 13 Ol bāğ idi ŧanki ‘ adn-i ḥaḍrā
Pīrāste zümürüd ile her cā
- 14 Eşcār yeşil yeşildi evrāk
Lāl olma degildi kayd-ı ‘ uşşāk
- 15 Yok yok idiyor ḥaḥā bu ḥāmem
Taḥrīre degil sezā bu ḥāmem
- 16 Taḥrīre de olsā ḥāme lāyık
Tavşīfe olur mı kādīr artık
- 17 Ta‘ rīf idemem o reng-i ḥoşı
Başımdan alup götirdi ḥūşı

[101]

18 Yıldızladı bāgı nūr-ı māvī

Arz oldu felek ile müsāvī

19 Bilmem ki ne reng oldu hāşıl

Mā'ıyle yeşil olup da zā'il

20 Esmekte idi nesīm-i hoş-bū

Yārim de yanımda var ne hoş bu

21 Kōl kōlda gözümde vech-i mehde

Gezmekte idik o seyrgehde

22 Ol yār ile eyledik muḥabbet

Ḥaylice de geldi bāla rikḳat

23 Tehzīz-i lisān-ı 'aşq u vuşlat

İtmekte devām iderdim elbet

24 Baḥş eyler idim leṭāfetinden

Vech-i meh-i yāriñ āfetinden

25 Meftūnlığım añlayup da ol yār

Va' d eyler idi vişāli tekrār

26 Pek tatlı idi o hoş kelāmı

Nezdimde ider iken hırāmı

[102]

- 27 Ğaşı-āver olurdı sem^ç -i cānım
Tıydıkca sözün gidüp tüvānım
- 28 Müstağrağ-ı zevk u şevk iderim ben
Hayretver-i hiss-i ^ç aşk idim ben
- 29 Bir hayli güzeldi böyle sū sū
Şenlendi anıñla bāğ-ı dil-cū
- 30 Fecr oldı muhabbete ki māni^ç
Ayrılma belāsı oldı vāki^ç
- 31 Güc hāl ile eyledim vedā^ç ı
Ālāmı bu hāl oldı dā^ç ĩ
- 32 Gönlümde buhūr-ı ğam taşırdım
Bir kat daha eşk ile taşırdım
- 33 Qaldı o civārda evinde
Ben oldum uzak uzak revende
- 34 Dil-ḥūn idim ol zamān ben işte
İtdi beni terk ol ferişte
- 35 Geldim yine dār-ı ḥüzne nālān
Beytü'l-ḥāzen-i dil oldı tālān
- [103]

36 Bir sāl hayāl ile tesellī

Buldum ne ġarīb imiş tecellī

37 Bilmem ne sebeble görmedim ben

Yār oldu neden nihān benden

38 Hātırladım ol şafālī bezmi

Ol sūya ‘azīmet eylemem mi

39 Geldi yine ‘ayn-ı vaqt-i şoĥbet

Gitdim anı görmeye ĥaĥīkat

40 Lākin bu gidişde oldum aĥzen

Bāġ u çemen oldu dār-ı řīven

41 Zīrā bu sefer o yerde cānān

Yoĥdur naşıl eylemem ben eġān

42 Dünyā görünür gözümde muzlim

Dūr-āver olur bu re’s ü çeřmim

43 İtdim anı cüst-cū çoĥ evĥāt

Yoĥ bulmaya çāre ĥiç heyhāt

44 Ey ‘ālem-i zümürüdīn o nerde

Ben yalnız olur muyum bu yerde

[104]

[105]

45 Söyle nerede o dil-şikârim

Söyle nerede benim nigârım

46 Bir şavt-ı mehîb-i hâtifü'l-ğayb

Berq-âver olup da gûşa bî-rayb

47 İtdi şu zemînde baş-ı güftâr

"Gülzâr-ı beqâya gitdi dil-dâr "

48 Bâğlar beni bağlar oldu eyvâh

Taglar dili dâğlar oldu eyvâh

49 Beynim hedef oldu tîr-i ye 'se

Qan tıldı firâq ile bu re 'se

50 Cûş eyledi bahr-i fikr-i pür-ğün

Keşti-i vişâl anda medfün

51 Muşluğını açdı çeşme-i çeşm

İcrâ-yı dem itdi rûya pür-ğaşm

52 İqlîm-i vücûda geldi lerze

Mazhar ki degildi bâl-i fevze

53 Dil pür-ğalecân dilse nâlân

Mağv oldu kuvâ-yı cism-i bî-cân

[106]

54 Derdimle çıkardı āh-ı serdim

Derdim teni hāke āh serdim

55 Bir h̄'āb-ı elīmde idim ben

Rü'yā-yı vaḥīmde idim ben

56 Āyā ne idi o gördigim şey

Bilmem degilim o demde ben ḥay

57 Şarşıldı benim sebep oldu

Gül-berg-i ümīd-i vaşl şoldı

58 Şu yerde ki ben ġarībim eyvāh

Dünyā da degil midir fenāgāh

59 Ben gitmeliyim o yāre bī-şek

Lāzım mı bu derd-i dehri çekmek

60 Al cānımı ey İlāh-ı 'ālem

Bu ḥāle naşıl ṭayansun ādem

61 "Maḥviyyet içinde bir esīri

Ḥikmet ne yaşatmada " dinir mi

62 "Gerdende [bu] ḥükm-i ḳudretim āh

Bī-rūḥ da çekdir[me]sin Allāh

[107]

4

mefā' ilün / fe' ilātün / mefā' ilün / fe' ilün

(. - -) / (. . - -) / (. - -) / (. . -)

1 Derin maḥūf uçurumlar içinde bir lāne
Göründi dīdeme bed' itdim āh u efgāna

2 K̄aranlığa kayalıklarsa virdi şiddet-i reng
Siyāh itdi cihānı bütün siyāhī-i seng

3 Uçar nazarda hezār-ı ḥayāl-i fevt amān
Tolar hemān gül-i çeşm üzre şebnem-i cereyān

4 Degil mi dehr uçurumlar degil mi lāne beşer
Hezār-ı cāna degil mi o lāne āh maḡar

5 Evet bu böyle faḡaḡ boş derūnı bu yuvanıñ
Ne sūya gitdi biraḡdı ḡarīmi āh anıñ

6 Fenā nihāyetidir bu ' avālimiñ el-ḡaḡ
Bidāyetiyle müsāvī zamān gelüp olacaḡ

[108]

BİRKAÇ KİT' A

1

mefā' ilün / mefā' ilün / mefā' ilün / mefā' ilün

(.---) / (.---) / (.---) / (.---)

1 Derün âteş birün âteş dü çeşmim mağz u ser âteş

Bu âteşhâne-i tende gönül dūzaḥ-nişān oldu

2 Yanıktır kalb-i nā-şādım ezelden âteş-i gamla

Kerem kı1 büsbütün yandırdı nārîñ pür-figān oldu

2

fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilün

(.-.-) / (.-.-) / (.-.-) / (.-.-)

1 Eşk-i memlūhumla çarḥ-ı dīde dā'im dönmede

Āsiyābı āb-ı deryā gerçi tedvīr eylemez

2 Bir daḳıḳa rāḥatım yok vaşlıñı endīşeden

Bāli bend itmiş cemālîñ kār-ı zencīr eylemez

3

fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilün

(.-.-) / (.-.-) / (.-.-) / (.-.-)

1 Ehl-i derde şorma kim derdiñ nedir fehmi t buni

Herkesin 'ālemde bir derd-i derūnı vardır

[109]

2 Gördüğü her dāhiki ma`nāda ḥandān şanma sen
Gülse de vechi fu`ādı belki giryezārdır

4

Bir Taşvīr Zahrına Yazılmışdır

mefā`ilün / fe`ilātün / mefā`ilün / fe`ilün

(. - .-)/(. . - -)/(. - . -)/(. . -)

1 Düşüp düşüp de bu taşvīre `atf-ı `ayn-ı peder
Tonuḡ tonuḡ görünür bunda ḥāl-i zār-ı püser

2 Baḡup baḡup idiyor ārzū-yı vaşl-ı peder
Aḡup aḡup da o sūya sümüt-ı nūr-ı nazār

4

Bu da

fā`ilātün / fā`ilātün / fā`ilātün / fā`ilün

(-. - -)/(-. - -)/(-. - -)/(-. -)

1 Eylemiş gūyā teccsüm bunda resm-i ihtirām
Bir nazār ḡıl şūret-i timşāle gör manzarı

2 İntizār eyler mülāḡāta dü çeşm ol sūyda
Yādigār itdim saña bu levḡa-i ḡüzn-āveri

5

fā`ilātün / fā`ilātün / fā`ilün

(-. - -)/(-. - -)/(-. -)

1 K̄ıble-i albe ıl sen istibāl
Olmadan aflet ile arız-ı mevt

2 unki mi'rāc-ı m̄'min̄indir o
" Acelū bi'-alāti able'l-fevt "

6

fā' ilātūn / fā' ilātūn / fā' ilātūn / fā' ilūn

(-.- -)/(-.- -)/(-.- -)/(-.- -)

1 āy biyārīd pey-ā-pey ki besī mi āyīm
Geri k̄nūn-ı dil-i mā ne-ūnīn serd āver

2 Ez leb-i la' l cūdāyīm ü arābīm arāb
Neve-dārīm be-āy-ı tū be-cāy-ı dilber¹⁰

OÑ

[110]

¹⁰ Öyle ay iesimiz var ki durmadan ay getirin. Bizim gönül ocaımız öyle souk deil ama getirin. Lal dudaktan ayırırız ve harabız, harap! Dilber yerine senin ayınla neeleniriz.

Tablo 2: Vezinler

Vezinler	K.	T.	G.	Ter.	Tah.	Müs.	Trc.	Mes.	Kt.	Mur.
	2	33	39	2	2	1	1	6	6	4
Fä' ilätün Fä' ilätün Fä' ilätün Fä' ilün	2	11	14	2	1	-	-	-	4	1
Fä' ilätün Fä' ilätün Fä' ilün	-	1	-	-	-	-	1	-	1	-
Fe' ilätün Fe' ilätün Fe' ilätün Fe' ilün	-	2	2	-	-	-	-	-	-	-
Fe' ilätün Fe' ilätün Fe' ilün	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
Fä' ilätün Fä' ilün	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Mefä' ilün Mefä' ilün Mefä' ilün Mefä' ilün	-	9	3	-	1	-	-	-	1	1
Mefä' ilün Fä' ilätün Mefä' ilün Fä' ilätün	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-

Mefā' ilün Fe' ilätün Mefā' ilün Fe' ilün	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-
Fä' ilätün Mefā' ilün Fe' ilün	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Mefā' ilün Fe' ülün Mefā' ilün Fe' ülün	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Mefā' ilün Mefā' ilün Fe' ülün	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Müfte' ilün Mefā' ilün Müfte' ilün Mefā' ilün	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Mef' ülü Mefā' ilü Mefā' ilü Fe' ülün	-	-	3	-	-	-	-	1	-	-
Fe' ülün Fe' ülün Fe' ülün Fe' ül	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-
Müstef' ilün Fä' ilün	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-

Müsteḥ ilün										
Fā' ilün										
Müfte' ilün	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Müfte' ilün										
Fā' ilün										
Mef' ulü	-	-	2	-	-	-	-	1	-	-
Fā' ilätü										
Mefā' ilü										
Fā' ilün										
Mef' ulü	-	1	2	-	-	-	-	-	-	-
Fā' ilätü										
Mef' ulü										
Fā' ilätü										
Mef' ulü	-	-	-	-	-	-	-	2	-	2
Mefā' ilün										
Fe' ulün										
Mefā' ilün	-	1	2	-	-	-	-	-	-	-
Fā' ilätün										
Mefā' ilün										
Fā' ilün										
Mef' ulü	-	1	2	-	-	-	-	-	-	-
Fā' ilätün										
Mef' ulü										
Fā' ilätün										
Mütefā' ilün	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Mütefā' ilün										
Mütefā' ilün										

Mütefā' ilün										
Müfte' ilün	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Fā' ilün										
Müfte' ilün										
Fā' ilün										
Fe' ilätün	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Mefā' ilün										
Fe' ilün										
Mefā' ilün	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Fe' ilätün										
Mefā' ilün										
Fe' ilün										
Mef' ülü	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
Mefā' ilü										
Mefā' ilü										
Fe' ülün										
Mef' ülü										
Fe' ülün										

SONUÇ

Yaptığımız bu çalışma esnasında Şevket Gavsî'nin hayatını , bağlı olduğu tarikatı, Gülzâr- 1 Şebâb'ın transkripsiyonlu metnini ve incelemesini ortaya koymaya çalıştık. Çalışmanın sonucunda şu kanaatlere vardık:

Muhtelif kaynaklardan Gavsî'nin hayatı ve mûsikîşinaslığı ile ilgili bilgiler elde ettik. Bu bilgilerin çok kısa ve yetersiz olması sonucu incelediğimiz eserden hareketle, şâirin hayatı, kişiliği ve edebî kişiliği hakkında bilgiler oluşturduk. Bunlara göre Gavsî Mevlevîlik tarikatına mensup tasavvufî neşve çerçevesinde de şiirler yazan mûsikîşinas bir şâirimizdir.

Gavsî' nin çeviriyazıya aktarıp incelediğimiz eserinden hareketle Dîvân edebiyatı geleneğine, dîni ve tasavvufî konulara hakim olduğunu, Mevlevîliğinin de etkisiyle Farsçayı iyi derecede bildiğini söyleyebiliriz. Şâir, dönemin kültürel, edebî, tarihî, dinî vb. konularında oldukça bilgili olmakla birlikte bu bilgilerini şiirlerine de yansıtmıştır. Eserinde bazı şiirleri halkın anlayabileceği sade ve açık bir dille yazılmışken bazı şiirlerinde tamlamalı Farsça kelimelerin ağırlıklı olduğu ağır bir dil kullanmıştır.

Şâirin hemen hemen bütün edebî sanatları eserinde başarıyla kullandığını söyleyebiliriz. Bunları kısaca inceleme bölümünde örneklerle gösterdik. Gavsî eserinde birçok nazım şekli kullanmıştır. Kasîde, tarih, gazel, kıta, mesnevi, müstezad, terbî, tahmis, terci-i bent ve murabba olmak üzere on nazım şekline yer vermiştir. En fazla gazel nazım şeklini tercih etmiş olan şâir, çok sayıda da tarih yazmıştır. Nazım türleri arasında münâcât, na't ve methiye bulunmaktadır. Vezin konusunda da geleneğe bağlı kalan ve en çok kullanılan kalıpları tercih eden şâirin şiirlerinde aruzu uygulamada birkaç şiiri hariç, genel olarak başarılı olduğunu söyleyebiliriz.

Bunlara ilaveten bu çalışmanın asıl önemi Gülzâr-ı Şebâb'ın ilk defa çeviriyazıya aktarılmasıyla bilim dünyasına ve kültürümüze kazandırılmış olmasıdır. Çalışmadan hareketle denilebilir ki Şevket Gavsî Osmanlı şiirinin son dönemine yetişmiş, ince ruhlu, Klasik Türk şiiri, Tanzimat ve Servet-i Fünûn geleneklerinden etkilenmiş, bunlardan yararlanarak kendine has bir tarz oluşturmuş bir şairdir.

KAYNAKÇA

- ANDI, M. Fatih, **Servet-i Fünûn'a Kadar Yeni Türk Şiirinde Şekil Değişmeleri**, Kitabevi, İstanbul 1997.
- Asaf Halet Çelebi, **Asaf Halet Çelebi'nin Defter-i Meşahir'i**, Haz. İsmail KARA vd., Zaman Kitap, İstanbul 2006.
- BANARLI Nihat Sami, **Resimli Türk Edebiyatı Tarihi**, C:I, Milli Eğitim Basımı, İstanbul 1971.
- DENİZ, Sebahat, **Tecellî Dîvânı**, Veli Yayınları, İstanbul 2005.
- DEVELLİOĞLU, Ferit, **Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat**, Aydın Kitabevi Yayınları, Ankara 2005.
- DİLÇİN, Cem, **Örneklerle Türk Şiir Bilgisi**, Ankara Türk Dil Kurumu, Ankara 1983.
- Enderun Yayınları, İstanbul 1992.
- ERGUNER, Süleyman, **Rauf Yekta Bey**, Kitabevi, İstanbul 2003.
- GÖLPINARLI, Abdülbaki, **Mevlâna'dan Sonra Mevlevîlik**, İnkılap Kitabevi, İstanbul 1953.
- HANÇERLİOĞLU Orhan, **İslâm İnançları Sözlüğü**, Remzi Kitabevi, İstanbul 1984.
- HAYBER, Abdülkadir, vd., **Muallim Naci'nin Şiirleri**, Milli Eğitim Bakanlığı, Ankara 1997.
- İNAL, İbnülemin Mahmut Kemal, **Son Asır Türk Şâirleri**, C:I, Dergâh Yayınları, İstanbul 1988.
- İNAL, İbnülemin Mahmut Kemal, **Hoş Sada**, Türkiye İş Bankası Yayınları, Ankara 1958.
- İPEKTEN, Haluk, **Eski Türk Edebiyatı Nazım Şekilleri ve Aruz**, Dergâh Yayınları, İstanbul 2004.

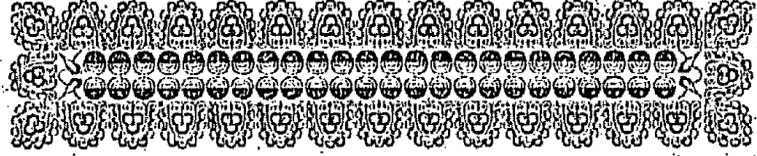
- KABAKLI, Ahmet, **Türk Edebiyatı**, C:II, Türk Edebiyatı Vakfı Yayınları, İstanbul 2002..
- KARAGÖZ, İsmail, **Dinî Kavramlar Sözlüğü**, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, Ankara 2005.
- KAYA, Bayram Ali, **Osman Nevres ve Dîvânı**, Gökkuşbu Yayınları, İstanbul 2007.
- KAYA, Bayram Ali, **Tekke Kapısı Yenikapı Mevlevihanesi'nin İnsanları**, Zeytinburnu Belediyesi Kültür Yayınları, İstanbul 2012.
- KÖPRÜLÜ, Fuat, **Türk Edebiyatı Tarihi**, Akçağ Yayınları, Ankara 2003.
- KURNAZ, Prof. Dr. Cemal, ÇELTİK, Dr. Halil, **Divan Şiiri Şekil Bilgisi**, H yayınları, İstanbul, 2010.
- KÜÇÜK, Sezai, **19. Asırda Mevlevilik ve Mevleviler**, Tez Doktora, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Temel İslam Bilimleri Anabilim Dalı, İstanbul 2000.
- MENGİ, Mine, **Eski Türk Edebiyatı Tarihi**, Akçağ Yayınları, Ankara 1999.
- MERMER, Ahmet, vd., **Osmanlı Şiirinde Mevlâna Övgüleri ve Mevlevîlik Unsurları**, Türkiye Diyanet Vakfı, Ankara 2009.
- OLGUN, Tahir, **Edebiyat Lügati**, Haz. Kemal Edib Kürkçüoğlu, Enderun Kitabevi, İstanbul 1973.
- ONAY Ahmet Talat, **Açıklamalı Divan Şiiri Sözlüğü**, Birleşik Yayınevi, Ankara 2007.
- ÖZALP, Mehmet Nazmi, **Türk Mûsikîsi Tarihi**, C:II, Müzik Dairesi Başkanlığı Yayınları, Ankara 1928.
- PALA, İskender, **Ansiklopedik Dîvân Şiiri Sözlüğü**, Kapı Yayınları, İstanbul 2004.
- PARLATIR, İsmail, **Recaizâde Mahmut Ekrem, Hayatı, Eserleri, Sanatı**, Atatürk Kültür Merkezi Yayınları, Ankara 1995.
- PEKOLCAY, Necla, **İslami Türk Edebiyatı**, Kitabevi Yayınları, İstanbul 1996.

- REDHOUSE , James W., Turkish and English Lexicon, Librairie Du Liban Beirut, Printed in Lebanon, Constantinople 1890.
- SÂMÎ, Şemseddin, **Kâmûs-ı Türkî**, Çağrı Yayınları, 14. Baskı, İstanbul 2005.
- SÂMÎ, Şemseddin, **Kamûsu'l-Alâm**, Mihran Matbaası, İstanbul 1311.
- SEFERCİOĞLU, Nejat, **Nev'i Dîvân'ın Tahlili**, Akçağ Yayınları, 2. Baskı, Ankara 2001.
- ŞAHİN, Adem, **Peyam-ı Edebi, İnceleme- Metin Fihrist**, Tez Yüksek Lisans Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Erzurum 2002.
- TANPINAR, Ahmet Hamdi, **19 uncu Asır Türk Edebiyatı Tarihi**, Çağlayan Kitabevi, İstanbul 2003.
- ULUDAĞ, Süleyman, **Tasavvuf Terimleri ve Deyimleri Sözlüğü**, Kabalcı Yayınları, İstanbul 2001.
- ÜNGÖR, E. Ruhi, **Türk Mûsikîsi Güfteler Antolojisi**, C:I, Eren Yayınları, İstanbul 1981.
- ÜNVER, İsmail, **XIX. Yüzyıl Dîvân Şiiri**, Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Dergisi, C: XXXII, Ankara 1988
- YAKIT, İsmail, **Türk İslam Kültüründe Ebced Hesabı Ve Tarih Düşürme**, Ötüken Neşriyat, İstanbul 1992.
- Yeni Tarama Sözlüğü**, Düz. Cem, Dilçin, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 1983.
- YILMAZ, Mehmet, **Edebiyatımızda İslâmî Kaynaklı Sözler Ansiklopedik Sözlük**,
- ZAVOTÇU, Gencay, **Divan Edebiyatı Kişiler-Kişilikler Sözlüğü**, Aydın Kitabevi, Ankara 2006.

EKLER

Ek-1: Gülzâr-I Şebâb

Tabirler

158093

تقریضلر

شعر ایله نایمکی ابقایه چالش
زنده در شعر ایله دائم ابرار
وارمیدر قیمتی جانسز جسدك
جسد عالمه جاندر اشعار

معلم فیضی

*
* *

رنکین او قدرکه دینسه لایق
کلزار شبابه تازه برکل
آهنك ایله اولدی کلک غوثی
کلزار شبابه قارشى بلبل

محمد مهمل

*
* *

یعنی او «برابر» شعر و نثرین
ایتمش بجه بیاك شكوفه سدا

§

سز، غنچه باغ شاعریت ؛
یوق ؛ کاشن نظم نوهزادی

بو زمزمه‌لر ایلرکه ایما

وار سزده غم و سرو ساری

§

غورنی ا بو، نشانه دهادر

ایزاک لمة فجر اعتلادر

فکر تده علامت غادر

آئیده‌کی فیضه ابتلادر

§

مستی حقیقه قرینسین ا

بر شاعر حکمت آفرینسین ا

ابن عمر جور دت

حقیقه قرینسین ا

تغطیر ایلدیور بوی مشام دل و جان
«کلزار شیب» ا که نه قدر قالیه سادر
ای شاعر نورسته ا بو مجوعه کی الحلق

ارکان سخن ایله سه تقدیر سزادر

میل اریب

* * *

هر سیده بر تمایل عیاند تکامله

هر سو یله فیوض هو یلما نما ایله

انسان بو حکم فطرته رعنا نشانه در

بو حکمتیه دلالت فن قاطعانه در

بر نقطه کاله شتاب اوزره کاشات

اول نقطه به توجه ایله بو کسایر حیات

§

«کلزار شیب» ده بو قانون

حقیقه دینیر اولمش اجرا

انتظار ایده جهل اولاره بوی رغبت انا ایستد نازک بیز
 کلکونده نجه بیت اولدجه نده امین بولنده نهم جهرتله
 ارباب ادب و عارفانک انظار خطا نسالینه تقدیریمه
 جسامت ایتیم

غولی

افاده

«کلن ارباب» م برز نلا کوننک نامیه
 فیاضانه بیلد برورشیاب بلوغت اولدیفقی معنیتم
 انجوه سوز اولد اچینده نیایاره بر کولمه، نازک
 نازک فیالارل روی اهنه ازه کتیرمه جک درجده
 معسول کلن نوجوات نهم جسیانک، آهی، طاقی
 کیریرده تات ایده نازک ننگ کلن اربابده
 آهیر بر دلفقی انظار اهنه، منسین ادبک - تویوه
 مقصدیه - منصف اولدجوه جسی نظیریه مظهر
 اولورده - نوردده اوج سنه اول نتر ایتیزیکم (بره
 هو سخم) ده دیدیکم و جهرت - ب نعو تام و ارتقا کوستن
 مکده کوندده کونه کسب استغن اولدیه بیلد جهکی طبیعیه
 «کلن ارباب» ک اجتو الیلدیکی تخیلوت کلرته نری،
 یکنو نوزده شاعر نازک اولاره بیلدیمنده انظاری و

چونکه صنهكبه عوالم مشخون
آدم اولمازهی اكا خیره نون؟
سبك بر اسهك مجلی بر بر
زرمه زه نور تجلی ازهر
عشق ایله سینیهی صدچاك ایدرم
دلی بوجنه ایله بن باك ایدرم
گرچه برآن دكادر خالی
ذکر و فکر كله فو آدم مالی
قالماسون انده سوادن هیچ اثر
طوته سین تاكه بو كوكلده مقرر
اوبله مست اولدم ایچوب بر باده
اوده بر قطره ایدی دریاده
اولدی تاثیر ایله لال اول دهنم
سكا دمسته ایدی هر سختم
وحدتاك وارلق ایله قاندر
وارلنك وحدت ایله داندر

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

ترجمه

ای وجود و عدمك خلاق
قادر و مقدر وحی و باقی
صانع عالم و علام عیوب
غافر الذنب و ستار عیوب
سنسین اول حضرت الله عظیم
سنسین اول واحد و وهاب و کریم
عظم شانکه یان یوقدر
گرچه کوینده و صنهك چوقدر
صنع بی هیکله ایندجه نظر
دیده، علویتهکه حیرت ایدر

مطالع شمس حقیقتند جمال انورک
منبع فیض الدنند چشم احیا بزورک
جمع علم یقینند قاب حکمت مصدورک
مخزن اسرار حقند اول دل وحی آورک
« یا رسول الله یوقدر غایه علویتک »

اسمکی تجیل ایدر جمله ملک افلاکده
وار اشارت اول حدیث قدسی « اولاک » ده
اولییدک خالق او انماز دی سهاد، خاکده
جمله مخلوقات حیراندر سنی ادر آکده
« یا رسول الله یوقدر غایه علویتک »

ای وجودی عالمه رحمت، ای اعلا منقبت
ای حبیب الله ذیشان، ای شه برمرحت
شهبسن ای صاحب موراچ قدر و منزلت
کورمدن کوردی جلاک غوثی برمهصبت
« یا رسول الله یوقدر غایه علویتک »

« اولشم اولدن اول » [*] اطلق
بویله بوسوزلری یازدم انجق
ایشیدن، سوتایلن البت سنسین
سنسین اول صاحب قدرت سنسین
دهنندن سنی تو حیدر ایدن
سنه سنسین سنه سنسین سنه سن

نفت شریف بوی
حیث حقه حل او لشم مایه علویتک
انبیایه ماتخادر سایه علویتک
خال حاتمدر سنک پیرایه علویتک
سایه صالدی عالم اوزره پایه علویتک
« یا رسول الله یوقدر غایه علویتک »

[*] « مورتوا قبل ان تموتوا »

بر شب که مناد میچ انده بیاک روز دلفروز
 چوق شمس و ماه اولو راو شب ایچره ضیا بروز
 بر اولیله نور ایله طولدی که خاک اعتلا
 (بر اخترین سما) دنیلیر سه شایان اکا
 اور مقدمه بحر و بره لعمه سرور و ذوق
 یازلا تندی جهله کوشه تاریکی نور شوق
 عالم بوز و ندی برده انوار اختره
 مانند شمس دوغنده اول تور ایله کره
 کور مشمی کوز بو یولده مسرت جهانده بره
 باعث بو حاله هپ جلوس شاه دهر در
 یعنی مدار فخر شهشاهان زمان
 شاه جهان حضرت عبد الجمید خان
 اول یاد شاه جم جاه بو ملک و ملتیه،
 حقدان عطیه در عادل ایله بو اتمه
 تخت خلافت شرف و بره هزار سال ا
 کورسون عیون هر سنه آیین باکال!

§

باب احسانک عصانه داتا مشکل کشا
 یوز چو بر مزین جینسالار دن ای شفقتسرا
 بنده عصیانله کلام یا محمد مصطفی «صلم»
 قیل شفاعت روز محشر ده کرم ایله بکا
 « یا رسول الله بو قدر فایه علویتک »

مهمه

۱۳۱۰ سنه شری آیین چهارسی هفتده مسیم هفت

شرباری

هر رده بر نشانه حفظ اولدی رونما
 هر سو ده بر ترانه فخر اولدی شوق نا
 هر یان ملع سرور اولقده آن یان
 هر آن نشاط بر توله طولده جهان
 بو مشک آور اولدی روی زمینک فری کوکه
 آیین شهریار آگد بر کن بری کوکه

بر شبک که منداج انده بياک روز دلفروز
 چوق شمس و ماه اولو راو شب ايجره صيا بروز
 بر اوليه نور ايله طولدي که خاک اعتاد
 (بر اختر بن سها) دنيلىر سه ستايان اکا
 اور مقده بخور و بره لعه سرور و ذوق
 بار لا تدي جهله کوشه تاريکي نور شوق
 عالم بوزورندي برده انوار اختره
 مانند شمس دو نموده اول تور ايله کره
 کور متهي کوز بو يوله مسرت جهانده بره
 باعث بو حاله هپ جلوس شاه دهر در
 يعنى مدار فخر شهنشاهان زمان
 شاه جهان حضرت عبد الجيد خان
 اول پادشاه جم جاه بو ملک و مملته،
 حقدان عطيه در عدل ايله بواقته
 تخت خلافته شرف و بره هزار سال!
 کورسون عيون هر سنه آيين باکال!

باب احسانک عصانه دائما مشکل کيشا

يوز چوير مز سبون جيبينسالردن اي شفقتس اا
 بن ده عصيانله کلام يا محمد مصطفى « صلعم »
 قيل شفاعت روز محشر ده کرم ايله بکا
 و يا رسول الله بوقدر فايه علويتک »

۱۳۱۰ سنه سمرقند آيين جهوسي هفتنه مسويه هفتت

شربباري

هر برده بر نشانه حظ اولدي رونما
 هر سو ده بر ترانه فخر اولدي شوق نا
 هر يان ملع سرور اولنده آن يان
 هر آن نشاط بر توله ظولده جهان
 رشک آور اولدي روي زمينک فری کوکه
 آيين شهر يار آنگد بر کن بری کوکه

۳۰۹ منہسی شہر آیین جہاوسی انجورہ ستاپسہ حضرت

مہر وقتناھی

بادشاہ بحر و بر، سلطان دھر منتظم
 تاجدار تخت دولت، شہریار محشم
 حامی دین مبین احمدی، والا نسب
 دادور، فاروق خصمت، حضرت حیدر شیم
 عقل و تدبیر نندہ افلاطونز خاموشدر
 علم و عرفانندہ حیران ابن سینای عجم
 نام نامی شہنشاہیسی طغوز زبیدر
 صیتی عکس انداز آفاق جہان او لقمہ ہم
 مہر بر تو بار در دھره فروغ شوکتی
 شہاہ افکار بر نوری خرد سوز ام
 رویت افزاز تقدم ساحہ آثار دہ
 آئندہ اسلاف عالیشانندہ اول پر ہم

عصر نندہ بولدی عالم بتون فیض وار تقا
 دور نندہ کوردی دندہ ملت فرح، صفا
 اروای تشنگان ایچون امر بلہ سوبسو،
 طاشدی زلال علم و معارف نہ فیض بوا
 دین میندہ حامی معجز اثر در اول
 شرح شریفہ حاکم محکم خیر در اول
 افقر نواز و معذات آور او تاجدار
 ذات کریمی، فاللہ نہمای کردگار
 وصفندہ چوق کلام وار لکن چہ فائدہ،
 بو قدر او سوزگہ ماہو حقیقہ ادا ایبہ
 تصدیعی تراء ایت قلم بیتوز سوزہ فروغ
 ادعیہ جناب شہنشاہہ قیل شروع
 او لاسون مزید عمری سریر نندہ چوق سنین
 حق ایاسون نیچہ سیک سیل اندہ ابد نشین
 غوثی قولی دخی بو نظمہ دعا قیلار
 ہر آن وار اول جہانندہ سن ای شہریار وار

باشلا ای غوثی! دمايه آج سهايه دستكي
 چو نكه مدح شهر ياريسنده عاجز در قلم
 تخت عاليخته بيكار چه نيل بالعاقيه
 بخش زيب و فرا بده اول پادشاه چه خدام!
 و ياد شاههم شو گت و اقبال الله بيكار يشا الله
 چاله سيله اولدي بو نظم بهيتم مختتم

موقوفه

ديك

۱۳۱۰

صديت سطور تبار شاهي ويزدي دهره زيب و فز
 روي دنيا طولاي شوق مسعد الله سر تسر
 حيقدي افلاكه شماع نور عاويت بو شب
 پارلا دي آفاق بردن اولدي هرير ضرق زر
 روز رخشان مني اولشدي سر ايا روي ارض
 نور دن بر كواله در يا خود كه بر شبه قمر

۲

شجيراع عالم آزاد و جودي ملته
 آسمان امته خوزشيد رخشان گرم
 ظل نرذ اندر او خاقان معظم بي كان
 سايه عدلنده عالم اولدي دلسير نعم
 مقنن عثمانيان و قرة العين جهان
 شاه عالم حضرت عينا لطيف محترم
 ايلدي احيا زمانى ملكنى سر تابيا
 اولدي سيرا ب معارف قالدی ملته نعم
 شادمان از جمله اشيو يوم فرخ فاله
 يكر يان عثا نديلر ادعيه خوق اندر دميلم
 جالس تخت اولدي روزه مصداق قدر بو كون
 عين اكبر در جهان روشن بتون مثل ارم
 دلدۀ امت مسرت ياشلري دو كسون بو كون
 اخلاماز دور زنده زيرا ريح ايله كور من الم
 بويلاه بر خشكار ملك قيمته نعم الشرف
 اولمش بنده سر اسر ايلرز فخر اعلم

اوبله بر تخمیز ایدلادی کره دوار ارض
خطه بخشای نجوم سائره اولس دوزر

قلب فیضانده آیین جانوسیه اناک
پاک بیوک بر حسن مسرویت اولدی جاوه کر

حضرت عبدالحمیدک سایه لطفنده هب
نازل شادی فیض اولوق بوا حسانی پیر

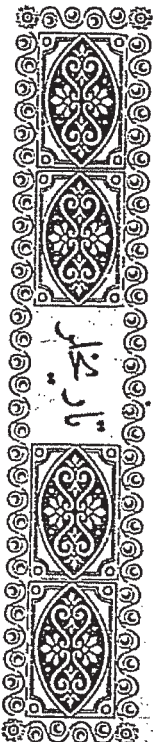
تخت نالیختنه جالس اولدیغی کوندیری
کورمدی چشمان امت ریج و محنت یا کدر

پادشاهم! ایشته متدار در عالم سکا
سعد مات اولدی الطافکله چو نکه مستقر

هر کسه شاملن احسانک سنک هر روز کیم
مظهر انعام شاهانه ک اولور پیر و پسر

عربکی افزون ایندوب اقبالکی ، اجالاککی
دائم اینسون حق تعالی امت اوزره سایه وور

ایلیور هر دم دعای دولتک عوفی قولک
ای شهینشاه جهان ، ای پادشاه بحر و بر!

جناب شهریارک یر تو الطاف واحسانی
بو کون اولدی ینه پیرایه بخش ساحه دنیا
عنایت ، محض حکمتدن او شاهاک کار و افکاری
بو نیکون و یردی کار آگاه بر ذاته معالجا
کهردن اول وزیرک عوفی تاریخچی صدورایتدی
«وقار افزاء صدر عسکری اولدی رضا پاشاه»

۱۳۰۹

§

دینم تاریخچی عوفی نشان حرمتدن بو
«دلیقات آلدی سعد الدین پاشا کسباً مادالیانی»

۱۳۰۹

§

دین و دولت صادق بر ذات کوشش پرورده
اولدی لطف شهرباری شویله جه احسان رفیق

گلدی اشرف ساعت اولدی سهمة وقتا مزه زن
 حفظ ابله رفاص دن اویناتدی کاک آکلی
 غوثیا تاریخی رأس ارتقاعی محتوی
 « نایبه آلدی دقیقه سیخ او میر علی »

۱۳۱۱

§

چیقاردیم سینهدن تاریخ جوهر دارینی غوثی
 « علی بک زینت آلمشدر مادالای لیاقتله »

۱۳۰۹

§

« بر » دوستدی بیگمه غوثی بوتاریخ جوهری
 « میر علی به رتبه نایبه ویردی شاه »

۱۳۱۱

§

محتوی « بر » یعنی غوثی نام تاریخی انک
 « اولدی سعیدالدین پاشای قطایی عنوان فریق »

۱۳۱۱

§

سهای امر دولتمده ضیای سعی برق آور
 او انجم طبع نوزین شمس دولتمدن ولی آلدی
 چیقاردیم « چهار » سنوی دهره کوهر عقدا بدوب تاریخ
 « مریاناک که شان کسب ایشدی اولی اولی آلدی »

۱۳۱۰

§

مخض لطف پادشاهیه بولور عالم فیوض
 بیره مند اولمازنی برزی اقتدار احسانله ؟
 طرح ایدوب « بر » طرز اولاده دیدم تاریخی
 « آلدی ابراهیم بک ثانی اولاشانله »

۱۳۱۱

§

د فتر باللذن اوللاز شوسوزك اخراجي
«اولدی تاریخ نویسی قید جناب ناجی»

۱۳۰۸

§

خدا اجر و مشورتان فزون ایسون انک هر دم
یا قیله قجه قنادیل صلا بو نور لامعه
اکا جو هر کجی تاریخ اوشادی عوئی لامعدر
«جناب رشیدی تعمیراتی جامعده یاقک مو ملر!»

۱۳۰۸

§

بینی مینی قایینی برادره
طوغوب برج شرفدن بنه برماه جهان آرا
منور قیلدی آفاق او مهر آسمان آرا
مه سوال ایچینه زیب گهواره او طفل اولدی
قیله همواره حق نیجه زمان کون و مکان آرا

حقیقی دهبا» لذن اکا تاریخ تام
«ثالثه محمود بک آلدی عزله»

۱۳۱۱

§

مهرم «تاریخ نویسی سلطان علی عثمانیه» ایچوره
حضرت یازمشه عصرکه سلطان جیلد
اوله بالناقیه سیکرجه سنه عمری مزید
لطف واحساننه باجلاه امم ناثلدر
«پشایک سال!» شوزین یکدهن و قائلدر
آلدی ازجلاه مکافات عمیم البرکات
برادیب وشاعی دهر، اوسرتاج دهاته
اثر فکر حکیماندهسی دیلارده دوندر
صانه کیم شعله آتاریخی دلرده سوندر
«اصطلاحاتی» کتابندن انک او کوندم
اکا تاریخ مجوهو دخی یازدم کندم

«شمس المهارف» مکتبی میری علی صائب بلك

مخبرنامه

بروج صاب صابدين طوغوب بربنجم نويسدا
درخشان ايلدى اوج تشاطى نور ازهرله
سب تاريكه تاريخى كهر افروز اولور غونى
«محمد كاظم اولدى مهروش طالع قدامله»

۱۳۱۰

§

صومعه يقينلر ندره عذرتو حافظ نورى بلك مخبرنامه
جناب كبريا فرزند الله نورى به ويزمن كنى،
قرين و نائل كام اوله، ويردى شمدى اول كاعى
ديلم تاريخ كوهر دارتي غونى بو صورته
«قونى طوغدى برج صاب نورينك بركساي»

۱۳۰۹

§

نظر دن ايلسون سالم وجودين حضرت الله
اوله عافيت اوزره دائما عمري زمان آرا
سبيلدر دلمه كى حيم بوشيمورى ايتلكه انشاد
اكا اولسون بنمده يادكارم نظم آن آرا
قويوب «بر» جوهر آسوسوز ديلم تاريخى غونى
مظفر كون كى بو كون طلوعن قلدى جان آرا

۱۳۰۸

§

عين الله سهمهده هاتف اولدى بشرا اخوان كيم
صاب صدقيدن جهانه كادى برخير اظلاف!
طوغدى طبعيدن اكا غونى شو خوش تاريخ تام
هو يردى احسان زين وفر مهبل وجود باشرف»

۱۳۱۱

§

«بر» دوشدهی بیکده غوثی تاریخ کوهرنی
«گلگلی جهانانه مدهفر طوغذلی حسین گنگمان»

۱۳۱۲

§

کوهرنی تاریخی غوثی ابتدی طبعمدن طلوع
طوغذلی صلب صادقدن بوکونده عارفی

۱۳۰۶

§

وفات تاریخلری

ادیب مشهور سعید بابا مرهموم ایگزونه

اولدی بردههی به مجز آورینه دست قدر
ایلدی اول آسمان ماوانی خاک ایخیره بنان
اول ادیب بی مدانی به جهان مفتون ایدی
شدهی ارباب ادب چشمنده چوشان اولدی قان

منور قیلدی آفاق کالی
بنه برماه صابک نوهلالی

حقیقار «بر» بیکده غوثی بوبله تاریخ
«فوقأدک طوغذلی مهکی جالی»

۱۳۱۰

§

متعلقانمده بنانی بلك مندرینه

بولدی نجات تمدن میر نجاتی عنوان
آی پارچهسی کی برفرزنده اولدی چسپان
باری خدای رحمن اول مهر لعه باری
عونی ایله نظر دن قیاسون مصون هرآن
مهر محرم ایخیره زینب آور اولدی مهله
اولسون طولیل عمری، حق صحت ایتسون احسان
بو شعر نوزمین ایتدم آنکیون انشاد
ساعصر لره ویرر جوش زیر اوزاد صبیان

غوثی شو مصر عا له خادمه اولدی دمساز اینین
« ماتم ایت ای دل نهان اولدی سمید پاشا زبانه

۱۳۰۹

§

باهر رشتی بی نظیر، مسلم شریک مسعود

آه غائب ایلهک بر فاضل دانانی آه!

اولدهده یکن مستضی شمس عس فانی وطن

خامه اسلو بساز شعر و حکمتله همان

ایلیوردی عالمه نشر فیوض علم و فن

روحي شاد اولسون چنانده اول ادیب اعظاک

سایه ذات انظا قنیده حشر اولسون اوتن

چیقدی دلن «دال» در تاریخی غوثی حزن تمه

«کو چیدی عقی به معلم ناجی معجز سخن»

۱۳۱۰

§

یازدی بر خیالی اثر اول کاتب جوهر قلم
قدر نخی طار تار او «میزان الادب» [۳] لر گلز زمان

«نخبة الامثال» فی «مراثت صحت» دن کوروب

نور افکار حقیقت، بر توفیض آل همان

اوله بر «دیوانچه» اشعار یازدی عالمه

عصه شعر و بلاغده اکا بوق همچنان

ضرق انوار بصیرت ایلم انسانی هله

یازدیغی اول «تبصره» تاج سر پیر و جوان

باق نه مدهش و قعه کو ستر مگده «مراثت الابر»

انجاد کاه چهران عبرت اولمشدر عیان

اندن اخذ عبرت ایت ای کلک مغرور حیات

دهره آتاری قلوب اول اولدی فردوس آشیان

سنده کوهر پاش تاریخ اول اکانامالله

قائمش اولسون بویله جه بر یادکار غرسان

[۳] معترضه ایچکده اولانلر اادیب مشارالیهک آتاریدیر.

صحرای مه‌رم فزینل بک بر صحرای

ای دل احزن مدام | ایله فغان صبح و شام
 کتندی بوگون بر همام | آه! کیم اولدی تپناه
 ای دل بر شیونم! | طورمه اول آتشنم
 اول غمجه‌مدی بزم | ایشدی مزاری پناه
 علیله دریا ایدنی | عاقل یکتا ایدنی
 گنج، توانا ایدنی | آله‌ای جناب آله
 دو شمدی دو چشمه‌ی یاشی | یازدی شو تاریخی
 ده‌کوچدی بو ویرانه‌دن | میر خلیل آه! آه!»

۱۳۰۷

§

ب زات زهارت صفات کتاب سنک مناز و تاریخ
 کجه زائر! باق شو قبره اول بران عبرت‌ترین!
 اوله غافل بو حقیقتدن کل آل علم یقین!

چیقوب هر بر، بر هنر غوغی دیدی افسوس ایله تاریخ
 «معلم ناجی عالی سخن عقبی به کوچدی آه!»

۱۳۱۰

§

تاریخ و کتاب سنک مناز

قیل نظر کردون دونک حال بلانجامنده
 اینلکدر حادثی هر فردی القای مناز
 ایسته از آن جمله بزات مکارم طبع ایدنی
 اکلا کیم مدفون اولان شو برده ای عبرت شعار
 اولدی ای غوغی شو تاریخکله دل ماتمنا
 قالسه شایاندن سرودک هر کو کلمه پایدار
 (آه) بو تاریخنده اخزایه اولدی پانهاد
 «اولدی عبد البرادی یاشا عازم دار قران»

۱۳۱۱

§

رخ کلبر کنی صولدی بریدی خزان مرک آما
 عورینک فصل پاراننده کلوب بی مهلت
 چونکه مشتاق ایدی حضرت حقه روحی
 قوش کنی او جیدی قیله قرب خندانیه وصات
 ایسته امور ذبح عبرت سکا عورتی بوسونم
 پاک جوان گیتدی جهاندن او فرشته خصات
 قاتیلوب (دال) اولوز ماتهمه تاریخی
 هایتدی ابواکه یکانه بدی یکانه رحلت! ه

۱۳۱۱

§

جهان فانی و باقی همان اول الله
 امین اوله حیاتکندن ایله حتی پناه
 مصنون اولور می اجاندن کیشی؟ مقرر دره
 که ذوالحیاتیه عمومًا تسلطی ناکاه
 دیز بوشیخ، صبی بو، بوشا بدر اصلا
 که ایتدی آه! ازان جمله برفقی تباہ

۳

آکلارا انساناق نه دره، دنیا نه دره، عقبانه دره؟
 بر فدا کارک بو برده اولدینن کورده دین
 مستقیم الطبع ایدی هم بر مصلی ذات ایدی
 رهبر اولمشدی امور نده اکا دین مبین
 اغزننه قوت حیاتی آلامشدی الی کون
 صائمًا قبض ایلمدی روحن انک رب معین
 سوللم تاریخی عونی کال حزن ایله
 حاجی ابراهیم افندی گیتدی فر دوسه دکین»

۱۳۰۹

§

نجه ایملره موت ایلر حیالات
 قیرار آرزولری فکی اجل برصوات
 دوشون اول تازه می ای دلکه بقایه گیتدی!
 باعث نجات آکر اولان ایسه ایت عفات
 اولله بر کبیج ایدی کیم یوقدی اشی دیناده
 کوشه عفت و عصمتده ایلردی حرات

«آدم» که باشی بوی کلدی غویشا تار بخنده
«عازم عقبا عزیزه به خانم اولدی گنجکن»

بو تار بخنده زوجی یاد ایدوب کریان اولور غوغنی
«عزیزه به خانم اولدی عازم الهقی ایدی گنج آه»

۱۳۰۹

§

چیقدی «بر» آه تأسف جوهر تار بخندن
«دیگری و باشنده شوکت یک جهاندن چیقدی آه»

۱۳۰۹

§

درس عبرت و برر کهر تاریخ
«مصطفی خواجه قیلدی رحلت حیف»

۱۳۰۳

§

غوئی بوجوهرین تاریخ ایله سویلر دریغ!
«راضبا افندی کو چیدی آه اولدی یازیق سزا میدر»

۱۳۰۹

جواندی یگری باشنده ایدی ذکاتنی چوق
روامیدر اوله ماوا اکا شوخاک سیاه؟

قان آعالادم ابوینله بنده واسفان
دیدم، فوادکه اولدی بو وقتندن آکام

تضمن ایلمی «بر» یاسی غوغنی تاریخی
«علی افندی وفات ایتدی گنج ایدی اوکه آه»

۱۳۱۰

§

غوئی هزار طبعک فریاد میدر بو تاریخ
«روح رقیقه پروان ز راه غدن قیلدی»

۱۳۰۹

§

تفیس دوشدی غوغنی کهر کبی بو تاریخ
تفیسسه خانم ایتدی بو کون آرهه پروان

۱۳۰۰

§

نصل اظهار آثار جنون اتیز کوکل آیا؟

بریشان ابتدای ایل طبع بر دلبر نی جیفا!

ملاحظه نظیری یوق انک زوار ساده بر عیبی

ایدر افتاده بی هر دم ستمخوار فراق اما

شربارم! دمادم صاچده اطرافه تار عشق،

فواد آتینیم، اولدی بر فواره سودا

او ماهک حول خالده دوز سیاردر کوکل

سهای عشقه چیقشمدر، سماعن ایلیور اجرا

انک فکر لب لعلی نی مست ایلش غونی

بو نخورانه جذبه م ایلر البت حالی ایما

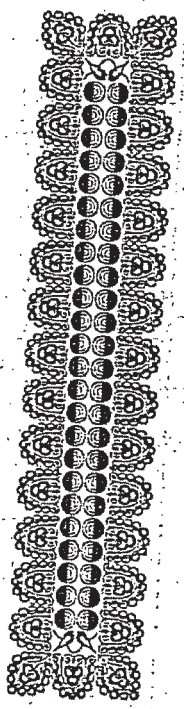
مممممم

فکر وصل، اندیشه حسرتله یوق دیده مده خوابی

اضطر ایندن کوکل محروم اذواق شهاب

یارب اولانزی علاجی، چاره سی بودردمک؟

یوقسه بر درمانتیدر عشقم ایچون بو اضطر اب؟

غزلان [۳]

شباکانه بافتلرک!

قیزاروب او تلایچه کوزلرک ننه انک دیله نور بکا

طلایا نیری بی بو کاظن ایند سمن، اولورعی کر به سکاروا؟

نه ایش سنب عجب انفالکه سوله ای نه دلر با!

بولقردی سوله مده سنک ویرر اضطر اب ونعی بکا

نجه عندلیب سرشت وارکه اولور نیم کی اشکبار

نه اولور آجلمسه او عجبم، متبسم اولسه بر آن دها

اودوشن نه در کوزیکای کنار ننه، برقرالتی کور ننه ده

مؤکان سایه سیمی ایش! انی اشک صاندیم ایدوب خطلا

« مشاکانه بافتلرک » نی آغلا تیرده آسودیکم

ایدرم انک ایچون آغلامه ا دینه بویه سکار بن رجا

[*] حروف هجا ترتیبی اوزرددر

غوثی! بوغزل عالم هجرانده یازلدی
طبعم دخی سو زشلی سوز ایجادیه باعث

[*] نظیره

ساحل دجلوی او قشار اولدی دریا موج موج
بوسه چین بیکدر در بحر و غیرا موج موج
زمر دین، آثار نینسانی رینک دلفریب ا
اهتر از یله نسیمک روی صحرا موج موج
حقیقدی قوجا فوج دلبرلر بتون، پیشمده هم
ساختر سرشارده اولقده صمبا موج موج
ساقی کلچیره به باقدقجه دیمه مست اولور
اول زمان ایشته نظرده زیر و بالا موج موج ا
خاطرات وصل ایله چاقدقجه جامی بی قران
نمشه ندیم برق اوروت کو گلده سودا موج موج

[*] مرحوم معلم ناجی افندی نیک خزانه

سینه سودا بنام شرحه شرحه یارمدن
معنی رنگینی بوق شرحه حاجت، بی حجاب ا
بحر عشق کشتی موج آوری اولش کوکل
چشم ایسه اول بحورک اولش جوششمن بر حباب
آغلارم شام و سحر غوثی بوسوزش حال ایله
افتراق یار ایله دل مبتلای بیخ و تاب ا

باعث

هجر آتشی یاقدی دلی بر بادیه باعث،
اولدی، ینه هیچ اولدی آزادیه باعث
بر شوخه اسپیرم که بن آزاده سر اولام
هوردمده اولور ناله و فریادیه باعث
بر لحظه روا کو زمدی اصلاخی و صله
آه ا اولدی خراب دل ناهادیه باعث
بر بلبلی کورسندم که فغانی کله ایرمز
اول حال اولور اشتیاق غم انشادیه باعث

سرخ

آب آتش نازک ایله بودیده مستانه سرخ
 سرخ کورددم، عالم زلفانه و هخانه سرخ
 ساقان باده کافله اندم اتساب
 درگه پیر مفانده اولمش آب ودانه سرخ
 بر طینی ایله مسرتدن قدح لر چارپشوب
 باغدیریرکن بزمه اهل ساقی نوزانه سرخ
 دخروش فیض وحدتدن، شهید عشقدر
 غزنی بویوزدن نثار ایله دل دیوانه سرخ

نفاض

فیض فکرم، جوش طبعم ایله که از دیاد
 حالت سخاری خامه مده ابتدای اشتیاد
 اولدی مسخوزن کال حسن تصویرم جهان
 سوزده حسن ایچره فکرم ایله نجه اجتهاد

فکر مک رخشانان صرض ایلیوز غزنی سوزم
 اولدهده اشع منده بر فیض محلا موج موج

مهمه

نشوه سنج حیرت اولدی قالب و روح بر قوق
 روی رخشانان اولوب تاب آور جام صبوح
 آه اوغوز المین فتانکله هجر اینلری
 ایله ک کرم کی تخییر، قیلک جذب روح
 بن فصل مجذوب و مفتونک سنک اوللام؟ ایله
 بر نظر عطف ابتدایک دم شیشه دیسه روح
 آه بیلم! بن سنی کورد گده بر حس لطیف
 بی ملدار ایله بی نیچون بوکا بو قدر وضوح؟
 سر کرام! کر چه باز اولمش بکا و صلح سرا
 بحر جده ایله عشقک بی بوله صبوح

مهمه

تاسحر قالسه بوشب غوئی دکل غم ، لطف قیل
سویله پیدرینی عنایت ایله ای جان نثارا

ساقیا طولدیر شرایک ! غمله دل مشحو ندر
کوزلر میده سو بسو اشک رو اتم خو ندر
سینه شرح ایلر کتاب آسا آچیلش دردی
سطر سودا رونخادر کورکه بر مقوم ندر
مبتلا بر درده درمان ایستور بی چاره دل
بولیور درمانی حیفا آه بر مخنو ندر !
استمالیله کباب ایلر بی عشق آتشی
دل یاناره دیمم یانار نارتم افزو ندر
ایله یی تأثیر باده غوئی بی نشمه یه
سناض سرشان محزون می دخی محزون ندر

کاستان مشویدن بوی معناشم ایلدوب
بیل بیل منالی عشق ایله طولدی فوآد
بر مسیحا روح ای غوئی اولور احیا نثاره
وادی معناده طاهش آب شعر خاهه زاد

« تا کلیمه کور فزنده بگوزک سسلی »

قلبی لهریز صفا ابتدای نوای نشو بار
مهریز کور شهنده آهنگ هوای نظم دار
حیکلاتیر اطراف کوهی نغمه مستانه لر
اولدی عشقی آور بو حالته له بال بی قرار
کورنده مشدم سن کی نازک ادا خو اننده بن
طو بیا مشدم بوبله محرق سس بحق کر دکار
بحیری مو جاموج ، دریا دلیری پر جوش ایلدر
اول صدای حسنیوزک ایلر ایشار مسار
چالسون اول مطرب طرب بلر بر مند بخش ایتسون همان
سن دخی شوقی اوقو طورمه امان ای دم شمارا !

کوی تو ز سینه صد چاک یارب یاره محمدان!
 بوحاله ایلمن القاضی اول مه جیفندرن
 طایانماز بر دل عاشق بر استغنا سنه انجق،
 چکن انواع جور و نازنی قلب میتندرن
 سزادر تا محشر غوثی چکسه م آت هجری!
 بالای عشق تحصیل ایلمن کت میتندرن

نظیره [*]

گر به زار بال که جسم نزار مدن خیر
 اولدی سیرانی چشم چشمه سار مدن خیر
 آه آتشیاره عشقم فروزان ایلمی
 اولدی برق آور فلک اول سیل نار مدن خیر
 کنج دل و برانه غمده بخان اولش ظروف
 بوم هجرک عجزی یوق اسپراز کار مدن خیر

[*] نرسخوم معلم نانی افندی بیک، غزلنه

کجهلور

مرآت محالای خلاق کجهلور در
 عکس آور اسرار حقایق کجهلور در
 تاننده اولور کر چه سیاهیه جالی
 سیک نور مژهر ایله بارق کجهلور در
 عندهنده فدا بر شب پلایه نیجه روز
 حال اهلهنه کیم یار موافق کجهلور در
 افکاره ویرن فیض تعالی مآلی
 ساعزلورک انظافنه لایق کجهلور در
 مجرای دماغده کی سیلان فیوضی
 بو کاک معانی بدهده سائق کجهلور در

تسلی بولایغیم بی هر دم افغان وایتندرن
 دل احراق ایلمن هجر الله آه آتشیندرن
 زمین و آسمان پانقده آهم بر تو نندن هپ
 بو سوزلر آسمان عشقه بک محرق تو میتندرن

ایله اسقاط اضافت غوینا تا کیم اوله ،
آسمان دله نور شمس وحدت برق اوورد

[*] نظیره

ای ماه آسمانی ا برآب و تاب کوستر
کشف ایت نقاب رویی بر آفتاب کوستر
نوز سواد خالکله زلفی عارضکنده ،
کوندوزده لیل ، چشمک مخور خواب کوستر
طبعجه بر خرام ایت قارشومده ای بر نژاد ا
مست اولده شاعرانه دستکنده ناب کوستر
مفتون حسن و آتک اولدی کوکل که بنندن
بگلز، دم وصالی لطف ایت نصاب کوستر
ساقی غمکیسارک یعنی که یار زارک
طولدی بر دی جامی وضع نوش شراب کوستر

[*] اکرم بك افندی حضرتلر نيك غزلده.

کسج محبتده بریشان حال کجشکی مقال
خامش اولسه بدنی سزاه بی سود زارمدن خبیر
خاکه یوز طو تدم دو تا قیلدک بی فرقله آه
یازی اولسه ک ای ستم پدشه مزاردن خبیر ا

برق اوورد

قاپلابوب هوسونی انوان حقیقت برق اوورد
دیدهده، هر یانده، هر آن مهر صنعت برق اوورد
هانگی شیشه ایلمده عطف نگاه ابتصار
چشمه بر صنعت عالیای قدرت برق اوورد
اول خدای لایزالک صنعتک حیرانییم
کون کبی بیننده دایم فکر حیرت برق اوورد
نبییم حیرانی بالکنر ؟ جله حیرتک صنعته
باق نه صنعتلر که مهنوننده حکمت برق اوورد
کاشاق ایلمش مرآت ذاتیت تخلدا
سرنی کشف ایت انانک کو رکیم نه حالت برق اوورد

صبح صفا فراسی بویل سیر دنامک
 پیرایه طبیعت، زینب نزهت اولمش
 سیر ایله عنداسیب گلزار طبیعی سن
 حفظ ایلدیورده اندن فریاده آلت اولمش

~~~~~

اخلاص

هر شیده کی انسانک اولور رهبری اخلاص
 محروم امل اوللاز، اولور یوری اخلاص
 چرکاب خطادن ایدر اعمالی او تظہیر
 صافی قیلان آینه مالی بری اخلاص
 اخلاص ایله دنیاہ بولماز بولور هپ
 اعزازه سبیدر بتون آدمیری اخلاص
 محاص اولان اللہنه اولور واصل ومظہر
 سیر منزل مطلوبه قور اول مظہری اخلاص
 سعی ایله، دوام ایله خالصکده کوکل سن
 امید وصال ایلمدنک مصدیری اخلاص

تشیط قلب وروحہ بویله عنایت ایله
 امواج بحر عشقه حبّ جناب کوستر
 دهری ایدوب فراموش ایتم سنی درآغوش
 دل اولدی چونکه بی هوش عفوایت ثواب کوستر
 رسم و فای وعده ایتمال جانا!
 غوی و صلحو اهلہ سینہک ماب کوستر

~~~~~

ب صبح ستاره

دنیا بتون بوردلمده خرق لطافت اولمش
 کیش بیاض لباسل بر نظافت اولمش
 روز خزان کیمس، کیش قیمنک زمانی
 ارباب سیره ذوق کرما خجالات اولمش
 وقت خزان خزنندر عریان قالیر شجورلر
 ازهار برف شمعی برک شطارت اولمش
 خلاج قدرت حق قطن ستانی آتمش
 کسترده یستر صیف ای دل نه حالت اولمش؟

نسخۂ کبریا در نقطۂ علم لادن
چشم فوآدک ایله باق نہ فندان عرض

~~~~~

انک پوک بر التفات!

نور عینم! دیمم انوار تبسمه محاط
التفاتنگدن بولور زیرا روائع انبساط
بر زکاتک التفات بی برادر سوردیکم!
یوق بکا بر بشقه جہ سرمایہ شوق و نشاط
ایله کل اللہ ایچون سن بویله هر دم التفات!
یوق یوق ایتمه هر زمان! یوق بنده صبر و احتیاط
هیج تاب آور اولورعی؟ مطلقا تعجز ایلدیر
دل نصل امید وصل ایتمز ایلدیر سہک اختلاط!
هر سوزک، هر اتسماک، هر خرامک بی کان
بخش ایلدیر کوکله بویولده حفظ بی حد و تقاط

بر کون اوله جق جاوہ نما چہرہ مشوق
بخش ایلمی اول دم سکا زیب و فری اخلاص

~~~~~

عرض

نہیم سولیا میلدیر حب سوان عرض؟
واصل حق اوله در جانی فندان عرض
عشق حقیقی دل ابتدای تجلیگیمی
نور ایله طولدم سلوب عشق خلدان عرض
عشقہ اندوب اقتدارا راه حقیقتمہ دل
کوردی نہ اسرار ایلمش نفس و هوادان عرض
مشمول علم یقین بدر قہ در عاشقہ
معرفة الایہلدیر ارض و سمدان عرض
هر نہ نہ عطف ایلمسہ بر ننگہ انتصار
سالاک راه طلب کوردی ہمدان عرض
ویرسہ بلایا اکاحق او ایلدیر صبری چوق
قدرتی تر فیما در چو ننگہ بالادن عرض

بر اقلدی یار بر یار، نه برای سفا اولماز
 بکا تا اولیجه مرهم اولماز سه، رو انافع ا
 او صاندم غوغی جور نندن ده، دو قندن ده بن دهرک
 یدمک سیر نکیله اولش هر کسه وادع

اوله ا

قیل تر حم بر دم اولسون چشم خون افیشانه باق
 یوقیدر بر زره لطفک ایتدیگم افقانه باق
 بر نکاهک حیرت آلود ایتدی روی زردعی
 لطفکای کجروی اولش بو بریشانشانه باق
 صاقم القصبه دل افقاده دک اولشدر سنک
 آفت اوله سو دیکم ا مقنون حسن وآنه باق
 نور علویسن سکا لور یف ایچون جانا دیرم،
 بر شب مهتابده آینه بده چشمانه باق
 قرص مهربن صانکه کیش نیتن اول سیتن
 باقه ای دیدم طایاناز سیتن رخ رخشانه باق ا

اک بیوک بر انقافات ایتک دیار سهک غوغی به
 ایله آکر اما ارانه بر شب وصلی بساط

نظر

که زنده اولدی روی مهر جان کیم بنه لامع
 یخیلدن قاشتدی دو کدی ایتک حسرت واجیع
 ظهور ایتدی بنه خاطر ده فایت محرق اول حالت،
 که بر ماهی پاماله خاکه آه اولش ایلم واضح ا
 صفالر، دو قنل هبسی مبدل هیجه دیناده
 دل انساندن اولماز نیچون ضایع دم فاجیع؟
 نصل نامشاد دل یاد ایله کجه ایتسون کر نه؟
 طبیعی حال ایچون آیا جیرانده وار میندر مانع؟
 نیچون اول حسرت جانسو ز ایله بی جان، ایکن جسم،
 نیچون مضطرب اولور، اولوق ایله فریاد لر واقع؟
 نه حساسدر بویه تالان ایلیور بر بر دل زاری؟
 نه حکمت بر خیماله آغلا یور بر دیله واسیع؟

طواف کعبهٔ دلمن که قرینت اولور حاصل
جناب ذوالجلاله سجده برشکران اول ای غافل!
کو جک بندججه آباد ایت خراب آباد اولان قابی
آکر ایستر ایسداک اولق خداناک لطفنه نائل
سنی افتاده کافی برشراه چو نکه بر آتیش
دی عشاق تحریکه صاقین هیچ اوله سن مائل
نظرگاه آلهیدر، تماشاگاه علویلدن
او بزدریای اقدسدر اکا کوهرمنش ساحل
اوزدر بیت سویدا، مظنر حب ازلاور او
او سوداوی بر قلم موقیدر دکل زائل
اودر اول مشرق شمس حقیقت، مطلع انوار
سماویلدن، صفایلدن بحیب بر مجم نا اقل
اودر بر تختگاه، الله شاهنشاهدر انده
قول ایتمز هر نه ایار سه ایلدر اول آمر و فاعل
تجلیگاه افعال و صفات و ذاتیلدن اول بر
لسانکدن سنک بیل که اولان اول ذاتدر قائل

[*] چشمک!

حیرت آموز شعور شعورادر چشمک!
شورش انگیز خیالات دهادر چشمک
سرمد سوزمه اکا الطفر او ذاتا بالله!
باینین ایلر کورنی مست اداور چشمک
چشم آهویله نظر هیچ فالیری کوزده؟
چشم آهویله بنه خیره خار چشمک!
ابتدای قلم کوزنی بر نگهیه تسخیر
عینی جاذبه فننه الا در چشمک
چشمه آب حیات او زره بناته بکوز،
مترکاکله آکر ذبنسه سزادر چشمک
غرضی شاهد لکنه بویه شهادت ایلر
حیرت آموز شعور شعورادر چشمک!
مهمم

[*] رشاد بک اقدسناک بوردیفدی خرابه نظیره در

بن سکا: مقتوغم ای آوت! یتر
 حسنهکه برهان جلیدر شو حال
 سوزیلر ایلدم تا قیامت سی
 صید ایلدر اولسهیدی عزالار، عزال!

~~~~~

فکرم

زینت سیرت ارباب بیاندیر فکرم
 واقف صورت و معنای زباندیر فکرم
 عالی بادیه پیمای تحبیر ایلر
 سایه سناخته و ستمده دو اندیر فکرم
 بن بی معزه حیات آور اولور عیسی و ش
 مرده خاطرلره کیم روح رواندر فکرم
 خرق انوار فیوض اتمده ارباب دلی
 مهر آثاری ایله برلماندیر فکرم
 محلی بو قدر خاصیتیه عونئی
 زینت سیرت ارباب بیاندیر فکرم!

~~~~~

نیخون ای خامه نی ووش ایلهک فریاد اولوب جو شان
 سکا بو حال سرکونی عشقی دلیدیر ناقل ؟

~~~~~

ای شه خوبان جهان جمال
 اولدی کوکل عشقک ایله برکال
 او کرانهک مسالک رندانه نی
 ایادی شاعر نی روی هلال
 و جبرگی تصویر ایلر کن اولور،
 زلفکه دلبسته بوکاک خیال
 بن سنی و صف ایتمکه طویمام فقط،
 حسناک اولور غالب حسن مثال
 هر نه زمان منداخکه عنم ایلمدم
 عشق اودم ایلر نی مهورت و لال
 سو یلیمز ایشته انکچون دیم
 شرح ایلمه من حال قلم دیل مثال

بر چه گیم ریاضت ادمان هجر در
راضی اولوری قاضی حاجات او شو خدن؟
قالی امید نعمت وصلی دماغده
سیلی خور فراق اولدم اولدی بی نان دهن
وصلت چشیده اولان او کیم ناشکیب اولور
محروم، سباط عشقندن ارکن صلا دین

مجموعه

محبتک بکاگر چه بتون زمان قرین
انسی، حجره بیت الخزنه آه وانین
دوشرکل رخ زرد او زره و الله اشکم
چکر سهاسنه خورشید بال انجزة چین
آقار بو بوله دله دینه دن، کوزه دلین،
بر آغلاشیده ایکی دفعه دمه آه! حزین
نه دن طبیعتم آیا بو حزنه مالکدر؟
او حسی گیدن آلوب اولدی بوله کیه کزین؟

نه زمان مبتلای غم اولورم،
دست افناز جام جم اولورم
کورم اندن اویله فیض سرور
انبساط یاب جوش غم اولورم
اعتدال آور کدو رمدن
ایلت آزاده الم اولورم
ذوق پیرای فکر شاعر در
نشو سینه خنلر قم اولورم
بر خرابات مسکنم غوثی!
جام بیت پر حکم اولورم

مجموعه

مالی مال حزن ایله کلاک کدر سخن
بو قدر فو آذک اولدیغی بر لحظه روی شن
عادت بود که غمندن خلاص اولان اهل عشق
احکام حکمته الیه دن اولمش اول محن .

آهراه اولوب شهابه فشان آتش عشقك
 بر سوز الم اولده عالم شرمندن
 نى بخت اولور شاعر اولان غوثى همیشه!
 اولوش بکا موروث بو حالت بدزدندن

~~~~~

كان زار اولور بو جہانہ كيدن
 نهدن ندر ميان وارنى آيا نهدن ؟
 بو بر عصصكه مشاق و محن
 بو بر اتخانخانہ بر فن
 سببخواندر انده طفل فواد
 دبستان مخدن كورر علم و فن
 حكيم درهنه چوق هوس ايلدم
 بتون بر هوا اولدى گيمای تن
 تحال ندير اولدى اجزاي عقل
 تركب ستان سقدن بدن

سبب بوک سزك اى مديجناك سوزاكر!
 سبلك بو غوثى زارى كه عشقه اولدى رهين

~~~~~

دو كدم ينه اينجور لى كلك كهر مدن
 اچكدى او مبرك چو نكه خيالى نظر مدن
 وادى تحسوده كچر محن روانم
 وصات بكا لايقنى دگلدن قدر مدن ؟
 افغان اندرم، آغلام امدان اينه جك يوق
 قان آقدهه كو ندوز، كچه بو چشم تر مدن
 بالله يتر ياقدى دلى آتش هجر او!
 آفات فراقك آبرى آشدى سر مدن!
 تالان اوليور بلبل شور يده بيانلر
 گلزار تخيله كي آه سحر مدن
 آينه فكر مده تجلى جالک،
 ننگار ندير اولدهه اى مده كدر مدن!

و مهرنگه !

شمس رخشان غبطه ایلم آفتاب و جهرنگه
 دور ایلمر پروانه و شمه شمع تاب و جهرنگه
 و برمهده آفاقه خالک نور و فرانجم کی
 آسمان کیر مشیدر زیر تقاب و جهرنگه ؟
 چشم آویزی انک نور صباحتز ایلمر ؟
 اینل مظالم صبح اولور باقسه جباب و جهرنگه
 سیک خار آفتی کورسه یوزندن، تشنه دل !
 یاده نوشان محبت قاناز آب و جهرنگه
 دوشدهی کراسکیندر دل ظلت هجره، سوزم
 حضرت منادر قالیر حشره جباب و جهرنگه

مهرنگه

سوزم بو کوئی کلیمسه نه !

کورون ای مه دلربا آسمانده !

روادر سکا طورمه علوی مکانه

اولور عشق و رزشده جور یار
 مدد غوی اولقندهیم سینه زن !

مهرنگه

نارسودای دی اسمال ایلمز برآه نو
 اولدی واقع واه ! کیم بزوقت ناکاه نو
 شهیدی بن کیده یله آب نشوهی صبح ایلمر
 اولامشسه زهر ایله اولسون شفا هجره نو
 جام قابی غم طولو برتسنه لعل ! اولور
 نوره جانسون دلن مستل آگاه نو
 حشره دک بویله قالیرسه منزل هجرانده
 بیله جورک، بکا یوق بسقه برده خواه نو
 کوشه دار الفراقم ظلت آور اولده
 صرض دیدار ایت شب تاریکمه ای ماه نو !

مهرنگه

کوش ایتدک بر آن آه! فریاد و زاری
بر کره ایله گرم نظر آه سر زده
ایتیز میسین بو حاله ترحم سن ای جوان!
ویردکی آب خون جفا قاب وردمه؟

~~~~~

جایگیر اولدی عشق بالده
وارددر اندن کال حالده.
عشوق، اخلاقه ترسبه باندر
مندهج اولدی کو شمهالده
دل محادل آکر چه اغیاره
حلم ظاهر اولوزن جهمالده
عشقدر اینین کریم نهاد
آب طاشمش زلال قالده
عشقدر مظهر تنه بادی،
بو قدر فیضده شو سالده

باشمهاز تنزل سکا هیچ نادن یا،
ماهلی اندرسین بی هر زمانده؟
خدا حفظ ایتسون نظر دن سنی بو،
تواضع بیولتیز شو سفلی جهرانده
دوشو بجه یولک اوضا جانا بکا
که هر دم بی سن بر اقه فغانده
سو ندیم اور تبه بو کو تنگی کایشدن
سوزم لال اولوب قالدی کور دک دهانده

~~~~~

ای مبراقا نیکا ایله کل روی زردیمه!
کیم بر علامت اولدی بو عشقنه در دیمه
کوررض میسین که دینمه نه یاشار دو کره کیدر
هجر کله کشتی دل دریا نور دیمه
طولدیردی کردرخش فرا قاک ساحدم بتم
قوندی غبار حسرت اوبال باگردیمه

اولسون اول ز تبه عاشقندن بزان مستور اولوب
 آهنگارا سوله هر دم ای ملک خو زلفکه؟
 هر نکرده اخذ نور عشق ایلر کو کم، کوزم
 باقمه دن البت آیر نام چشمی سر مو زلفکه!
 ایلش اول نوری زلفک عارضکنن اقتباس
 لاهه زرتاری صاچش روی دلجو زلفکه!
 دسته چوق کورمه دسته قیلدیم، جمع ایتدیکم
 دلبریشتم سنک بن ای بری رو زلفکه؟
 بن نصل پیشنگه مشتاقانه بوکم بوئی؟
 قارشوسنده خم ایکن و جهراکه ابرو زلفکه
 سنبل و ریحانه تشبیه ایلیم اصلا ای
 بکره من البته خاصینه شیو زلفکه
 نکته بی مثل ایله توصیفه تخصیص ایلش،
 کلک نو اسلوبی غوثی خوشگو زلفکه

—•—•—•—•—•—•—

عشق وسعت ده قر ایجان
 کور بو حالک بنم خیاالده
 همین ادم جوهر سورا
 فری سیر ایله کل خضالده
 توتیا آور عیونلار
 یوق ظلال سیه لیالده
 مبرم آفاقه ایشلی نسر ضیا
 نور ساکن اولور ظلالده
 آه کیم آجد یغمده نامه عشق
 اول هجر چقیدی فالده
 الغیبات الغیبات غوثی! کیم
 نار وار قلب بی مجالده

—•—•—•—•—•—•—

زلفکه

حالت تسخیر اولش چو نکه عملو زلفکه
 کو کلی مجذوب قیلم بن ای آهو زلفکه!

روی عصر بیزاک کل خوشبوی پر شبنم کی
 شرمندہ لطف ابتدی کو کلم بیل خرم کی
 انوار عارضدن اولور عشاقہ عارض تاب دل
 وار بر قیاس ایله نه واردو خورشید عالم کی
 ای آفتاب جاذبه! رنگ کبودی چشمکاک
 بر صبیغہ حیرت ایدر انظاری هب دیلم کی
 آینه دن سیلک جباری سن ده حیرانسون سکا
 باقلمده سین قلبه نواز شاه همان هر دم کی
 کلک صور چین خیال ارتک تقس اولسه سنی،
 تصویرده ایدر خطا اولق صواب ابکم کی

—م—م—م—

[*] مربع

اوله بر ذوق لدن آلام خطاب اللهدن
 اوله بر سر بخیلی کوردم کتاب اللهدن

[*] مرحوم معلم ناجی افندیساک (شیخ اکبر لسانندن)

عنوانلی قطعه لرینی

ای زخ عیون بال خسته!
 داروی نگاه پاری ایسته!
 کیم سرمه چشمی عین آکسیر
 ایلم مرضی انکله شسته
 لطف ایله بودردمنده جانانا
 نژدمده کل اول برآز نشسته
 انظار تو جنبه کلاه تسری،
 ایت کوکلی ای کرم خجسته!
 چونز عقده زلف اسوردنی
 سودا که دل اولدی آه بسته!
 دوش اولیه بیج و تابه تا کیم،
 صاج صاحب لری دو شنه ایته دسته!
 احواله سنبلانی بگزمت
 کوکلم کی ایته تیک شکسته!

—م—م—م—

بر کتاب آسمانی می که هر آن او ملده
شش جهت آیت پر تو کستر مدن مستنیر

§

اوج تحقیق اوزره دل آفاقه اولدی تاب زد
ایتمدی حق جو یانی روشن حال بی یان وحد
برق ربانی سنایم اولسونی تا اابد
اهل وحدت رخشس وجد آور مدن مستنیر

§

شمع دوزخ تاب سودایه یانوب پروانه ووش
روح طاهر جنت دیداره اولدی بال کش
محشر عشق استدیکم فالله کو گلدر کونش
اولدق کیم قالدی مهر محشر مدن مستنیر ا

§

دل مذاجی معدن آتش نثار عشق ایله
بوته کرم ازله کرش ار عشق ایله

اوله بر فیض نظر بولدم که باب الایهدن
چشم حق بیان اولور خاک در مدن مستنیر

§

نور فیضم لطفخواهی اولدق هیچ واری بر؟
ساقی عر فائنه عالم دیوزر کاسا ادر
کاسه سر صائنه فانوس الهی شعله در
اولدی سر تاس جهان متن سر مدن مستنیر

§

بال شوق آ کپله کیم بسیم اولقمده در
ذوقی احوال تجلی به حریم اولقمده در
آیت نورم که هر قلب سلیم اولقمده در
انشراح صلور قدسی کو هر مدن مستنیر

§

حرف و سطر م نور بخش فر ایمان اولدمده
هر صحیفه م نسخه زیب شان انسان اولدمده

نعمه توحیدی عکس انداز آفاق ایلام

حقی بنی انطالق ایلام بن حقی انطالق ایلام

§

یست اولو ریزد مده نوری شمس پر توریشده ناک

فرطین سیر قیل بو آسمانی پیشده ناک

مهرو فیاض هدام، عالم اندیشده ناک

گاه شرفندن کبری خربندان اشراق ایلام

§

سویلیک ای مردمان طبعمه وسعت یوقیلدی

برق افکارم درخشاندرده قدرت یوقیلدی

آتشی سو زلزله جولا نده حکمت یوقیلدی

ترده بر مظلم تصور وارسه احراق ایلام

§

طویسه بر بنده کلام حق افادهم کائنات

طوتسه کرمبول بر تکلیف سادهم کائنات

فیضم اولان منطقی یانسه مده نار عشق ایله

عین علیم اولور خاکسترمدن مستنیر

§

پر تو مهزم تصور گاهه بر مصباح اولور

رسم روحیم عاکس آینه الواح اولور

اتنه تصوریم توجه عالم ارواح اولور

انکاس پیکر جانپرومدن مستنیر

§

آفل اولانز نیر فیضم که جاویدی نبات

ذره آثارم ایله عالمه بخش حیات

بی زوال انواری کسون بنان آسون کائنات

دلبرمدن مستنیرم دلبرمدن مستنیر

-o-o-

بوده صلح منجهو ملک برغزلنی تبهره

اهل حال! حاله عشاق مشتاق ایلام

صوت ذکر جنبه دارم زیب اشواق ایلام

مستبیر او لقمه ای مینرو ! بتون بالا وزیر
 کوزلوم، کوکم بنم ده اولسونئی مستبیر ؟
 سیر ایدر کن چشمکی اولدم سکا اول دم اسیر
 دور چشممانگمه کورم، جذبه دن خالی بصیر
 چوق کورلر ایتسه مجذوب اهل حال کوزلرک
 §

لال ایدر وصفنده هپ اهل مقال کوزلرک
 سویلور قدسیتن گندی او عالی کوزلرک
 بر شطارت اولسون، اما اول جلالی کوزلرک،
 اولسون، بک اوله مست لایالی کوزلرک
 یوقسه سهوش ایلر ارباب عالی کوزلرک
 §

دانه چین و صلت اولقیچون دل شهباز اوج،
 دام حسنگله نثار ایلر سیرشکین موج موج
 عشق و هجرک بال فردمه وار اولمش درد، زوج
 صید بی قیداک اولور عالی کولکلر فوج فوج
 انصاف ایتدکجه صیاد الا عالی کوزلرک

آه بر آن اولسه منقاد ارادم کائنات
 هر جهانی عالم صافانه احلاق ایلرم
 §

سئل بنم بی ژنک بال راستی غایاتی
 ماخذ نور، الله عد صرأت مهر آتایی
 هامدن افغانه نقل ایتدکجه حسیماتی
 خلقی ناجی آسمای فیض خلاق ایلرم

[*] تخمین

سوزدیگیم ! لبریز شادی، ایتدی بالی کوزلرک
 اسکالایر کوکامجه شیرین برمالی کوزلرک
 چو نکه اولمش نور علوشله مال کوزلرک
 بر زماندر اولسی جاسوس الایالی کوزلرک
 دشمن خواب ایتدی هر صاحب خیالی کوزلرک
 §

[*] کذا معلم من جو ماک بر غزلی

اتقطاع کر به دن امیدگی کسسون مردمان
چو نکه فالاز فتنه دن بر لحظه خالی کو زلزلک

~~~~~

مورده

عوالم هوش سوزان، فکر آتشبار حیرتده
نه سردر نیلیور سخاری کفتار حیرتده
بو حال پر ملالده بتون افکار حیرتده
پریشان وصل و هجراننده دل، دلدار حیرتده
دو سازین بر اقص حالت بیمار حیرتده

§

بتون کون روینده یارک نظر انداز امعانم
مشرف اولدیمین التفاتیه شناخوام
فقط بیلم نه دندر کوردیمده کر به افشانم
تجلیدن نه در مقصودی یارک بن ده حیرانم
تجلیدیده سرگردان، تجلیزار حیرتده

§

احتماسا اتاه آه ایتریمی ام اولش ینه
مشقه اهم کواه ایتریمی ام اولش ینه
خو ابدن بن اتباه ایتریمی ام اولش ینه
صحه دک حصص نکه ایتریمی ام اولش ینه
کسفی مشکل حکمت مولی الموال کو زلزلک

§

آب نیشان آلدی چشم عاشق غمگینگی
ایلام نناک زلف سنبل مسکینگی
صانکه تنظیر ایلام فیض حیات آیدگی
در ایله سایه گده ترین ایلام بالینگی
کوزلومدن ابتدی تقطیر لالی کو زلزلک

§

چشم افسوس نکار یکاک مسحو ریدر خالق جهان
غزوه آموزنده شو خاندر اول بی کان
کوزلمدن عین کورن بوق بن کی ای توجوان ا

منظومه‌لر

مستزاد [*]

ای ذات فضائل در حیات! ای پسر جان!
ای فیضه بادی!

ای نعتی مایه‌ده اعضام اولان الان!

واز قلبه شادی

تیزیز نسیم کرمک لاله باله

صاحب‌بر میده، ژاله

اسد کجه حیات بوی او الطاف خیاله

دل‌دوشدی بو حاله

آزاده، در آغوشی کهرواره غم‌دن

بو طفل فوادم

کریان، فقط او قشامیور مادر شیون

خندان نژادم

[*] متعلقان‌دن بر ذاته

ایدر سبک ناله و فزاید اولور و قتا کوکل مهبور

وصاله نامل اول‌قلده دخی اول‌قلده در مقهور

نه یوزدن اولسه بی آزامدر بال کدر مقطور

نیچون مقهور دست ابتلادر بی خبر مقذور

نه‌دندر غدره میلی طبعناک غدار حیرتده

§

اولور عالم بتون کردندهی اول زلف تسخیرک

نه ساخت بنه‌بنده دیوانه‌به زنجیر تدمیرک

اولور کن سینه‌لر آماجگاهی غمزه تیرک

نیچون بر جانه قینسون تیغ ظلی برجه‌انگیزک

جهان حیرتده، جان حیرتده، جان آزار حیرتده

§

نصل عاقل بوسری کندنی کندنجه خیال ایتسون

که ناقص فهمی آیا اول نهدن اخذ کمال ایتسون

قالان مضطر بو یوله یا کیملکه حسحال ایتسون

آتهی حکمت ایجادی کیم کیمدن سؤال ایتسون؟

مؤثر برده پوش کبریا، آثار حیرتده

عطف ایله نورنگه عین قصوری
 ترسند مریضه
 کیم شهیدی شفا بولدی ده یازدی شوسطوری
 مانند عریضه
 بو بولده عبودیتی صرضه چاشدی
 عفو ایله اتی سن
 تکدیره ازله نبری او کرچه آشدی
 سن ایله احزن
 رهیاب اوله یل بوسی عالی به بو نامم
 فکری ایله یازدم
 مقصود اگر ابراز هنرنامه خادمم
 اولسه یازمازدم
 تبریک ایلدم صفوت وجدان ایله ذاتک
 مسعود ایله الله!
 بمبود اوله شادی ایله ازمان حییاتک
 بو دهرده هرگاه!

پمانه خاطر نجه لبریز فرحدر
 بن مست سرورم
 جمعیت فکرم می ردسان ترحددر
 آهنگ نشورم
 بو مرتبه حفاک ایله فخرک سبی کیم؟
 بولنده سؤاله
 آواز ایلدم اوله جه او صافکه بن کیم
 مقرون کاله
 یوز کولدیره جاک بشفه هیچ اسباب و محل یوق
 نوجاهکن ایجق
 روئیده بسامت که بو یوزدن لمان چوق
 بن فاخرم الحق
 مژده رسن بین اول خبر خیر اثر اولدی
 سهیح دله وقتا
 بی تاب ایلی تبریکه تنم تاله ور اولدی
 خسته ایلی حیفا!

Digitized by Google

پایان انصاور ایامم حفظه، مطابق

دریای مسراته ضریق اولمسم الحلق

حسرتله کوکل اولمش ایلی جرحه پذیرا

داروی شفاسیاه بی ایلی احیا

شیرین کلامکله، سلامک ایله دل شان!

ایتمی صفا کو نلر نیک صحبتی یار ؟

لا یقیمی ی اول مدحتکه شایان بیورلمش

ایراز نرا آت ایله احسان بیورلمش !

عرفان و ذکاده مجبا مثل و نظیرک!

هیچ واری قیاس ایلی، اول فکر منیرک!

تانبنده دل اولم سکا تانبنده دل اولدی

انوار مجتله کوکل بویلهجه طولدی

کورطاشغینی آکلا نه طولغوندر اولام

اول فیض سیدر بوگا بی شبهه مقالم

اوصافکه جوشان اولورم لیک توان یوق

مکن دکل ایفاسی انک گرچه سخن چوق

انبا ایلم حضرته آخر شو رجایی،

عونی بی بر اقدار!

برقانت دهاسن بوردل سوزنده ادایی،

نارغده یاقدار!

باقی اوله همواره تن ذی کر مکن

ختم اولدی، افاده

اولیابنده و هر حاله ولی انشمکنر،

فرمان و اراده

فی ۱۰ اغستوس سنه ۳۰۸

موصوفه

ایجابیمه سیزات طرفتمه برکتیمون ایلاکتوب

ای دادر مهر آورم، ای نور دوردایم!

مشغول خیالاکله دل خون چکیده

کو ندر دیکک اول نامه وصول ایتمدی، نه قدرت؟

کوستتزدک اول آینهده رخسار محبت

ای بارقه سوز فکر حیرت !
ای مهر خفی سهای جاوید !

§

سندان آلهرق بو قلب کدین،
سینک نور جلی جان برایی
ترک ایتدی او آنده هوی وهایی
کوبنده حق اولدی بر بر

§

انسان بوصفایی درک ایدرده ،
مقبولی اولورعی هیچ خیالات ؟
حقیله حقیقتی بیان ذات ،
غفلت ایدرک دوشرعی درده ؟

§

وقتا که کدور و غمزه طولدم
حسوله سلاست اولدی پیلدا

ویردک بودل خستهمه آکسیر لیبیم
بعضجه او شربت بکخوشن کلدی طیبیم

لطفکله بیلمر چونکه کوکل کندنی باکام
هر آن سلامهکله کل ایله نی خوشکام

وار اوله خلوص اوزره محبت که دایمه
الفاظ ایدممنه وزن ایله جریان دایلمه

وارسون بوسرودم در احساسکله بیان
تاعرض سلام ایلیوب اولسون شادان

باقی نی سن ایلمنن هزار فراموش !
زیرا بو فوآد اولمده فرقت ایله مددوش

موصوفه

مقیقت

ای قلبه ویرن صفای جاوید !
ای دایه هزار اولان حقیقت !

عالمی ایدر بتون تقوه
عاجز اسکی بی شک اولدی حق وار

~~~~~

مقصود من الهی زیارته کیمیرکن و ایورده

آغلا تندی بی بوحس اعتراب
آغلا تندی بی او خوش مناظر
قارشو شده طوزن ابدی مقابر
کوز مزی کوزم جهانی یارب!

§

هر شیء فنا به منجر آخر
باقی نظر به باقده زنهار
ای مرد خدا پرست! هر بار،
آهاری عیونه قیل مظاهور!

§

افکارم آناک ایچون محلا
بن عاشق هر حقیقت اولدم

§

بن عاشق هر حقیقتم آه!
قابلی آکا و قوف بردن
بر بنده ناتوانی من
اولوق آکا مقصد مدر آکا

§

لکن بیابیری هیچ؟ اصلا!
سیدر مدی عالمک آلهی
ذاتی ده اولور بوناک کواهی
کیفیت حق بیابیر یا!

§

یارت نه مجیب سیر اترک وار
کشفنده عقول ذی توبه

جوش ابتدی کوز مده اشک حسرت
تعریف ایده تم او رتبه احزن
اللہن کیدوب اختیار بردن
بز تازہ به ماتم ایتم البت

§

یارب! نه بو وضع حکمت آموز ؟
یارب! بو نه حال خیرت آور ؟
مقبر کورینوز جهان سراسر،
دیده مده او بده فرقت آموز!

§

کلر که خیاله قبر مظل
بی نشئه وی قران اولور دل
کز به م ایله جو بیار اولور دل
چشم من آقار او نهر مظل

-موموم-

بو قدر بونی بیلمی بولاناز
لکن نه بو حرص نفس و دنیا ؟
ایشته بو سوزه جواب اوله،
آیا نه ایچون نندن بولاناز ؟

§

کلکه جهانده یوز نیک آدم
بر آنده ینه کلدر بقایه
بو آمد و رفت بی نهایت،
البت کلیر کلیرده بردم

§

باق بجزه آقارده بلی اولان
سطحی نظر اوله، تختی جوشان !
عیرک کلرانن ایلم اعلان
ویرانه نین تمالی اولان !

§

ایستادم عیش حیاتی، بی بقا

سن شهیدسین بن قربانم سکا!

کل او یان ای خوار هر حق مأمم!

رو مال بیر خاک احزنم

بر جوابک یوقیدر الله ایچونم؟

انہساط قلب صبحر تکاه ایچون

گریه چشم اسف آکاه ایچون

قبریکه کلام بو کون من آه ایچون

کل او یان ای خوار هر حق مأمم!

رو مال بیر خاک احزنم

ای مزان اینل دو دلمم انتظار!

روی بر کره کوستر ای مزار!

سن آچل مادام آچماز کلمازار!

آه! ایتمز مه بکا فریاد و زار!

کل او یان ای خوار هر حق مأمم!

رو مال بیر خاک احزنم

مضمون اهرده

ای بی همسیره ناز کسکم!

حسرتکاه آه کیم سینه زخم!

روحکی بجز ایندرمی شیوقم؟

هشدارک خونبار ایندرم چشمم بزم

کل او یان ای خوار هر حق مأمم!

روی مال بیر خاک احزنم

کیتیمور کوزدن خیالی روز و شب

فرقتکاه آغلا بوز ماد رله اب

تار و مار فکرتله اولدک سبب

چله من حسرتله اولدق بستملب

کل او یان ای خوار هر حق مأمم!

رو مال بیر خاک احزنم

بر تزلزل کلدی قبر کدن بکا

صالالاینر دلمه دلمه دنیای فنا

اگر چه بر خزن اولور بوحاله هر دل رجل
خزاندن خزنندن طبیعتم بنم بو کون

§

صنار اردی صولدی رنگ کل ، نواسی بیتدی ، بلماک
شکوفه زار لورده یوق صفاسی ، بویی سنبلک
چاندیدی طاش اوزره بو زمانده ساغری ملک
خزاندن خزنندن طبیعتم بنم بو کون

§

بنم سونلی قوشلر مانه برده آشیانه کن ؟
بیجون کورنوز اولدکن ، نه اولدی خوش ترانه کن ؟
جهرانی قاپالان غم خزان ایسه برانه کن ،
خزاندن خزنندن طبیعتم بنم بو کون

§

بوسر لولک براسی بو قندی اول زمان بران ایدی
صو اوق چینه شه ایدی اور تون شو ، لاله زار ایدی

ظلمت آباد اولدی هر بربر ، بنه
مقبرندن چیمینوز خور اهر ، بنه
کلور کوجه کیدن دایر ، بنه
طور میوب غوبی خطاب ایلر ، بنه
کل او یان ای خور اهر حق ما منم
رو مال بیر خاک الحزنم

~~~~~

هنر انیسره بابا ایزیره

کلنجه غلی ، نلی دملر اولدیه جهان بتون
مدار ، گفتگوی شاعران و عاشقان ایچون
کوکل ده تمیلدن او بر باره قالدی چوق دو کون
خزاندن خزنندن طبیعتم بنم بو کون

§

شجر لولک تمور لری بیتوب دوکلدی برك کل
دیگنلر اولدی کل برنده رو نما آجیر کوکل

مظلم او قدر سحاب امید
 آلامی ایلکنده ترسید
 قارقاره اینر بولیل هجره
 یوق خاتمهده سیاه عجره
 بن آه خراب و بی نوایم
 حقا که اورته به بر صدایم
 بر یانده حزنین او تریدی دلیل
 بیلم نرده نه یانده در کل
 هیتلی چنار آتی اولمش
 مسکن، بکا ساعت آتی اولمش
 آلتنده او طور دشمن انک بن
 بو شعری او قور طور دردم احزن
 شبنم اینیور ایندی سمان
 بن هجر ایله کن به لیل ایندر کن
 دم شیشه نسی او گده واردی نیرا
 بر جوش ایندی دیده کدرنزا

او آن که سو گیلله کزدیکم دم مسان ایندی
 خزاندن خزنیلدر طبیعتیم بنم بو کون
 §
 طبیعتیمه حیاتیتمک افولی ای خدا!
 ساریحیم فقط نه دم کیدر امانیم سکا؟
 بیماری کورمه بردها نصیب ایندر میسین بکا؟
 خزاندن خزنیلدر طبیعتیم بنم بو کون
 §
 صاورودی بک وباری تحولات روزگار
 بارمک طرف اوقی ده قالمز آه یاندار
 جبرانده یوق زواله مائل اولمان بو آشکار
 خزاندن خزنیلدر طبیعتیم بنم بو کون
 §
 داهشت یانیمور جهان فکرة
 قاطعیه کورفینسه - بر کعبه
 ظلت کلیر آسمان فکرة

« کیم سو پله‌ی ده کیم ابتدای اصغارا؟ »
 « کیمدن کیمدن بو صوت بالا؟ »
 « دئی شاک دکم او سو پله‌ی بن »
 « کویا اولان آه کیم بغمندن؟ »
 « دواردن او مکلم احمد نام »
 « کیم یوقاغ ایلشدر اعلام »
 « بن یوق او وار الیت اوله سولر »
 « داشعار حقیقت و سزایلر »
 « ذاتی بنه اخلا ایلر او سیری »
 « « یوق بشعده سی اکلایون بو فکری »
 یارب! نه بو دهشت تفکر؟
 حیرت بی ابتدیرن بحجر
 ای طالب وصل جان دیکلده!
 اسرار درون بنان دیکلده!
 فی مثل ایلر کول تخی
 حجب ازلی ایلر تخی

اغیار که یوقدی صاغده، صولده
 سو یانکه باشلادم شو یولده :
 « بنم یادیور ندر بو حالت؟ »
 « حیرت و بریمور بکا حقیقت »
 « سر مقبل یأس فکرت اولس »
 « حسم که دین رقت اولس »
 « ای تن نه قدر مضیق ایشیشین! »
 « کچه بکا سن رفیق ایشیشین »
 « سندن دیرم که ایت بی سن »
 « آا ادا یله بی مکانه ارن »
 « بن قور سله یکم بو دان محمدن »
 « آج سینه کی یوقسه ایلر نام بن! »
 « لکن بو قور شدیم، بو سوزلر »
 « آیا کیمه آغلا یور بو کوزلر؟ »
 « برصوت ایله بر وجود و ارن »
 « بر نالیم عم نمود اوار »

یوق اول وار اولور سین اول زمان سن
 بو فکر مه کل اینان اینان سن
 چشمه گده کی شرک چرکی سیل !
 کور کندیکی صو کره سنه یوق اول بیل !

سباغ خاطره سی

سودای سواد چشم دلدار
 نور آور قلب اولور ندی هر بار
 یوق تکانه کورنده یوق سبایی
 فکر مده خیال باصفایی
 چوققندیری کور مده مدی یاری
 آز قالمش ابدی داک قراری
 آماده امر ایلم وصاله
 مستاق ایلم او کل چجاله
 یوق او مه یوق کتیر ندی ناکه
 بر نامه دعوت بناکاه

تربک ایلم سو یوقی اخلق
 تاز اوله لم او یازه ملحق
 یکتیق اوله لم سنگله بز کل !
 بز محو وجود ایشیز کل !

بر شهقه عشق من فو آدم

فانوس محبت اولدی آدم [۳]

سیر ایله او نور یاری دله

بر ذره سیدر اولان بورد بده

مضمر ده تکل باقک ا هوق بندا

سیدادر اود یریمی سوبیدا ؟

بی شبهه انی کورر او چشمان

کیم نفسینه اولیه بگه جان

میلان عدله مده کورمه وار در

اول نوری اود مده کورمه وار در

[۳] اسم دیک اولان فو آدم

اشجار یشیل، یشیلدی اوراق
لال اوله دکلدی قید عشاق
یوق یوق ایدیور خطا بوخامدم
تخریره دکل سزا بوخامدم
تخریره اولسه خامه لایق
توصیفه اولورمی قادر آرتق؟
تعریف ایدم اورتک خوشی
باشمدن آوب کتوردی هوشی
یالیزلادی باغی نورماوی
ارض اولدی فلک ایله مساوی
بیلیم که نه زنگ اولدی حاصل؟
مایه یشیل اولوب ده زائل
اسمکده ایدی نسیم خوشبو
بارمده یانمه وار نه خوش بو؟
قول قولسه کوزمه وجه مهلبه
کز مکده ایلهک اوسیر کهنه

تسیر فوآده قیلدی همت
ایندی نی رهرو اجابت
اولدم حرم وصاله واصل
اولدم کرم نگاهه نائل
شادی ایله ایلهک تعاق
حسرتی زهالک ایدوب تلاحق
چیتدق اوبیله باغزاره
مخسود اولوردی شب هزاره
برباغدی جمال ایله طاش آردی
برطاغدی که انده جوق طاش آردی
بر یاز کجه سیدی اوبله براق،
ایتمش ایدی نور فیض خلاق
طوغمشدی سواده ماه و اختر
بر معرض نون ایدی او منظر
اول باغ ایدی صانکه غدن خضر
بیر استه زهره ایله هوجا

فجر اولدی مجتبه که مانع
 آبر به بلائی اولدی واقع
 کوچ حال ایله ایلم و داعی
 آلاخی بوحال اولدی داعی
 کو کله محور غم طاشیردم
 برقات زدها اشک ایله طاشیردم
 قلادی او جوارده او نده
 بن اولدم او زاق او زاق رونده
 دخلون ایلم اول زمان بن ایشته
 ایندی بی ترک اول فرشته
 کلدم بنه دار حزنه نالان
 بیت الحزن دل اولدی تالان
 برسال، خیال ایله تسلی،
 بولدم نه خراب ایتمش تجلی
 بیلم نه سببه کو رمدم بن
 یار اولدی نه تن جهان بندن ؟

اول یار ایله ایلم محبت
 خلیجه ده کلدی یاله رقت
 بیزیز لسان عشق و وصلت،
 اینکده دوام ایلدم البت
 بحث ایلم لظافیندن،
 وجهه یارک آفتیندن
 مقو نامم آکلایوب ده اول یار
 وعد ایلم ایلمی وصالی تکرار
 یارک طایلی ایلمی او خوش کلادی
 نزهده ایلم ایلمن خراهی
 عشی آور اولوردی سماع جانم
 طوبی قجه سوزین کیدوب توام
 مستغرق ذوق و شوق ایلم بن
 حیرتور حسن عشق ایلم بن
 برخیلی کزلدی بویله سوسو
 شنلندی آنکاه باغ دجلو

برصوت مهیب هانتف الغیب ،
 برق آور او بوب ده کوشته بی ریب ،
 ابتدئی شوزمینده بسط کفتار ،
 کلزار بقایه گتیدی دلدارا ،
 باغیر بی باغلاز اولدی ایواه !
 طاغیر دل داغلاز اولدی ایواه !
 بنم هدف اولدی تیر ناسه
 قان طولدی فراق ایله بور ناسه
 جوش ایله بی بحر فکر پر خون
 گتیی وصال انده مدقون
 موصو غنی آجدی چشمه چشم
 اجزای دم ابتدئی رویه پر چشم
 اقلیم وجوده کلدی لوزه
 مظهرکه کلدی بال فوزه
 دل پر خلیجان، دیلمه نالان
 محو اولدی قوای جسم بی جان !

خاطر لادم اول صفالی برمی
 اول سویه عزیمت ایله کم می ؟
 کلدی بنه عین وقت صحبت
 گتدم انی کورمه یه حقیقت
 لکن بو کیدیشده اولدم احزون
 باغ و چین اولدی دارشینون
 زینا بوسفن او برده جانان ،
 بو قدر نصل ایله کم بن افغان ؟
 دنیا کورینور کورمده مظلوم
 دور آور اولور بورأس و چشمم
 ابتدیم انی جسیجو چوق اوقات
 یوق بولمه یه چاره هیچ هپات !
 ای عالم زمر دین ! او نرده ؟
 بن یاکنز اولور می کم بو برده ؟
 سویله نرده اولدیکارم !
 سویله نرده بنم نکارم !

بگو دهنده حکم قدرتم آه!

بی روح زده بچاکدیر سبب آله!

~~~~~

دزین، مخوف او چو رومل ایچینده بر لانه،

کورندی دیلمه بدأ ایتلم آه و افغانه

قرانلغه قیاقلم سه و بردی شدت رنگ

سیاه ایتدی جهانی بتون سیاهی سینگ

او چار نظرده هزار خیال فوت امان!

طولار همان کل چشم اوزره شبنم جوریان

دکلی دهر او چو رومل، دکلی لانه بشر؟

هزار جانه دکلی او، لانه آه مهر؟

اوت! بو بویه فقط بوش درونی بو یوروانک

نه سویه کیتدی بر اقدی حریقی آه انک؟

فنا خیا تیدر بو عوالمک اچلق

بنا ایتله مساوی زمان کلوب اوله جق

~~~~~

دردهله چیقاردی آه سردم

دیردم تنی خاکه آه سردم!

بر خواب ایله ایدم بن

روای و خنده ایدم بن

آیانه ایتدی او کوردیکم شی؟

بیلم دکلم اوردنده بن حی

صارصلدی تنم سبب اولدی؟

کلبرک امیل وصل صورلیدی!

شو برده که بن ضربیم ایواه!

دنیا ده دکلیدر فنا که

بن کیتلی ییم او یاره نی شک

لازمی بو درد دهری چاکمک!

آل جانمی ای آله عالم!

بو حاله فصل طایانسون آدم؟

«حویت ایچینده بر اسیری»

حکمت نه یساتمده؟» دینیری؟

کور دیکاک هر صاحکی معاذه خندان صاعده سن
کولسهاده وجهی، فوادی بلکه کر به زار در

بر تهر بر ظریف نه یازگشتم

دوشوب دوشونده بو تصویره عطف عین بندو
طونوق طونوق کورینور بونده حال زار پسر
باقوب باقوب ایلبیور آرزوی وصل بندو
آقوب آقوب ده او سو به سموت نور نظر

نوره

ایلمش کویا تجسم بونده رسم احترام
بر نظر قیل صورت تمنا کور منظری
انتظار ایلم ملاقاته دو چشم اول سویده
یادگار ایتمم سکا بولو حه حزن آوری

بر قاع قطع

درون آتیش برون آتیش دو چشم و مهن و سر آتیش
هو آتیشخانه تنده کوکل دوزخستان اولدی
یاقهدر قلب ناشادم انزالن آتیش عمده
کرم قیل بو سبتون یاندیردی نازک بر فغان اولدی

ایمناک عملو جمله چرخ دینه دائم دو نمده
آسیانی آب دریا کر چه تاندو بر ایلمن
بر دقیقه راحتیم یوق و صاکی اندیشمده دن
مالی بند ایتمش جالاک کار زنجیر ایلمن

اهل درده صورمه کیم در دک نه دره؟ فهم ایت بونی
هر کسک عالده بر درک درونی وارد در

قبله قبله قبل سن استقبال
اولدن غفلت ایله عارض موت
چونکه مروج مؤمنیند او
«عجلو بالصلاة قبل الفوت»

مهمه

ایز انهر اصحابی دیشیر بی فرایه

چای بیازیلد سیاهی که بیسی میخاییم
گرچه کانون دل مانه چینی سرد اور
از لب اهل جداییم و خرابیم، خراب ا
نفسه داریم بجای تو بجای دلبر

صوک

ÖZGEÇMİŞ

1987 yılında İstanbul ilinin Üsküdar ilçesinde doğdu. İlköğrenimini Cenap Şehabettin İlköğretim Okulu'nda tamamladıktan sonra, 2004 yılında Üsküdar Lisesi'nden Yüksek Onur derecesiyle mezun oldu. 2005 yılında başladığı Sakarya Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Türk dili ve Edebiyatı Bölümü'nü 2009 yılında bölüm birinciliğiyle bitirdi. lisans eğitimini tamamladıktan sonra aynı yıl Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalının Eski Türk Edebiyatı Bilim Dalında yüksek lisansa kabul edildi. Tez döneminde olup yüksek lisansa devam etmektedir.